

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM ve ORGANİZASYON ANABİLİM DALI

SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARININ
İŞLEYİŞİ: ÇÜNGÜŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Fatih Hakan DOĞAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Melahat ÖNEREN

Ekim-2019

KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM ve ORGANİZASYON ANABİLİM DALI

SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARININ
İŞLEYİŞİ: ÇÜNGÜŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Fatih Hakan DOĞAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Melahat ÖNEREN

Ekim-2019

KIRIKKALE

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
KISALTMALAR	x
TABLolar	xi
ŞEKİLLER.....	xii
GİRİŞ	1
SOSYAL DEVLET.....	2
1.1 SOSYAL DEVLETİN TANIMI	2
1.2 SOSYAL DEVLETİN DİĞER KAVRAMLARLA İLİŞKİSİ	3
1.2.1 Sosyal Devlet-Jandarma Devlet.....	4
1.2.2 Sosyal Devlet-Sosyalist Devlet.....	4
1.3 SOSYAL DEVLETİN TARİHSEL KRONOLOJİSİ	5
1.3.1 Sosyal Devlet Anlayışına Götüren Etkenler	5
1.3.2 İdeolojik Sosyal Devlet Modelleri.....	9
1.3.2.1 Liberal Sosyal Devlet Modeli	9
1.3.2.2 Sosyal Demokrat Modeli	10
1.3.2.3 Muhafazakar Sosyal Devlet Modeli.....	10
1.4 TÜRKİYE’DE SOSYAL DEVLET ve SOSYAL YARDIM ANLAYIŞININ GELİŞİM SÜRECİ.....	12
1.4.1 İslam Dininde Sosyal Devlet ve Sosyal Yardım.....	12
1.4.2. Osmanlı Devletinde Sosyal Devlet ve Sosyal Yardım	13
1.4.2.1 Osmanlı Devletinde Sosyal Devlet Anlayışı.....	14
1.4.2.2 Osmanlı Devletinde Vakıfların Toplumsal Önemi	15
1.4.3 Cumhuriyet Sonrası Sosyal Devlet ve Sosyal Yardım Anlayışı.....	16
SOSYAL DEVLET ANLAYIŞININ TEZAHÜRÜ OLARAK SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI (SYDV).....	19

2.1 SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU (SYDTF)	19
2.1.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Hedef Kitlesi	20
2.1.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Gelirleri	21
2.1.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun Çalışma, Usul ve Esasları	22
2.1.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Görevleri.....	23
2.2 SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	23
2.2.1 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün Görev Ve Sorumlulukları	24
2.2.2 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün Sunduğu Yardım Programları ...	25
2.2.2.1 Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi (BSYS):.....	25
2.3 TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARI (SYDV)	27
2.3.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Hukuksal Statüsü.....	29
2.3.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının İdari Teşkilatı	30
2.3.2.1 Vakıf Başkanı.....	31
2.3.2.2 Vakıf Mütevelli Heyeti	31
2.3.2.2.1 İl Düzeyinde Vakıf Mütevelli Heyeti	32
2.3.2.2.2 İlçe Düzeyinde Vakıf Mütevelli Heyeti	33
2.3.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Ekonomik Yapısı.....	35
2.3.3.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Gelirleri.....	36
2.3.3.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Giderleri.....	36
2.3.3.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına Sağlanan Muafiyetler	37
2.3.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Sunduğu Yardım Faaliyetleri	38
2.3.4.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Tarafından Bağlanan Düzenli Merkezi Yardımlar	38

2.3.4.1.1 Yaşlı Aylığı	39
2.3.4.1.2 %40-69 Arası Engelli Aylığı	40
2.3.4.1.3 % 70 ve Üzeri Engelli Aylığı	41
2.3.4.1.4. 18 Yaş Altı Engelli Aylığı.....	42
2.3.4.1.5. Silikozis Aylığı.....	43
2.3.4.1.6 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım.....	43
2.3.4.1.7 Öksüz, Yetim Aylığı.....	44
2.3.4.1.8 Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	44
2.3.4.1.9 Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı.....	45
2.3.4.1.10 Tüberküloz ve SSPE Aylığı	45
2.3.4.1.11 Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımı	45
2.3.4.1.12 Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı.....	46
2.3.4.1.13 Elektrik Tüketim Desteği	47
2.3.4.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Verilen Diğer Yardımlar	48
2.3.4.2.1 Aile, Eğitim, Sağlık ve Özel Amaçlı Yardımları	49
2.3.4.2.1.1 Temel Gıda Yardımları.....	49
2.3.4.2.1.2 Temel Barınma Yardımları	50
2.3.4.2.1.3 Yakacak Yardımı	50
2.3.4.2.1.4 Eğitim Yardımları	50
2.3.4.2.1.5 Sağlık Yardımları.....	51
2.3.4.2.1.6 Özel Amaçlı Yardımlar.....	52
2.3.4.2.2 Proje Destekleri	52
2.3.4.2.2.1 Gelir Getirici Proje Yardımları	53
2.3.4.2.2.2 Sosyal Hizmet Projeleri	53
2.3.4.2.2.3 Aile Destek Merkezi (ADEM).....	54
2.3.4.2.2.4 Sosyal Dayanışma Merkezi (SODAM)	54

2.3.4.2.2.5 Yaşlı ve Engellilerin Bakımı Projesi	54
2.3.5 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Personel Yapısı.....	55
2.3.5.1 Personel Alımında Aranacak Şartlar	55
2.3.5.2 Personel Unvanları ve Personel İstihdamı	56
2.3.5.3 Personelin Çalışma Şartları ve Esasları	57
2.3.5.4 Görevin Sona Ermesi Halleri ve Kıdem Tazminatı	58
2.3.6 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının İdari, Mali ve Hukuki Denetimi.....	58
2.3.6.1. Hukuka Uygunluk Denetimi	59
2.3.6.2 İdari Yönden Denetim.....	59
2.3.6.3 Mali ve Yerindelik Denetimi	60
2.3.7 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Sona Erme Halleri	60
ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI	62
3.1 ÇÜNGÜŞ İLÇESİNİN TARİHÇESİ	62
3.2 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKFININ KURULUŞU	64
3.3 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ HUKUKİ YAPISI	65
3.4 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ İDARİ YAPISI.....	65
3.4.1 Vakıf Başkanı	66
3.4.2 Mütevelli Heyeti	66
3.5 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ EKONOMİK YAPISI	67
3.5.1 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Gelirleri	67
3.5.2 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Giderleri.....	67
3.6 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINA SAĞLANAN MUAFİYETLER.....	68

3.7 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ PERSONEL YAPISI.....	68
3.8 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ DENETİMİ.....	69
3.9 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKFININ SUNDUĞU YARDIM PROGRAMLARI ve FAALİYET RAPORLARININ ANALİZİ.....	69
3.9.1 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Düzenli Yardımlar	71
3.9.1.1 Şartlı Eğitim Yardımı(ŞEY):	72
3.9.1.2 Şartlı Sağlık Yardımı (ŞSY).....	72
3.9.1.3 Şartlı Gebelik Yardımı:	73
3.9.1.4 Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	74
3.9.1.5 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım.....	74
3.9.1.6 Engelli Yakını Aylığı Yardımı.....	75
3.9.1.7 Engelli Aylığı.....	75
3.9.1.8 Yaşlı Aylığı	76
3.9.1.9 Öksüz Yetim Yardımı	77
3.9.1.10 Yabancı Yardımı	78
3.9.2 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Diğer Yardımlar	78
3.9.2.1 Diğer Aile Yardımı:	78
3.9.2.2 Diğer Eğitim Yardımı	79
3.9.2.3 Gıda Yardımı.....	80
3.9.2.4 Ev Eşyası Yardımı	80
3.9.2.5 Ev Yapımı Yardımı	81
3.9.2.6 Tek Seferlik Yardım.....	82
3.9.2.7 TKİ Kömür Yardımı	82

3.9.2.8 Katılım Payı Yardımı	83
3.9.2.9 Ev Onarım Yardımı.....	84
3.9.2.10 Betonarme Ev Yapım Yardımı.....	84
3.9.2.11 Diğer Sağlık Yardımı	85
3.9.2.12 Prefabrik Ev Yardımı	85
3.9.2.13 Kira Yardımı	86
3.9.3 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Proje Yardımları	86
3.9.3.1 Gelir Getirici Proje Yardımları	87
3.9.3.2 Aile Destek Eğitim Merkezi (ADEM)	87
3.9.3.3 Biz Anadoluyuz Projesi	88
3.9.3.4 Kadın Sağlığı ve Hijyen Eğitimi	88
3.10 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINİN ÖZKAYNAKLARINDAN YAPTIĞI YARDIMLAR ve MERKEZİ ÖDEMELER TABLOSU.....	88
3.10.1 Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardımlar	88
3.10.2 Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar	89
3.11 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINİN YÖNETİM ve PERSONEL GİDERLERİ	90
SONUÇ	92
KAYNAKÇA.....	99
EKLER.....	105

ÖN SÖZ

Sosyal Devlet anlayışı, ülkelerin yönetim anlayışına göre farklı uygulamalarla ortaya çıkmış ve farklı kurumsal mekanizmalar kurularak toplumun dezavantajlı kesimine hizmet sunmuştur. Türkiye’de Sosyal Devlet anlayışı, diğer ülkelerde olduğu gibi belirli dönüşümler geçirmiştir. Türkiye’de yaşanan modern dönüşüm, 1986 yılında kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile kendini göstermiştir.

Tezin ana konusu olan, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının işleyişi ile ilgili genel bilgiler verilmiş ve Çüngüş ilçesi örneği ele alınarak, yapılan faaliyetler yorumlanarak, uygulamada karşılaşılan ekonomik, sosyal ve hukuksal sorunlar ele alınmış çözüm önerileri sunulmuştur.

Tezin hazırlanması aşamasında desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Melahat ÖNEREN hocama, tezin her aşamasında yanımda olan ve bir ömür boyu hayatımı paylaşacağım sevgili eşim Büşra DOĞAN’a teşekkürü borç bilirim.

ÖZET

Sosyal Devlet Anlayışı, sanayi devriminde emek sömürsü nedeniyle ortaya çıkmış ve ideolojilere dayalı farklı uygulama alanları bulmuştur. Ülkelerin yönetim anlayışına göre şekillenen sosyal devlet anlayışı; topluma müdahale ederek, insanların yaşam düzeyini belirlemiştir.

Sosyal devlet anlayışının bir ürünü olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları da ülkemizde yaygınlaşarak, her il ve ilçede teşkilat kurup hizmetlerine devam etmektedir. Tezimizin ana konusunu oluşturan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sosyal yardım alanında mağdur vatandaşların istek ve taleplerini yerine getirerek adaleti pekiştirici görevini yerine getirmektedir.

Bu anlamda çok önemli ve hassas bir görevi yerine getiren, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları devletin vatandaşa uzanan şefkat elidir. Toplumsal anlamda mağdur vatandaşlara her anlamda yardım hizmeti sunarak kamu hizmetini, özel hukuk tüzel kişiliği ile yerine getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Devlet, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Sosyal Yardımlar

ABSTRACT

The understanding of the social state has emerged in the industrial revolution due to the exploitation of labor and found different fields of application based on ideologies. The understanding of the social state which has been shaped according to nations' management system determined the life standard of people by interfering to society.

Social Assistance and Solidarity Foundations, which are a product of the social state understanding, have become widespread in our country and continue to provide services in every province and district. Social Assistance and Solidarity Foundations, which constitute the main subject of our thesis, fulfill the wishes and demands of the victimized citizens in the field of social assistance and fulfill the duty of reinforcing justice.

Social Aid and Solidarity Foundations, which perform a very important and sensitive task in this sense, are the state's compassion hand to the citizen. It provides the public service with the legal personality of private law by performing assistance in every respect to the socially victimized citizens.

Key Words: Social State, Social Assistance and Solidarity Foundations, Social Assistance

KISALTMALAR

Vakıf: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
AKS: Adres Kayıt Sistemi
ASM: Aile Sağlığı Merkezi
AÇSHB: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BSYBHS: Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Hizmetleri Sistemi
EVEK: Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı
GM: Genel Müdürlük
GSS: Genel Sağlık Sigortası
IMF: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
KASDEP: Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi
KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı
MAAY: Muhtaç Asker Ailesi Yardımı
Md. : Madde
MH: Mütevelli Heyeti
ÖSYM: Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Merkezi
R.G: Resmi Gazete
ŞSY: Şartlı Sağlık Yardımı
ŞGY: Şartlı Gebelik Yardımı
ŞEY: Şartlı Eğitim Yardımı
SUY: Sosyal Uyum Yardımı

TABLULAR

Tablo 1: il Vakıf Mütevelli Heyet Üyeleri	33
Tablo 2: İlçe Vakıf Mütevelli Heyet Üyeleri	34
Tablo 3: Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Sunduğu Yardım Faaliyetleri.....	38
Tablo 4 : Çüngüş Nüfus Oranı	70
Tablo 5: Çüngüş SYDV Yıllara Göre Hane Sayısı	70
Tablo 6: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yardımları	71
Tablo 7:Şartlı Eğitim Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	72
Tablo 8:Şartlı Sağlık Yardımının Yıllara Göre Dağılımı.....	73
Tablo 9:Şartlı Gebelik Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	73
Tablo 10:Muhtaç Asker Ailesi Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	74
Tablo 11:Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardımın Yıllara Göre Dağılımı.....	74
Tablo 12:Engelli Yakını Aylığının Yıllara Göre Dağılımı	75
Tablo 13: Engelli Aylığının Yıllara Göre Dağılımı	76
Tablo 14:Yaşlı Aylığının Yıllara Göre Dağılımı	77
Tablo 15:Öksüz Yetim Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	77
Tablo 16:Yabancı Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	78
Tablo 17:Diğer Aile Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı	79
Tablo 18:Diğer Eğitim Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı	79
Tablo 19:Gıda Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı.....	80
Tablo 20:Ev Eşyası Yardımının Yıllara Göre Dağılımı.....	81
Tablo 21:Ev Yapımı Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	81
Tablo 22:Tek Seferlik Yardımın Yıllara Göre Dağılımı.....	82
Tablo 23:TKİ Kömür Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	82
Tablo 24:Katılım Payı Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	84
Tablo 25:Ev Onarım Yardımının Yıllara Göre Dağılımı.....	84
Tablo 26:Betonarme Ev Yapım Yardımının Yıllara Göre Dağılımı.....	85
Tablo 27:Diğer Sağlık Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	85
Tablo 28:Prefabrik Ev Yapım Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	86
Tablo 29:Kira Yardımının Yıllara Göre Dağılımı	86
Tablo 30:Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Projeleri	87

Tablo 31:Çüngüş Vakfının Öz Kaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamının Yıllara Göre Dağılımı	89
Tablo 32:Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamının Yıllara Göre Dağılımı	90
Tablo 33:Personel Giderlerinin Yıllara Göre Dağılımı.....	90
Tablo 34:Yıllara Göre Toplam Kişi, Hane ve Yardım Tutarları.....	91

ŞEKİLLER

Şekil 1: Diyarbakır İl Haritası	62
Şekil 2:Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Vakıf Senedi Örneği	64

GİRİŞ

Sosyal Devlet Anlayışının ideolojik farklılıklar göstermesi sebebiyle ilk olarak sosyal Devlet anlayışları ele alınmıştır. Liberal düşünceye sahip ülkelerde müdahaleyi reddeden bir sosyal devlet anlayışı ile komünist düşünceye sahip ülkelerde ise müdahaleci anlayışı benimseyen farklı uygulamalar görülmektedir.

Bu anlayışlar ele alınarak sosyal devlet anlayışları ortaya koyulmuş ve farklılıkları açıklanarak tezimizin başlangıcı oluşturulmuştur. Daha sonra Türkiye’de sosyal devlet anlayışı açıklanmış, bu anlayışı gerçekleştirmek için kurulmuş kurum ve kuruluşların tarihinden başlayarak yaptıkları iş ve işlemler mevzuat ve materyallerle açıklanmıştır.

Daha sonra tüm il ve ilçelerde teşkilatı bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmış, yaptığı iş ve işlemler tek tek açıklanmış hukuksal ve ekonomik sorunlara atıf yapılarak tezin ana konusu olan Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları konusuna geçilmiştir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarihçesinden başlanarak detaylarıyla birlikte açıklanmış olup yaptığı iş ve işlemlere ilişkin faaliyet raporları tek tek incelenmiştir. Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları faaliyet raporları 2016-2017-2018 yıllarını kapsamaktadır. Yakın dönem seçilmesindeki amaç mevzuat değişikliklerini ve yapılan yardımların seyrini daha iyi yansıtmaktadır. 2016-2017-2018 faaliyet raporları tablolar haline getirilerek yorum yapılmıştır.

Sonuç olarak ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının ekonomik, sosyal ve hukuksal sorunlarından bahsedilmiş, atılabilecek adımlar hakkında bilgi verilmiştir.

1. BÖLÜM

SOSYAL DEVLET

İnsanlar; varoluşlarından itibaren ortak çıkarları doğrultusunda bir arada yaşayan, etkileşim kuran varlıklardır. İnsanların bir arada yaşama ve etkileşim kurma zorunluluğu sosyal bir varlık olmasında en önemli etkenlerden biridir. Sosyal bir varlık olan insanoğlunun değişen yaşam standartları, farklı yaşam yapılarının oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu yapılar, yönetim şeklini doğrudan etkilemiş ve insanları bir arada yaşamaya zorlamıştır.

Yönetim şekillerinin tezahürü olan birçok anlayış ortaya çıkmıştır ve çıkmaya devam etmektedir. Sosyal devlet anlayışı bu yönetim anlayışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimi ile birlikte giderek ağırlaşan çalışma hayatı ve liberal ekonomik düzenin bu alana her türlü müdahale etmeyi karşı gelen anlayışı sonrasında klasik kişi hak ve özgürlüklerinin insan onuruna yaraşır bir yaşam standardının sağlanması ve korunmasında yetersiz kalmasının etkisiyle ortaya çıkmıştır. Sosyal Devlet Anlayışı yüzeysel olarak açıklanacak olup, tezin bu bölümünde Sosyal Devlet Anlayışının tanımı, diğer yönetim anlayışları ile ilişkisi, tarihsel gelişimi açıklanacaktır.

1.1 SOSYAL DEVLETİN TANIMI

Sosyal Devlet; devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru kılan bir anlayıştır. Sosyal devlet, herkese insan onuruna yakışır asgari bir geçim düzeyi amaçlayan anlayış olarak tanımlanabilir(Gözler, 2005:155). Toplum refahını korumak için müdahale öngören bir yönetsel anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Devlet kavramı günümüze kadar farklı tanımlamalara tabi tutulmuştur. Herkesçe benimsenen bir tanımlama yapılmamıştır. Ancak sosyal devletin temel argümanları kullanılarak ortak paydada tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlamalar yapılırken devletlerin sosyal devlet anlayışına yüklediği

anlamlar farklı olduğu için farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Örneğin sosyal devlet anlayışına az önem gösteren ülkelerle çok önem gösteren ülkelerde tanımlamalar bu ekseninde farklılıklar göstermiştir.

Sosyal Devlet, bütün insanlara minimum bir gelir sağlamak için piyasa güçlerinin işleyişini değiştirmeye ilişkin bir devlettir (Wedderburn, 1965:127). Sosyal Devlet, nakdi faydalar sağlamak yanında eğitim, sağlık, konut hizmetleri ve tam istihdamı yaratmaya yönelik önlem almak şartıyla vatandaşlarına belirli bir gelir, gelecek güvencesi ve sosyal hizmetlerden yararlanma olanağı sağlayan ve bu ekseninde ekonomik hayatın işleyişine müdahale eden, özel sektörün faaliyetlerini düzenleyerek ya da kamu iktisadi teşebbüsleri eliyle faaliyette bulunarak ekonomik hayatı yönlendiren devlettir (Aktan ve Özkıvrak, 2012:4).

Sosyal Devlet, insanlar arasındaki refah farklılıklarını gidermeyi, insanların ve ailelerinin mesleki eğitim, iş bulma ve çalışma şartlarını düzenleme, sosyal güvenlik sağlama; sakat yaşlı ve fakirlere yardımlar yaparak sosyal yaşam içerisindeki dezavantajları ortadan kaldırmayı amaçlayan, kişilere hak ve özgürlüklerle beraber çeşitli sosyal haklar sunan ve yasal güvence altına alan, birey ve toplumun gelişmesi için engelleri kaldıran, ezilmiş baskı altındaki insanları ve toplulukları koruyup gözetilen devlettir (Sözer, 1994:6-9).

Temel paydada yer alan açıklamalardan hareketle sosyal devlet, insan hayatına yaraşır bir asgari hayat sürmek için sosyal refahı arttırmaya çalışan, toplumsal eşitsizliklerle mücadele eden, bireyleri hukuki güvence altına alan, sosyal ve ekonomik hayata müdahale eden bir yönetim anlayışdır.

1.2 SOSYAL DEVLETİN DİĞER KAVRAMLARLA İLİŞKİSİ

Sosyal devlet kavramını tam anlamıyla anlamak ve kavramsal karışıklıklardan arındırmak, sosyal devlete yüklenen misyonun değerini anlama açısından önem arz etmektedir. Bazı kavramların tam karşısında dururken bazı kavramların içerisinde anlam bulan bir kavramdır.

1.2.1 Sosyal Devlet-Jandarma Devlet

19. yüzyılda hakim olan jandarma devlet anlayışının karşıtı olarak sosyal devlet anlayışı doğmaya başlamıştır. Liberal felsefeden esinlenen jandarma devlet anlayışına göre, devletin görevleri savunma, güvenlik ve adalet hizmetlerinden ibarettir. Bu anlayışa göre devlet vatandaşlarının güvenliğini sağlamalı, ama onların faaliyetlerine karışmamalıdır. Jandarma devlet anlayışına göre, devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmesi sadece gereksiz değil, aynı zamanda ekonominin doğal kanunlarının işleyişini bozacağından zararlı görmüşlerdir (Gözler, 2005:155).

Batı toplumlarında jandarma devlet anlayışı ortamında sanayileşme büyük ölçüde gerçekleştirilmiş, sanayileşme çağı başlamış ama bunun yanında önemli sosyal sorunlar ortaya çıkmış, gelir ve servet eşitsizlikleri artmış, sınıf çatışmaları yoğunlaşmıştır. Bu durum karşısında Batı toplumları, klasik jandarma devlet anlayışını terk ederek gerekli sosyal tedbirleri almaya başlamak zorunda kalmışlardır (Gözler, 2005:155). Bu değişim ile birlikte sosyal devlet anlayışı ortaya çıkmış ve devletin aktif müdahalesi ile sosyal ve ekonomik alandaki sınıf çatışmalarının önüne geçmeye çalışılmıştır.

Yukarda açıklandığı üzere klasik liberalizmin anlayışı olan jandarma devlet ile sosyal devlet kavramı taban tabana zıt kavramlar olduğu anlaşılmaktadır.

1.2.2 Sosyal Devlet-Sosyalist Devlet

Literatür taramalarında sosyal devlet ile sosyalist devlet kavramlarının aynı anlama gelip gelmediği konusunda birçok farklı görüş bulunduğu saptanmıştır. Bu bağlamda bu kavramların taşıdığı anlamları açıklamak ve yatkın olan genel görüşü ortaya koyma zorunluluğu doğurmuştur.

Sosyal devlet ile sosyalist devletin aynı anlama geldiğini öne süren düşünürlerin temel mantığı sosyal devleti Marksist sosyalist anlayıştan farklı olarak sosyalizmin gelişmesinde tarihsel bir aşama olarak değerlendirmektedirler (Kapani, 1982:355). Sosyal devlet, sosyalizme giden yolda sadece bir istasyon

görevi görmektedir (Güriz, 1998:44). Sosyal devlet anlayışı bir basamak görevi olarak açıklanmaktadır.

Sosyal devlet ile sosyalist devletin farklı kavramlar olduğunu öne süren düşünürler ise yaygın görüşün benimsediği düşüncelerdir. Sosyalist devlet, üretim araçları üzerinde özel mülkiyeti tamamıyla ortadan kaldırır ve ekonomik hayatın düzenini serbest rekabete değil, merkezi otoriteye dayandırır. Oysa sosyal devlet anlayışı üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkını ve özel teşebbüs özgürlüğünü tanır ve karışmaz (Gözler, 2005:155). Sosyal devlet anlayışı bu anlamda ekonomik ve sosyal hayata serbest piyasa koşulları altında müdahale amacı taşır.

Bu anlamda sosyal devlet ile sosyalist devlet birbirlerinden farklı anlamlar taşımaktadır. Sosyal devlet anlayışı liberal sistemin eksikliğinden ortaya çıkan bir anlayıştır.

1.3 SOSYAL DEVLETİN TARİHSEL KRONOLOJİSİ

İnsanların yaşadığı ilk dönemden günümüze kadar toplumsal bir varlık olarak yaşamını sürdürmüştür. Toplumsal açıdan farklı yönetim anlayışlarıyla yönetilmiştir. Bu yönetim anlayışları ilkçağ, ortaçağ ve içinde bulunduğumuz çağdan itibaren farklılıklar göstermiştir. Yaşanan tarihi gelişmeler, savaşlar, siyasi anlaşmazlıklar, ekonomik krizler, buhranlar toplumların yönetim anlayışlarının da değişmesine neden olmuştur. Sosyal devlet anlayışı da bu toplumsal değişimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve kendisine uygulama alanı bulmuştur.

1.3.1 Sosyal Devlet Anlayışına Götüren Etkenler

İlk çağlardan günümüze kadar varlığını sürdüren devlet durağan bir yapıya sahip değildir. Değişmekte ve değişmeye devam etmektedir. Bu yüzden devlet ideolojik hareketlere ve tarihsel şartlara göre kendini değiştiren, dönüştüren bir yapıya sahiptir.

Tarihin ilk çağlarında Antik Yunan ve Roma da sosyal bir yapının bulunmadığı ve sosyal adaleti sağlamaya yönelik herhangi bir politikanın olmadığı görülmektedir. Orta çağda ise Hristiyanlığın etkisiyle sosyal devlete yönelik ilk uygulamalara rastlanılmaktadır. Bu döneme hakim olan feodal düzenin kölelik uygulamaları, insan hayatına yakışmayan şartlarda çalıştırılması ile birlikte bu düzen süreklilik arz etmemiştir. Sonraki süreçte kentlere göçlerin başlaması ekonomik hayatın canlanmasına neden olmuş ve yaşanan bu canlanma 17. ve 18. yüzyıllarda para ekonomisinin çıkmasına ve kentlerde burjuvazi adı verilen sınıfın gelişmesine neden olmuştur (Gümüş, 2010: 3-4).

Ortaçağ sosyal devlete ilişkin belirtilerin ortaya çıktığı dönemdir. Ortaçağda etkili olan din, toplum hayatına egemen olmaktadır. Batı toplumlarında Hristiyanlık dini egemen iken doğu toplumlarında ise İslamiyet dini egemendir. Başta sosyal adaleti koruma görevi olan Hristiyanlık din adamları tarafından yozlaştırılınca batı toplumlarını karanlık bir döneme sürüklemiştir. Oysa aynı dönemde İslam toplumları İslamiyet'in getirdiği uygar düşünce sayesinde ortaçağın karanlık yapısından daha farklı bir gelişme çizgisi ortaya koymuşlardır (Şenel, 1995: 207-208). Bunun sebebi ise İslam dininde yer alan kuralların sosyal adalet ve sosyal hayata verilen öneminden kaynaklanmaktadır.

Burjuva sınıfı, güçlenmesiyle birlikte kilise ve feodal düzenin karşısında kendi çıkarlarını korumak için farklı bir düşünce oluşturmaya çalışmış ve liberalizmin temel esasları ortaya çıkmıştır (Gümüş, 2010: 6). Burjuvazinin desteklediği liberal düşünce 17. yüzyılda ortaya çıkarak gelişimini sürdürmüş bireylerin siyasal, ekonomik hak ve hürriyetlerini güvence altına almaya çalışmıştır. Devletin piyasa ekonomisine müdahale etmesini en aza indirilmesini savunmuştur (Gül, 2006: 22-23). Bu anlamda sosyal devletin ortaya çıkmasında liberalizm etkili olmuştur.

Batı düşünce tarihinde liberalizmin doğuşu dönüm noktalarından biridir. bireyciliğin oluşmasında en önemli toplumsal etkenler; Avrupa'da din savaşları, 17. ve 18. yüzyıllarda modern bilimin yükselişi ve feodalizmden kapitalizme geçiş süreci bu yıllarda yaşanmaktadır (Örs, 2010: 55). Burjuva sınıfı; feodal düzenden, liberal kapitalist sisteme geçilmesinde taşıyıcı rol üstlenmiştir(Bulut, 2003: 55). Bu amacı gerçekleştirmesinin asıl sebebi ise sermaye birikimini sağlamasıdır (Wallerstein, 2000: 70).

Sermaye birikiminin artmasıyla birlikte emek gelirleri durağanlaşmıştır. Sermaye artışıyla birlikte sanayileşme hız kazanmıştır. İngiltere’de ortaya çıkan sanayi devrimi dalga dalga diğer Avrupa ülkelerine sıçramıştır (Çetin, 2002: 88-89). Sanayi devriminden etkilenen ülkeler sömürgeciliğe başlamış ve savaşların olmasına sebebiyet vermiştir. Savaşlar ekonomik-sosyal ve kültürel değişimlere sebebiyet vermiş ve anayasal hareketlere neden olmuştur.

Savaşların yaşanması sosyal devlet anlayışın olgunlaşmasında önemli katkı sağlamıştır. Bu minvalde 1. Dünya savaşı sonrasında sosyal devlet yönünde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Savaş sonrasında kapitalist toplum, sosyal devletin temel unsurlarını bünyesine dahil etmeye başlamıştır. 1920-1975 yılları arası dönem sosyal devlet anlayışının büyüme dönemi olarak adlandırılmıştır (Gümüş, 2010: 99-100, Muyan, 2016: 35). 1917 Meksika Anayasası ve 1919 Weimar Anayasası sosyal devlet açısından oldukça önemli hususlara yer verilmiştir. İşçi sınıfı sosyal haklar konusunda önemli kazanımlar elde etmişlerdir (Tanör, 1978: 160-161).

1929 ekonomik buhranından sonra liberal anlayışa olan güven sarsılmıştır (Talas, 1993: 3). Ekonomik buhranın derinleşmesi ile birlikte keynesyen politikalar devreye girmiş, korumacı politikalara yönelmek zorunda kalmışlardır. Ekonomik buhranın derinleşmesi sosyal devlet anlayışını benimsemeye zorlamıştır.

Sosyal devlet 1930’lardan itibaren olgunlaşmaya başlamıştır. Bunu mümkün kılan hususların en önemlisi, 1929 Buhranını aşmaya dönük arayışlardır. Bu arayışlar, söz konusu buhranı atlatmanın yanı sıra, sosyal devlete giden yolu da aydınlatmıştır (Özdemir, 2006: 155).

Sosyal devlet, İkinci Dünya Savaşı’nın hemen sonra liberal kapitalist sistemin merkezindeki ülkelerin iktidar odaklarına yeni bir meşruiyet zemini oluşturacak biçimde burjuvazi, proletarya ve devlet arasında varılan bir mutabakatın (sosyal demokrat veya Keynesyen mutabakat denilebilir) sonucu olarak altın çağına ulaşmıştır (Pierson, 2006; Berger, 1990: 131-132). Piyasa mekanizmasının dışlanması ve bölüşümün kurallarının siyasî tercihler tarafından belirlenmesi anlamına gelen bu mutabakat, dönemin sosyal devlet uygulamalarına yol göstermiştir (Şaylan, 2003: 83). 2. Dünya savaşından sonra sosyal devlet anlayışı tüm dünyada hakimiyet alanı kurmuş ve farklı devletlerin yönetim anlayışı içerisinde kendine yer bulmuştur

Genel itibariyle sosyal devlet, Sanayi Devrimi'nin sefalete mahkûm ettiği işçi sınıfından gelen itirazın bir yansımasıdır. İkinci Dünya Savaşının bitiminden itibaren 1970'lerin ikinci yarısına kadar geçen dönem sosyal devletin altın çağı olarak adlandırılmaktadır (Aydın; Çakmak, 2017:1).

1945 sonrası dönemde büyük ölçüde Keynes yaklaşımının şekillendirdiği iktisat politikaları izlenmiştir. Bu politikalar, bir taraftan büyüme ve refah artışını mümkün kılarken diğer taraftan da gelir dağılımını iyileştirici etkiler ortaya koymuştur. Aynı dönemde siyasi-ideolojik alan da ciddi bir değişime maruz kalmıştır: Uluslararası ve ulusal düzeyde hem temel hak ve özgürlükler, hem de ekonomik hak ve özgürlükler genişlemiştir. Daha örgütlü hareket etme imkânı bulan işçi sınıfı, ekonomi politik düzene yönelik itirazını daha güçlü bir biçimde seslendirebilir hale gelmiştir. Esasen bu gelişmeler (sosyal harcamalarını miktar ve kapsam itibariyle genişleterek) altın çağını yaşayan sosyal devletin uygulamasıdır (Sallan Gül, 2006: 148; Öztürk, 2015: 52-53; Topak, 2012: 54).

1970'li yıllarda meydana gelen petrol krizleri ve ortaya çıkardığı olumsuz durumlar köklü değişikliklere sebebiyet vermiştir. Keynesyen politikaları ve sosyal devlet anlayışı yerine neo-liberal politikalara yönelim başlamıştır (Erdoğan; Ak, 2003: 5). Yeni anlayışla birlikte sosyal devlet anlayışı eski önemini yitirmiştir.

Görüldüğü üzere siyasal konjektür eksenli kendini gösteren sosyal devlet anlayışı farklı zamanlarda etkisini göstermektedir. Bu farklılığa sebep olan temel etken ise devletlerin farklı yönetim modellerinden kaynaklanmaktadır. Mutabık kılınan temel anlayış ise insan haysiyetine yaraşır bir şekilde sosyal dengesizliklerin devlet eliyle giderilmesi olacaktır.

Son bir bilgi olarak sosyal devlet anlayışına dönük ilk uygulamalar Almanya tarafından atılmıştır. İş kazası sigortası (1871), sağlık sigortası (1883) ve emekli maaşı (1889) gibi sosyal devlet uygulamaları ilk kez bu ülkede hayata geçirilmiştir. Bismarck'ın 1883'de yürürlüğe koyduğu sosyal sigorta programı, sosyal devletin ilk uygulaması olarak gösterilebilir. Daha sonra 1900'lerin başında Churchill ve Lloyd George, benzer bir programı İngiltere'de uygulamıştır (Aktan, 2008; Hanneson, 2015: 44).

1.3.2 İdeolojik Sosyal Devlet Modelleri

Sosyal devlet anlayışının uygulama yöntemleri devletin içinde bulunduğu sosyal, siyasal ve ekonomik eğilimlerden etkilenmektedir. Devletin belirlemiş olduğu yönetim şekilleri sosyal uygulamalarında değişkenlik göstermesine neden olmaktadır.

Sosyal devlet modelleri için bir çok sınıflandırma yapılmıştır. Bunların çoğu devletin yapmış olduğu harcamalar üzerinden yapılan sınıflandırmalardır. Ancak Esping-Andersen'in tasnifi daha kapsayıcı olmuş ve literatürde uygulama alanı bulmuştur (Andersen, 1990: 69-77). Bu tasnife göre sosyal devlet modelleri liberal sosyal devlet, sosyal demokrat devlet ve muhafazakar sosyal devlettir.

1.3.2.1 Liberal Sosyal Devlet Modeli

Devletin ekonomiye müdahalesini en az düzeyde tutulması gerektiğini söyleyen liberalizm, piyasa ekonomisinin doğal işleyişine bırakılması gerektiğini, bireyin siyasal ve ekonomik alandaki hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması gerektiğini savunur (Aktan, 1994: 13). Devletin müdahale etmesi piyasa dengesini bozacağı için karışılmamasını söylemektedir. Sosyal yardımlarında istisnai durumlarda yapılacağını kabul eden bir görüştür.

Sosyal yardımlar konusunda daha az harcama yapma mantığı üzerine çalışan bu model gelir araştırması yapılması esasına dayanmaktadır. Sosyal yardımlar gelir testi ve temel güvenlik ağı ile yoksullara ulaştırılması amaçlanmaktadır. Yoksul durumda olan kişiler için yardım yapılmasını talep eden bir anlayıştır (Keten, 2017: 21). Yardım alma şartları ağır ve geniş kapsamlı olduğu için seçici olmaları esastır.

Liberal sosyal devlet anlayışının hakim olduğu ülkeler İngiltere, ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda gibi liberal ekonomilerin olduğu ülkelerde görülmektedir. Sosyal refahın sağlanma görevi piyasa olarak gösterilmiştir devlet olarak en az düzeyde müdahale anlayışı hakimdir.

1.3.2.2 Sosyal Demokrat Modeli

Kuzey Avrupa coğrafyasında yer alan İskandinav ülkelerinin uygulamış oldukları sosyal demokrat modeli uluslararası alanda en fazla ilgi çeken ülkelerdir (Çelik, 2006: 64). İsveç Modeli olarak da kabul gören bu modelin en önemli ilkeleri evrensellik, sosyal dayanışma ve sınıflar arası eşitliktir (Özdemir, 2007: 140).

Sosyal demokrat sosyal refah devletlerinde yaşlılardan ziyade gençlere yönelik sosyal yardımlar uygulanmaktadır (Özdemir, 2007: 140-141). Sosyal demokrat sosyal refah devletleri, gençlere önem veren yapısıyla diğer sistemlerden farklılaşmaktadır (Esping-Andersen, 1996: 14). Gençlere yönelik geniş sosyal haklar tanıyan bir modeldir.

Sosyal demokrat sosyal refah devleti, sosyal hakların en çok kurumsallaşmış, geniş kitleleri kapsadığı bir sistemdir. Sosyal yardımların en çok piyasa dışından karşılandığı bu sistemde, toplumsal eşitlik hedeflenmektedir. Sosyal demokrat sosyal refah devletinde, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar yüksek tutulmakta, sosyal hakların kullanılmasında ise geniş bir eşitlik sağlanması esas alınmaktadır (Koray, 2003, 70-71). Sosyal demokrat sosyal refah devletlerine örnek olarak; İsveç, Finlandiya, Danimarka ve Norveç gösterilmektedir.

1.3.2.3 Muhafazakar Sosyal Devlet Modeli

Muhafazakar sosyal devlet modelini uygulayan ülkelerde genel olarak piyasa etkinliği önemlidir. Ancak liberal kurallar pek fazla uygulanmamaktadır (Ay ve Akan, 2017: 792). Dağıtım devleti olarak ifade edilen bu modelin temel özelliği sosyal yardımların ve nakdi yardımların bireylerin gelir durumlarına göre yapılmasıdır (Keten, 2017: 31).

Emek piyasasına girmeyen nüfus gruplarına verilen desteğin üst düzeyde olması, çalışmaktan kaçınma eğilimini güçlendirmiştir. Aileye yapılan yardımlar (çocuk parası, konut edindirme uygulamaları gibi) kadınların iş hayatına atılmasına engelleyici yansımaları olmuştur (Pierson, 2001: 445). Bu anlayış, bireylere yapılan sosyal yardımlar neticesinde insanların tembelleşmesine ve çalışmaktan kaçınmasına sebebiyet vermiştir.

Bu modelde sosyal hakların tanınması kural niteliğindedir. Sosyal hakların dağıtımında bireylerin gelir grupları önemli olduğu için statüye göre yardımlar yapılmaktadır. Muhafazakar sosyal devlet anlayışını uygulayan ülkelerde istihdamın yüksek tutulması yerine sosyal sorunlar sosyal güvenlik yöntemiyle giderilmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 69). Devlet vatandaşlarına piyasaya girip iş olanakları sunmak veya teşvik etmek yerine iş piyasasından çıkışa ve işsiz kalmaya teşvik edici politikalar uygulamaktadır. Sosyal güvenlik ve sosyal sigorta gibi uygulamalarla toplumun refah düzeyini arttırmayı amaçlamaktadır.

Gelir kaybına uğrayan kişilere çözüm olarak, yeni istihdam alanı sunulmak yerine telafi edici politikalar uygulanmaktadır. Vatandaşlarda yeni iş bulmak veya aramak yerine devletin vermiş olduğu yardımlarla hayatlarını devam ettirmektedirler.

Bu modelde ülkeler için önem arz eden diğer bir konu geleneksel aile yapısının korunması ve sürdürülmesidir. Ailenin yetersiz kaldığı durumlarda devlet ailenin sağladığı hizmetleri karşılamakla sorumlu olmaktadır (Keten, 2009: 122). Muhafazakar sistemde, aile yapılarının korunması asıl amaçtır. Bu amacı gerçekleştirmek için devlet sosyal yardımlarla bu yapının korunmasına önem göstermektedir.

Muhafazakar sosyal devlet anlayışı daha çok kıta Avrupası ülkelerinde uygulama alanı bulmaktadır. Almanya, İtalya, Belçika, Fransa ve Avusturya gibi ülkelerde uygulama alanı bulmuştur (Özdemir, 2007: 137). Bu modeli uygulayan ülkelerde Katolik partilerin yönetimde söz sahibi olması kilisenin güçlü bir ağırlığının olduğunu göstermektedir (Keten, 20017: 33). Görünen uygulamalar neticesinde din temelli uygulamalar muhafazakar devlet modelinde önemli yer tutmaktadır.

Görüldüğü üzere farklı ideolojiler farklı uygulamalarla sosyal devlet anlayışını benimsemiş ve uygulamıştır. Hepsinde amaç aynı olmasına rağmen farklı uygulamalarla yaşamlarını sürdürmelerine olanak sunmuşlardır. Sosyal devlet anlayışı tek başına bir tez konusu olabilecek bir anlayıştır. Tezimizin asıl konusundan sapmadan genel bir şekilde açıklamalar yapılmış ve sosyal devlet anlayışının açıklanmasına özen gösterilmiştir. Türkiye de de sosyal devlet anlayışının uygulaması olan sosyal yardımların tarihsel arka planına bakılıp tezin asıl konusuna geçiş yapılacaktır.

1.4 TÜRKİYE'DE SOSYAL DEVLET ve SOSYAL YARDIM ANLAYIŞININ GELİŞİM SÜRECİ

Sosyal devlet anlayışının birçok uygulama araçları bulunmaktadır (sosyal sigortalar, sosyal yardım, sosyal hizmet, sosyal tazmin gibi). Farklı uygulama araçları olmasına rağmen tez konumuz gereği sosyal yardımlar ele alınmıştır. Bu anlamda Türkiye de sosyal devlet anlayışı genel hükümleriyle ele alınacak olup, sosyal yardımlar konusuna hassasiyet gösterilecektir. Batı ülkelerinde işçi sınıfı ve demokratik hareketlerle birlikte ortaya çıkan sosyal devlet anlayışı ve sosyal yardımlar; Türkiye'de ise bazen Devlet eliyle bazen de farklı yapılar (vakıflar gibi) eliyle yürütülmüştür. Türkiye'de sosyal devlet anlayışı kronolojik olarak üç başlık altında ele alınacaktır.

1.4.1 İslam Dininde Sosyal Devlet ve Sosyal Yardım

Sosyal devlet terimi genel anlamda batı eseri ürünüdür. 7. yüzyılda doğan İslamiyet ile 19. yüzyıl ürünü olan Sosyal devlet anlayışını kıyaslamak mantıksız olsa da İslam dininin, sosyal devletin kavramsal içeriklerini kendi içinde barındırdığı için büyük önem arz etmektedir. İslam dininin sosyal anlamda ne kadar mükemmeliyetçi bir anlayışa sahip olduğunu açıklamayı vazife olarak görmekteyiz. Osmanlı yönetim anlayışındaki İslam düşüncesinin etkilerini görmek bakımından ve Osmanlı sosyal devlet sistemini anlamak için konu önem arz etmektedir.

İslam düşünce sisteminde eşitlik ve hürriyetin çok önemli bir yeri vardır. bireyin temel hakları vardır. Bu haklar insanın doğuştan sahip olduğu haklardır. Devlet dahil hiçbir kurumsal örgüt bu hakları engelleyemez. Bireyin kendisinin, hürriyetinin ve mallarının korunması için konulmuştur (Zeydan, 1980: 115). Bu temel haklara örnek olarak inanç-ibadet hürriyeti, mülkiyet hürriyeti, ilim hürriyeti vb. verilebilir.

İslam toplumunun en belirgin özelliği yardımlaşma ve karşılıksız vermeyi merkezine alan süreklilik arz eden yapısıdır. Sosyal ve ekonomik yönden dayanışma içinde bir toplum kurabilmek için insanların karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olması gerekir. Her Müslüman bireyin birbiriyle kardeş

olduğu salık verilerek sistemin devamlılığını sağlamaktadır. Karşılıklı (karz-ı hasen) veya ihtiyacı olana karşılıksız (tasadduk) anlayışı güçlü bir toplumsal sistem kurmaktadır. (Beşer, 1988: 55-56).

Sadaka, zekat, fitre, kurban kesme, adak, kefarete gibi yardımlar dar gelirli vatandaşlara aktarılmaktadır. Bu anlayış toplumsal yabancılaşma ve sınıf farklılıklarının önüne geçen önemli bir sistemdir. İslam dininin yarattığı bu sistem batılı devletlerin oluşturduğu sosyal devlet anlayışının tamamını kapsayacak bir anlayışa sahiptir. Toplumsal yardımlaşma en üst seviyede olduğu için ne sınıf ayrımı ne de yabancılaşmaya sebebiyet vermeyecektir.

İslam toplumlarında genel olarak toplumsal yapının en küçük unsurundan en büyük yapısına yani devlete kadar ahenkli bir yardımlaşma ve dayanışmayı öngören bir sistemdir. Devlet toplumsal sistemin çözemediği süreçleri takip ederek gerekli durumlarda ihtiyacı karşılamayı üzerine alarak sorumluluğu kendisinde toplamıştır (Tabakoğlu, 1987: 38). Toplumsal dayanışmanın dinamik yapısı sayesinde ilgili sosyal yardımların karşılanması amacıyla tamamı toplumsal eksenli kurumlar ortaya çıkmıştır.

Sivil örgütlenmeler sayesinde toplumsal sorunlar çözülmüş, insanların kardeşlik hukukundan kaynaklanan dini görevleri yerine getirerek sorumluluklarını yerine getirmişlerdir. Bu sayede tüm toplum sistemin bir parçası olmuştur. Selçuklular ve Osmanlılarda karşımıza çıkan lonca ve vakıf gibi toplumsal sistemler, İslam toplumu dayanışma sisteminin önemli örnekleridir.

Kuran-ı Kerim’de vakıf kavramını ve kurumunu doğrudan çağrıştıracak bir ifade yer almamakla birlikte Allah yolunda harcama yapmayı, fakir, muhtaç ve kimsesizlere infak ve tasaddukta bulunmayı, iyilik yapmada ve takvada yardımlaşmayı, hayır ve yararlı işlere yönelmeyi öğütleyen birçok âyet müslüman toplumlarda vakıf anlayış ve uygulamasının temelini oluşturmuştur (<https://islamansiklopedisi.org.tr/vakif>).

1.4.2. Osmanlı Devletinde Sosyal Devlet ve Sosyal Yardım

Osmanlı devletinin yönetim sistemi içerisinde sosyal devlet ve sosyal yardım anlayışı batılı anlamda sosyal devlet anlayışı ile farklı kutuplarda yer alsın

da konunun muhtevası gereği açıklanıp gerekli farklılıklar ortaya konacaktır. Bu anlamda konu başlığımız iki başlık altında ele alınacaktır.

1.4.2.1 Osmanlı Devletinde Sosyal Devlet Anlayışı

Osmanlı devletinde, dayanışma ve yardımlaşma geleneği devletin uzun yıllar boyunca sağlam temelde ayakta durmasına etki eden faktörlerin başında gelmektedir. Osmanlı devletinin kendi yönetim anlayışı kendine özgü özellikler göstermiştir. Batılı anlamdaki sosyal devlet anlayışı ile bakmak yanılgıya sebep olacaktır. Bu neden ile Osmanlının kendine özgü sosyal ve kültürel karakterini ele almak gereklidir. Osmanlı devleti kuruluşundan itibaren bağlı bulunduğu İslam dininin gereklerine göre hukuk sistemini ve toplum yaşantısını esas almıştır.

Osmanlı yönetim anlayışına göre devletin görevi adaleti sağlamak, toplumun can ve mal güvenliğini temin etmek ve insanların dilediği gibi inanma ve kendini geliştirme fırsatı sunan bir yapı inşa edilmiştir. Bunların dışında kalan ve bir toplumun gelişmişlik ve refah düzeyini gösteren eğitim, kültür, sağlık, ve sosyal yardım faaliyetleri ise sivil topluma bırakılmıştır (Öztürk, 2004: 35-40).

Osmanlı devletinin tarihsel süreci incelendiğinde devletin toplumdaki sosyal yardım ve sosyal hizmetleri devlet yapısı içinde bir kurumla yönetmemiştir. Oysa günümüz sosyal devlet anlayışında ise devletin topluma karşı sorumluluğu olarak hizmet ettiği görülmektedir. Osmanlı sisteminin kendine has özelliklerinin arkasında Türk geleneklerinin ve İslam dininin birleşimi görülmektedir.

Osmanlı devleti devletin ekonomik gücünü çok fazla kullanmadan sosyal sorunlarla başa çıkabilmenin en iyi örneklerinden biridir (Taşkesen, t.y: 61). O dönemde sosyal sorunlara sivil toplum(vakıflar, benzeri kuruluşlar) en büyük katkıyı sağlasa da Osmanlı devletinde yardımlaşma geleneğinin ilk basamağını aile içi yardımlaşma geleneği oluşturmuştur (Hacımahmutoğlu, 2009: 66). Ailenin yanında akrabalık ilişkileri, dini dayanışmalar da bu sisteme katkıları çok fazla olmuştur.

19. yüzyılda dünyada meydana gelen siyasi olaylar bütün devletleri etkilediği gibi Osmanlı yönetim sistemini de etkilemiştir. Osmanlının kendine

özgü sosyal devlet anlayışı da bu değişimden nasibini almak zorunda kalmıştır. Osmanlı devletinin yönetim gücünü dünyadaki dış etkenler nedeniyle kaybetmeye başlaması sonucunda toplumdaki sosyal dengelerde bozulmuş eski gücünü yitirmiştir.

Son dönemlerde yaşanan bu olaylar karşısında Osmanlı sosyal devlet anlayışı zayıflamış, vakıf ve lonca sistemi eski önemini yitirmiştir. Yoksulların ve ihtiyaç sahiplerinin faaliyetlerini gidermek için çeşitli reformlar yapılmış bu reformlar sonucunda sosyal devlet anlayışının ve sosyal yardımların merkezileşmesine sebebiyet vermiştir. Osmanlı döneminde yapılan bu hukuki düzenlemeler Osmanlının modern manada bir sosyal devlet olması olarak ifade edilmiştir (Özbek, 2006: 36). Osmanlı devletinin kendine has sosyal özelliği bu sebeplerle değişime uğramış ve merkezi yönetimle bu sorunların çözüm arayışına gidilmiştir.

1.4.2.2 Osmanlı Devletinde Vakıfların Toplumsal Önemi

Osmanlı devleti, kuruluşundan itibaren İslami değerlerin getirdiği anlayışın hepsini içinde barındıran, geleneksel değerlere sahip çıkan, toplum esasına göre varlığını yüzyıllarca sürdürmüş bir devlettir. Osmanlı devletinde vakıf hizmetleri diğer İslam devletlerinde olduğu gibi büyük bir öneme sahiptir.

Osmanlı devleti, sosyal devletin görevleri arasında sayılan sosyal, ekonomik ve kültürel hakların tamamını vakıf kurumu aracılığı ile yerine getirmiştir. Sosyal ve ekonomik yaşam üzerinde büyük etkisi olan vakıflar, toplumsal hayatın her alanında kendisine yer bulmuştur. Yoksullardan yetim çocuklara yardım etmeye, evlenecek genç kızların çeyizlerini hazırlamaktan çocukların emzirilmesini sağlamaya, talebelere burs, kalacak yer temin etmekten işsizlere iş bulmaya, cadde ve sokakların temiz tutulmasından hayvanları himaye etmeye kadar uzanan geniş bir hizmet anlayışının olduğu görülmektedir (Kazıcı, 2006: 172-174).

Ayrıca modern devlet yapısında kamu hizmeti olarak adlandırılan eğitim, sağlık, bayındırlık, imar, şehircilik gibi alanlarda hizmet etmek üzere vakıflar kurulmuştur (Taşkesen, t.y: 63). Vakıflar sadece dezavantajlı bireylere yönelik değil kamu hizmetine yönelik faaliyetleri de yerine getirmesi sosyal adaletin, fırsat eşitliğinin, dengeli gelir ve servet dağılımının temini yönünden önemli bir

faaliyet yürüttüğü görülmektedir. daha önce açıklandığı üzere vakıflar devlet tarafından değil tamamen sivil halkın sosyal hizmet anlayışı çerçevesinde gelişme imkanı bulmuş kurumlardır (Fidan, 2006:52).

Sanayileşmenin getirdiği yeni dünya düzeni Osmanlı devletine de yansımış nitekim devlet yönetiminde bir takım köklü değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. O dönemdeki değişimler arasında vakıf kurumlarının yapısı da yer almaktadır. Yenileşme dönemine kadar Osmanlı'da vakıflar, kendine özgü (sui generis) bir yapısı bulunmaktadır. Vakıf hukukunun yetkileri dahilinde kurucuların koyduğu ve vakfın koşullarını belirleyen hükümler çerçevesinde bir yönetim tarafından yarı özerk olarak idare edilmişlerdir. Yenileşme hareketi ile birlikte devlet bünyesinde Evkaf Nezareti kurularak vakıflar merkezi yönetim ve denetime alınmışlardır (Alkan, 2006: 13).

O dönemde devlet yönetimindeki yenileşme adımı toplum yapısını da önemli derecede etkilemiştir. Toplumsal yapıdaki değişimler sosyal yardımlaşma ağlarına da yansımış ve klasik dönem Osmanlı'daki toplumsal yardımlaşma sistemi bozulmaya başlamıştır (Yediyıldız, 1999: 509-510). Bu anlamda vakıflar zaman içinde farklı kalıplara evrilse de genel hassasiyetiyle Türkiye'de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları gibi kuruluşlarla varlığını devam ettirmiştir. Eski önemini yitirse de varlığını devam ettiren bir yapıya sahiptir.

1.4.3 Cumhuriyet Sonrası Sosyal Devlet ve Sosyal Yardım Anlayışı

Türk siyasi, ekonomik ve sosyal yapısı altı yüz yıllık bir deneyimin ardından cumhuriyetle birlikte yeni bir deneyim ve tecrübe iklimine girmeyi tercih etmiştir. Yukarıda açıkladığımız gibi Sosyal Devlet anlayışı siyasi konjonktür ekseninde şekillenmektedir. Türkiye'de sosyal devlet anlayışını değerlendirmek için Türkiye'deki ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmeleri irdelemek, hem de bu gelişmelerin arka planında rol oynayan aktörleri irdelemek ve açıklamak gerekmektedir.

Girişilen milli mücadelenin başarı ile tamamlanması ve yeni Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurulduğunun ilan edilmesi ile birlikte, savaşın vermiş olduğu yıkıcı etkinin giderilmesine yönelik sosyal politikalar izlenmiştir. 17 şubat-04 mart 1923 tarihleri arasında İzmir de Türkiye İktisat Kongresi

toplanmıştır (Koray, 2005: 158). Alınan kararlar ile çalışma hayatını ve toplumsal gelişmeyi amaçlanmıştır. Bu kongre devletin sosyal politik uygulamalar açısından önceliklerin belirlendiği ilk önemli adım olarak ele alınmalıdır. İşçi hakları, çalışma koşulları, sosyal güvenlik ve sendikalarla ilgili önemli kararlar alınmıştır (Talas, 1992: 92).

1924 Anayasasının kabul ve ilan ettiği kişi hakları listesi tümüyle temel kişi hakları ve özgürlüklerine dairdir. Sosyal Haklar konusu 1924 Anayasasında hemen hiç ele alınmamıştır. 1925 yılında işçilere hafta tatili öngören kanun çıkarılmıştır (Koray, 2000: 100). 1926 yılında Türk Medeni Kanunu kabul edilmiştir. Bu yasa ile sosyal güvenlikle ilgili önemli hükümler getirilmiştir (Serter, 1994:120). Sosyal devlet anlayışı kapsamında köklü bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise o dönemde yaşanan savaş ve etkilerinin uzun sürmesidir. Türkiye’de modern sosyal devlet anlayışı 1961 anayasasıyla ortaya çıkmıştır.

1961 anayasasıyla birlikte sosyal devlet ilkesi anayasal metinde güvence altına alınmıştır. 1961 Anayasanın Türk Anayasa Sistemi içerisinde konumunu değerli kılan en önemli husus hiç şüphesiz anayasanın o zamana kadar mevcut olmayan sosyal devleti bir ilke olarak kabul etmesi ve onu cumhuriyetin nitelikleri arasında saymasıdır.

1982 Anayasası da, sosyal devlet ilkesini kabul etmiş ve bireyi toplumun bir üyesi olarak ele almıştır. 1982 anayasası cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2. maddesine göre: “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: m.d 2).

Sonuç olarak Türkiye de sosyal devlet anlayışının dünyadaki gelişmelere paralel olarak değişim gösterdiğini, ülkede yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik durumların sosyal politikaları etkilediği görülmektedir. İslami devlet modellerinden Osmanlı devlet yönetimine sosyal devlet anlayışı açıklanmış yaşadığı dönüşümler tespit edilmiştir. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle farklı bir sosyal devlet anlayışı benimseyen Türkiye’nin kuruluş yıllarında yaşanan savaşın yıkıcı etkisini gidermeye yönelik politikalar sergilediği ve 1961 Anayasasına kadar sosyal devlete ilişkin önemli adımlar atılmadığı gözlemlenmiştir.

1961 Anayasası ile sosyal devlet ilkesi güvence altına alınmış ve sosyal devlet olma yolunda önemli adımlar atılmaya başlanmıştır. Türkiye modern anlamda sosyal devlet anlayışını benimsemiştir. 1982 Anayasasında da yer bulan sosyal devlet ilkesi varlığını halen sürdürmektedir. Sosyal devletin görevi olarak algılanan sosyal yardımlar, muhtaç durumda bulunan bireylere asgari geçim imkanları tesis ederek vatandaşların yanında olmaktadır. Sosyal yardımlar; sosyal devletin en iyi politika aracı olarak işlevselliğini sürdürmektedir.

Bu anlamda Sosyal Devlet İlkesinin uzantısı olan sosyal yardım politikaları insan hakkı olarak dünyada tanımlanmıştır. Bu anlamda Türkiye’de sosyal yardım politikalarını gerçekleştirmek üzere 3294 sayılı Kanunla 29.05.1986 yılında kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun yürürlüğe girmesiyle tüm il ve ilçelerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurularak faaliyetlerine başlamışlardır.

Tezin de ana konusu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, sosyal devlet anlayışının en önemli aktörlerinden biri olarak günümüzde önemini korumaktadır.

2. BÖLÜM

SOSYAL DEVLET ANLAYIŞININ TEZAHÜRÜ OLARAK SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI (SYDV)

Bu bölümde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kuruluş sürecinden başlanarak, yönetim ve teşkilat yapısı (hukuksal yapısı, mali yapısı, personel rejimi, yardım faaliyetleri, vb.) açıklanarak, kanunen vakıflarının yapmış olduğu yardım programları ele alınacaktır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının; uygulamada ortaya çıkan hukuki, sosyal ve ekonomik sorunları tespit edilerek çözüm önerileri sunulacaktır.

Sosyal yardımların, sosyal güvenlik sistemi dışında farklı kurum ve kurumlarca yürütülmesi için, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulmuştur. Bununla birlikte modern sosyal devlet anlayışı ülkemizde gerçekleşmiştir.

Sosyal devlet anlayışının yansıması olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun kurulmasına istinaden ortaya çıkmış ve tüm il ve ilçelerde faaliyetlerine başlamıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun; gelirleri, denetimi vb. konuları açıklandıktan sonra kısaca Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünden bahsedilip daha sonra ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ele alınacaktır.

2.1 SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU (SYDTF)

Gücünü Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir" (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: m.d 2) hükmünden alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile 1986 yılında kurulmuştur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu fakru zaruret (yoksulluk ve çaresizlik, şiddetli fakirlik) içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek amacıyla kurulmuştur (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 3).

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile bu Kanunda öngörülen hizmetlerin gerçekleştirilmesi için Cumhurbaşkanınca görevlendirilen Cumhurbaşkanı yardımcısına veya bakana bağlı ve T.C. Merkez Bankası nezdinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur. (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 3).

2.1.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Hedef Kitleleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun hedef kitleleri yani fondan faydalanabilecek kişiler belirtilmiştir (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 2).

Bunlar;

- Fakru zaruret (yoksulluk ve çaresizlik, şiddetli fakirlik) içinde ve muhtaç durumda bulunan kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar,
- Geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkanı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişiler,
- Genel Sağlık Sigortası kapsamında, kanunda sayılan haller dahilinde kişilerin ödediği katılım payları,
- Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına tabi olsa bile, hane içindeki kişi başına düşen geliri, 16 yaşından büyükler için belirlenen aylık net asgari ücretin 1/3'ünden az olan kişilerden fakir ve muhtaç durumda bulunanlar,

- Her türlü acil durum ve afetten zarar görenler ve şehit yakınları ile gaziler ise, Fon Kurulu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenecek kriter ve süreler çerçevesinde bu Kanun ile sağlanacak haklardan yararlandırılmaktadır.

Görüldüğü üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun hedef kitlesi kanunda tek tek belirtilmiştir. Bu şartları sağlamayan vatandaşlarımız Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ve uzantısı olan diğer kurumlardan herhangi bir yardım alamayacaktır. Bu anlamda tezimizden faydalanacak bireyler için bu hususlar önem arz etmektedir.

2.1.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Gelirleri

Fon'un gelirlerini ele almak; üstlendiği faaliyetleri anlayabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelirleri (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 4);

- Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonlardan Cumhurbaşkanını kararıyla % 10'a kadar aktarılabacak miktardan,
- Bütçeye konulacak ödeneklerden,
- Trafik para cezası hasılatının yarısından,
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu reklam gelirleri hasılatından aktarılabacak % 15'lik miktardan,
- Her nevi bağış ve yardımlardan
- Diğer gelirlerden, Teşekkül eder.

Bu maddelere göre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu için tahsil edilen veya aktarılması yapılan miktar, tahsil veya aktarmayı takip eden ayın en geç 15'ine kadar T.C. Merkez Bankası nezdindeki fon hesabına yatırılmak zorundadır. Mevzuatta açıklanan fon gelirleri farklı kalemlerden oluşmaktadır, bu gelirlerin sosyal yardımlar için kullanılması önem arz etmektedir.

Fonda toplanan kaynak, Fon kurulunda alınan kararlar doğrultusunda ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü eliyle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına aktarılmakta ve yardımlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından vatandaşlara ulaştırılmaktadır.

2.1.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun Çalışma, Usul ve Esasları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulunun çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirtilmiştir. Bu yönetmelik kapsamında fon kurulu hakkında genel bilgiler verilecektir (<http://www.mevzuat.gov.tr/Yonetmelikler.aspx>). Mevzuatta yer almasına rağmen, kurum niteliğini kaybetmiş (Başbakanlık, Başbakanlık müsteşarı gibi) kurumlar kafa karışıklığı yaratmaması açısından yazılmamıştır. İsim değişikliğine uğramış (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı gibi) kurumlar ise güncel isimleriyle yazılmıştır. Bu anlamda mevzuat uyarlamasının bir an evvel yapılması temennimiz olacaktır.

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun karar organı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kuruludur.
- Fon Kurulu, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanının başkanlığında; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Müsteşarı, İçişleri Bakanlığı müsteşarı, Maliye ve Hazine Bakanlığı Müsteşarı ve Sağlık Bakanlığı Müsteşarı ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdüründen oluşmaktadır.
- Fon Kurulu ayda bir kez olağan olarak toplanır. Bakanın talebi üzerine Fon Kurulu her zaman olağanüstü toplanabilir.
- Kurulun sekretarya hizmetleri ve yürütme görevi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce yerine getirilir.
- Fon Kurulu tarafından alınan kararlar, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından ülke genelindeki tüm il ve ilçelerde yer alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla uygulanmaktadır.

2.1.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Görevleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun görevleri ise şunlardır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>);

- Fonda toplanan kaynakların, Bakanlıkça ve il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından yürütülecek sosyal yardım proje ve programları ile yatırım programları çerçevesinde dağıtım önceliklerini belirlemek ve dağıtımına karar vermek,
- İl ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak,
- İl ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ile diğer kurum ve kuruluşlardan gelen sosyal yardım amaçlı talep ve teklifleri değerlendirmek,
- Toplumda dayanışma ve paylaşma bilincini geliştirmek ve desteklemek üzere bilimsel, sosyal ve kültürel programlar ve projeler önermek, hazırlanan projelere destek sağlamaktır.

2.2 SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

08.06.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü olarak faaliyetlerini sürdürmekteyken, 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ana hizmet birimi olarak yeniden düzenlenmiş ve hizmet etmeye devam etmiştir (<https://www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/hakkinda/tarihce/>). Bu anlamda sosyal yardım anlamında kurumsal bir yapının ortaya çıktığı söylenebilir.

Sosyal devlet anlayışı kapsamında, gerek yurt çapında sürdürdüğü yardım faaliyetleri ile sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, muhtaç vatandaşlara

gerekse istihdam odaklı mesleki eğitim ve proje destekleri ile işsiz, eğitimsiz vatandaşlara ilişkin devletin sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir.

Sosyal yardımlar alanında önemli bir kurumsal görevi olan genel müdürlük için önemli görevler atfedilmiştir. Sosyal devlet anlayışıyla birlikte gelişen sosyal yardımlar ülkemizde de kurumsal anlamda karşılığını bulmuş ve bu anlamda önemli görevler atfedilmiştir.

2.2.1 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün Görev Ve Sorumlulukları

Sosyal yardımlar genel müdürlüğünün görev ve sorumlulukları (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: md. 73) şunlardır;

- 29/05/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak,
- Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlar alanında ulusal düzeyde uygulanacak politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak,
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek,
- Mevzuatta kamu kaynaklarıyla yardım yapılması öngörülen kişilere aylık, tazminat, ücret, yardım veya başka bir ad altında yapılacak her türlü sosyal yardımın ödenmesi ve anılan yardım ve ödemelerin veri tabanına işlenerek izlenmesi ile ilgili işleri diğer birimler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde yerine getirmek; diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılmakta olan her türlü sosyal yardım ve ödemelerin veri tabanında izlenmesine ilişkin işlemleri yürütmek,

- Yoksullukla mücadele ve Genel Müdürlüğün görev alanına giren diğer konulara ilişkin olarak araştırma ve incelemeler yapmak, proje hazırlamak ve uygulamak,
- Yoksullukla mücadele alanında uluslararası gelişme ve uygulamaları izlemek, değerlendirmek, ülkemiz açısından yararlı görülen modelleri uygulamaya koymak,
- Sosyal Yardımlar Bilgi Sistemi ile ilgili işleri yürütmek,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma kültürünü kalıcı çalışmalar yapmak, geniş kitleleri kapsayan yardım kampanyalarını koordine etmek ve desteklemek,
- Sosyal yardıma hak kazanılmasında ve genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir tespit testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak,
- Bakan tarafından verilen diğer görev, iş ve işlemleri yerine getirmektir. (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>).

2.2.2 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün Sunduğu Yardım Programları

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla sunmuş olduğu yardım programları 3. Bölümde tek tek açıklanacağı için tekrar açıklama gereğinde bulunulmamıştır. Ancak Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Bütünleşik Sosyal Yardım Sisteminden bahsetmek önem arz etmektedir.

2.2.2.1 Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi (BSYS):

Sosyal yardımlar alanında ortak veri tabanı eksikliğinin giderilmesi hususunda kurumsal bir sosyal yardım sisteminin alt yapısının oluşturulmasının hedeflendiği Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi geliştirilmiştir. Türkiye, eskiden kağıda dayalı olan sosyal yardım prosedürlerini elektronik bir sistem altında standartlaştırmış, bütünleştirmiş ve dönüştürmüştür.

Vatandaşlar şu anda Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi üzerinden sosyal yardım sistemine başvuruda bulunmaktadır. Sistemde vatandaşlara ilişkin bilgiler, çeşitli kamu veri tabanları ile hane halkı ziyaretleri yoluyla toplanan veriler aracılığıyla doğrulanmaktadır. Toplanan veriler bir yoksulluk profilinin oluşturulması ve sonrasında uygunluk durumunun belirlenmesi için kullanılmaktadır.

Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi, yoksul ve muhtaç kişilerin sosyal yardım başvurularının alınması, hane dosyalarının oluşturulması, kişisel verilerinin ve sosyo-ekonomik bilgileri ile servet unsurlarının merkezi veri tabanlarından sorgulanması, hanenin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin mahallinde yapılan sosyal incelemeye ilişkin raporların tutulması, muhtaçlık kararının verilmesi, yardım ödemelerine ilişkin banka talimatlarının verilmesi ve gerçekleştirilen tüm yardımlara yönelik otomatik muhasebeleştirme eylemlerinin tamamının elektronik ortamda yürütüldüğü, vatandaşların yapmış oldukları sosyal yardım başvuru sonuçlarını E-Devlet kapısı üzerinden görüntüleyebildiği hem kamuya hem de vatandaşlara hizmet veren bir bilgi (bilişim) sistemidir (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

Teknolojik çağın getirdiği yeniliklerin etkisiyle ortaya çıkan ve sosyal yardımlarda bütünlük sağlayan Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi önemli bir uygulama örneğidir. Bu anlamda bu sistemin faydaları şunlardır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr/SYGM/PDF/TurkiyeninButunlesikSosyalYardimSistemi.pdf>);

- Tüm sosyal yardım hizmetleri tek bir yapı altında birleştirilmiştir,
- Veri paylaşımı ve oluşturulan veri tabanı ile Türkiye’de uygulanan sosyal yardım programlarının iyileştirilmiştir,
- Muhtaç hane halklarının hedeflenebilmesi kolaylaşmış ve hizmet sunumundaki darboğazların belirlenmesine olanak tanınmıştır,
- Bugün sosyal yardım kararları daha etkin bir şekilde verilebilmekte ve kaynak dağılımı daha adil bir şekilde yapılabilmektedir,
- Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi, sosyal yardımların sunulması için harcanan zaman ve maliyeti düşürmüştür,
- Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi yoluyla elektronik kayıt tutma Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini her ay çok fazla sayıda kağıt belgeyi işleme alma

yükünden kurtarmakta ve günler süren ortalama başvuru sürecini birkaç dakikaya indirmektedir,

- Başvuru sürecini kolaylaştırmanın yanı sıra, Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi, başvuruları yönetmek ve yardımları kullanırmak için harcanan zamanı da azaltmaktadır,
- Türkiye 2022 sayılı Kanun kapsamında sunulan yaşlı ve engelli aylığı programlarına başvuru ve aylık bağlama işlemleri süreçlerini izlemiş ve Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi'nin bu işlemleri bir buçuk yıldan yaklaşık bir aya indirdiğini tespit etmiştir.
- Farklı kurumlar arasında programların bütünleştirilmesi sosyal yardım hizmetlerinin sunumunda bütüncül bir yaklaşım sağlamaktadır,
- Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi, vatandaşın istihdam durumunu tespit etmekte vatandaş istihdam eğitimi programlarını sunan kamu kurumlarına yönlendirmektedir.
- Sistem daha şeffaf hale gelmiştir ve sosyal yardımlardaki mükerrer kararları azaltmaktadır.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Fon kurulunun gerekli gördüğü adımları atarak kontrol mekanizması görevi görmektedir. Bu görevi yerine getirmesi için yerel düzeyde, tüm ülkeyi kapsayan bir mekanizma ihtiyacı doğmuştur. Yerel düzeyde tüm ülkeyi kapsayan, genlerini Türk-İslam toplumlarından alan o mekanizma ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları olacaktır.

2.3 TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKIFLARI (SYDV)

Ülkemizde sosyal devlet anlayışının tezahürü olarak ortaya çıkan kurumların son halkasını oluşturan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, genlerini Türk-İslam toplumlarından almıştır. Ülke düzeyinde örgütlenmiş 81 il 922 ilçede faaliyet göstermektedir (<https://www.e-icisleri.gov.tr>). Adeta devletin kılcal damarı olan vakıflar günümüz modern sosyal devlet anlayışının getirdiği sosyal yardımları yerine getiren en önemli kurumdur.

Toplum olarak gerek dinimizin gerek ise gelenek ve göreneklerimizimizin etkisiyle yardımlaşma ve dayanışma kültürüne önem veren, bu duyarlılığı gösteren bir toplumuzdur. Bu anlayışın getirdiği karakteristik özellikle birlikte ortaya çıkan modern sosyal devlet anlayışı kendi ülkemizi de etkisi altına almış, sosyal yardımlar alanında kurumsal yapılaşma başlamıştır.

Bu yapının yereldeki yöneticiler eliyle gördürülmesinin nedeni halka en yakın hizmet birimleri olarak görülmesidir. Bu anlamda halkın ihtiyaçlarına daha hızlı cevap verilebilecek ve sosyal denge sağlanmış olacaktır. Bu anlamda mülki ve mahalli idareciler tarafından kendine özgü bir yapıda olan Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının kuruluş felsefesini ortaya koymaktadır. Bu felsefenin altında yatan en önemli sebep ise Türk-İslam toplumunun en köklü ve kalıcı kurumu olan vakıf müessesesi olacaktır.

Türk halkı ve idaresi tarih boyunca sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerini vermiştir. Milli, sosyal ve kültürel değerlerimizin korunup yaşatılmasında vakıf müessesesinin çok önemli bir rolü ve mevki vardır. Bu bakımdan, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmanın Teşvik Kanunu'nun uygulanmasında ana görev, il ve ilçelerde kurulacak vakıflara verilmiştir (Başbakanlık Genelgesi, 1986: 9). Görüldüğü üzere 17.07.1986 tarihli 19167 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile bu amaç ortaya konmuştur. Aynı genelgede belirtilen tek tip senetle vakıfların kurulacağı belirtilmiş, böylelikle karmaşıklığa sebebiyet vermeden ivedi olarak vakıfların kurulması sağlanmıştır.

Türk Medeni Kanuna göre vakıf senedi, vakfın temel hukuki dayanağını oluşturmaktadır. Vakıf senedinde vakfın adı, amacı, bu amaca özgülünen mal ve haklar, vakfın örgütlenme, yönetim şekli ve yerleşim yeri mutlaka belirtilmelidir (Türk Medeni Kanun, 2001: md. 106).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları resmi senedinde, medeni kanunda belirtilen ana unsurlarla birlikte vakfın gelir kaynakları, harcama şekli, organları, vakıf başkan ve mütevelli heyet üyeleri, toplantı ve karar yeter sayısı, hesap dönemi, vakıf denetimi, huzur hakkı, tutulacak defterler, fesih ve tavsiye ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Vakıf senetleri mülki idare amirleri tarafından medeni kanundaki hükümlere göre tescil ettirileceği belirtilmiştir. Bu senet örneği bir sonraki bölümde yer alan Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örnek Vakıf Senetleri kısmında yer almaktadır.

Yukarda açıklanan ön araştırmaların sonucunda, 29.05.1986 yılında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun resmi gazetede yayımlanmasıyla (14/06/1986) birlikte, bu kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulmuştur (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 7).

2.3.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Hukuksal Statüsü

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kuruldukları tarihten itibaren hukuki statüsü farklı değerlendirmelere konu olmuştur ve olmaktadır. Bu değerlendirmelerin esası bu vakıfların özel hukuk hükümlerine tabi ve özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Kamu kaynaklarını kullanıp, kamu denetiminde faaliyetlerini sürdüren, kamusal işleri yapan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, nasıl olurda özel hukuk hükümlerine tabi sayılmakta ve özel hukuk tüzel kişiliği bulunmaktadır.

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu özel bir kanundur. Çünkü Türkiye’de ilk kez bir vakıf kanunla kurulmuştur (Özbilgin ve Hatipoğlu, 1987: 98). Diğer vakıfların kuruluşu Medeni Kanuna göre yapılmaktadır. Bir anlamda vakıf kuran bizzat devletin kendisi olmuştur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelirleri kamu alacağı mahiyetinde kabul edildiğinden dolayı kamu kuruluşu mahiyetinde olduğu, bu vakfın organlarının da Asliye Hukuk Mahkemesince değiştirilmesinin mümkün olmadığı, ya da bu vakıfların fesih işlemini yapamayacağını, kamu işleri gördüğünden ötürü kamu hukuku gereklerine uygun kuruluş olarak farklı değerlendirmeler yapılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 3294 sayılı kanunun amacına uygun çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede kurulmuştur (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 7). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları her ne kadar hukuki olarak özel vakıf sınıfına dâhil edilseler de bu kurumları kavramsal olarak sivil toplum kuruluşu saymak doğru olmayacaktır.

Gerek yasa ile kurulmuş olmaları gerekse yerelde mülki idare amirlerini yasa gereğince mütevellî heyetlerinin başkanı olarak bulundurmaları dolayısıyla Vakıfları devlet tarafından kurulmuş, devlet dışı örgütlenmeler kavramına dahil etmek mümkündür (Yılmaz, Çakar, 2008: 79).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 81 il ve 922 ilçede örgütlenmiştir. Vakıf senetleri mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil ettirilir (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 7). Vakıflar Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil edilmesi nedeniyle özel hukuk tüzel kişiliğine haiz kuruluşlardır. Kanun koyucu bilinçli olarak Kamu Tüzel Kişiliği vermemiş, özel hukuk tüzel kişisi olarak faaliyet göstermesini istemiştir. Bunun altında yatan sebep ise “1.4.2.2 Osmanlı Devletinde Vakıfların Toplumsal Önemi” bölümünde açıkladığımız üzere Türk-İslam toplumundaki vakıfların öneminden kaynaklanmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 2018 de mevzuat değişikliği ile 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 34 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne imzalanacak işletme düzeyinde toplu iş sözleşmesi kapsamında işyerleri olarak tanımlanmıştır. Bu değişiklik ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olup olmadığı tartışmaları yeniden tartışılmaya başlanmıştır.

Bu hukuksal çelişkiler neticesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 27/02/2008 tarihli ve 26800 Resmi Gazete'de yayımlanan 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 3 üncü maddesi ile, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulduklarından “Yeni Vakıf” olarak nitelendirilmiştir. 4. Maddesinde ise Vakıflar özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir hükmü yer almaktadır (Vakıflar Kanunu, 2008: md. 3-4).

2.3.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının İdari Teşkilatı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının idari teşkilat yapısı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 7. maddesinde belirtilmiştir. Vakıfların idari yapısı Vakıf Başkanı ve Vakıf Mütevellî Heyeti olmak üzere ikili bir idari yapıya sahiptir.

2.3.2.1 Vakıf Başkanı

Mülkî idare amirlerinin vakfın tabii başkanı olduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 7. Maddesinde hüküm altına alınmıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Resmi Senedinin 8 inci maddesine göre de Vakfın ve müteveli heyetin başkanı mahallin en büyük mülki idare amiridir. Buna göre vakıf başkanı mahallin en büyük amiri sıfatıyla illerde valiler, ilçelerde kaymakamlardır. Başka yere atanma, raporlu ve izinli bulunulması halinde ise o yer il valiliğine ve ilçe kaymakamlığına vekil olarak tayin edilen kişi vakıf başkanı olarak görevini ifa edecektir (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 7). Vakıf Başkanının görevleri ise şunlardır (Saran; 1990: 434);

- Kanunlara uygun olarak vakfın kurulmasını sağlamak,
- Vakfın kuruluşu için gerekli olan tescil iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak,
- Müteveli Heyeti adına vakfı yönetmek,
- Müteveli Heyetini toplantıya çağırarak,
- Müteveli Heyetinin başkanlığını yapmak,
- Vakfın iş ve işlemlerinin yürütülmesi için yetki ve görevleri vermek,
- 3294 sayılı kanun hükümlerine göre vakfın sürdürdü faaliyetlerden sorumlu olmaktır.

Vakıf Başkanı olarak mülki idare amirlerinin seçilmesinin altında yatan önemli etkenler vardır bunlar; mülki amirlerin mali ve sosyal anlamda güçlerinin arttırılması, herhangi bir ihtiyaç durumunda diğer kamu kuruluşlarını harekete geçirme ve koordinasyon sağlama, hizmetlerin aksamadan yerine getirilmesi ve ivedilik olarak açıklanabilir.

2.3.2.2 Vakıf Müteveli Heyeti

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yönetim ve temsil etmeye yetkili organı Vakıf Müteveli Heyetidir. Vakıfların iş ve işlemlerinin yerine getirilmesi için vakıf müteveli heyeti kararı gerekmektedir. Vakıf müteveli heyeti doğal ve seçilmiş üyelerden oluşan bir yapıya sahiptir. Bu karar

organı kamu yönetimi anlayışıyla gelen yönetim ilkesinin de güzel bir örneğini teşkil etmektedir.

Vakıf müteveli heyetleri il ve ilçe düzeyinde küçük farklılıklar olduğu için karışıklığa mahal vermemek için 2 başlık altında ele alınacaktır.

2.3.2.2.1 İl Düzeyinde Vakıf Müteveli Heyeti

İllerde Vali Başkanlığında; Belediye Başkanı, Defterdar, İl Millî Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Tarım Müdürü, İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Müdürü Ve İl Müftüsü, biri Köy biri Mahalle muhtarı olmak üzere 2 Muhtar üye, 2 Sivil Toplum Kuruluşu temsilcisi ve 2 hayırsever vatandaştan oluşmaktadır.

İl Vakıf Müteveli Heyeti sivil üyelerinin seçimine ilişkin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu tarafından kriterleri belirlenmiştir (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 7). Bu kriterler her faaliyet dönemi için;

- İl dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının valinin çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kendi aralarından seçecekleri birer muhtar üye (Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde köy kaldırıldığı için 2 mahalle muhtarı seçilir),
- İlde kurulan ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci,
- Hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi (Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde illerde Vali, İlçelerde Kaymakamın teklifi üzerine Vali seçer).

Tablo 1: İl Vakıf Mütevelli Heyet Üyeleri

İL	İL VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ	
	DOĞAL ÜYELER	SEÇİLMİŞ ÜYELER
	VALİ (VAKIF BAŞKANI)	KÖY MUHTARI (Kendi aralarından seçtikleri bir kişi)
	BELEDİYE BAŞKANI	MAHALLE MUHTARI (Kendi aralarından seçtikleri bir kişi)
	DEFTERDAR	STK TEMSİLCİSİ (Kendi aralarından seçtikleri iki kişi)
	İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ	HAYIRSEVER VATANDAŞ (İl Genel Meclisinin seçtiği iki kişi)
	İL SAĞLIK MÜDÜRÜ	*Büyükşehir Olan İllerde;
	İL TARIM MÜDÜRÜ	➤ 2 Mahalle Muhtarı seçilir
	İL MÜFTÜSÜ	➤ Hayırsever Vatandaşları illerde Vali, İlçelerde Kaymakam teklif edip Vali seçmektedir.
	AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRÜ	

Kaynak: Yazar Tarafından Düzenlenmiştir

2.3.2.2.2 İlçe Düzeyinde Vakıf Mütevelli Heyeti

İlçelerde Kaymakam Başkanlığında; Belediye Başkanı, Mal Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Sağlık Bakanlığının İlçe üst görevlisi, varsa İlçe Tarım Müdürü, İlçe Müftüsü, biri Köy biri Mahalle muhtarı olmak üzere 2 Muhtar üye den oluşmaktadır.

İlçe Vakıf Mütevelli Heyeti sivil üyelerinin seçimine ilişkin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kriterleri belirlemiştir (3294 Sayılı Kanun, 1986: md. 7), Bu kriterler her faaliyet dönemi için;

- İlçe dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının kaymakamın çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile kendi aralarından seçecekleri birer üye (Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde köy kaldırıldığı için 2 mahalle muhtarı seçilir),
- İlçede kurulu ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri bir temsilci,
- Hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi mütevelli heyetinde görev alırlar.

- İl veya ilçede bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu olmaması halinde, hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği üçüncü bir kişi daha müteveli heyetinde görev yapar (Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde ilde Vali, İlçelerde Kaymakamın görüşü üzerine Vali seçer).

Tablo 2: İlçe Vakıf Müteveli Heyet Üyeleri

İLÇE VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ	
DOĞAL ÜYELER	SEÇİLMİŞ ÜYELER
KAYMAKAM(VAKIF BAŞKANI)	KÖY MUHTARI
BELEDİYE BAŞKANI	MAHALLE MUHTARI (Kendi aralarından seçtikleri bir kişi)
MAL MÜDÜRÜ	STK TEMSİLCİSİ (Kendi aralarından seçtikleri bir kişi)
İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ	HAYIRSEVER VATANDAŞ (İl Genel Meclisinin seçtiği bir kişi)
SAĞLIK GRUP BAŞKANI	*Büyükşehir Belediyesi Olan yerlerde 2 mahalle muhtarı seçilir. Hayırsever Vatandaşlar Kaymakam görüşü üzerine Vali seçmektedir.
İLÇE TARIM MÜDÜRÜ	
İLÇE MÜFTÜSÜ	

Kaynak: Yazar Tarafından Düzenlenmiştir

Vakıf Müteveli Heyeti, vakfın amaçlarının gerçekleşmesi için gereken işlemleri yapmaya ve kararları almaya yetkili ve görevlidir. Vakıf Müteveli Heyetinin görev ve yetkileri Vakıf Resmi Senedin de hüküm altına alınmıştır. Buna göre, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının hizmetlerini ve çalışmalarını yürütmek üzere oluşturulan Vakıf Müteveli Heyeti görevleri şunlardır (Vakıf Resmi Senedi, 1986: md.10);

- Görev alanı içerisinde muhtaç durumda olan kişileri tespit etmek,
- Muhtaç kişilerin sağlık ve tedavi giderlerini karşılamak ve bunun için sağlık kuruluşlarıyla işbirliği yapmak,
- Geçici olarak küçük yardım veya eğitim ve öğretim sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilerin müracaatlarını değerlendirmek, bunlara gerekli yardımları yapmak ve yardım sonrası takip etmek,
- Bilanço, gelir-gider hesabı, çalışma raporu, bütçe ve yıllık programları hazırlamak,

- Mahalli şartlara uygun olarak vakıf gelirlerinin dağıtımının usul ve esasları ile yardım miktarlarını tespit etmek,
- Vakıf işlerinde uygulanacak prensipleri tespit etmek ve vakfın amacına ulaşabilmesi için gerekli kararları almak,
- Vakfın amacına ulaşabilmesini sağlamak için bağış yapılmasını teşvik etmek ve bunları kabul etmek, vakfa menkul ve gayrimenkul mal almak ve satmak, bunları işletmek ve mevcut gelirlerin artması için her nevi kararları almak,
- Vakıf personel ihtiyacı ve kadrosunu tespit ve tayin etmek, bunlara ödenecek ücretleri belirlemek ve gerektiğinde mevzuattaki nedenlere dayanarak görevlerine son vermek,
- Vakfın amacının gerçekleştirilmesi için sağlık ve sosyal yardım tesisleri kurmak, işletmek ve işlettirmek, görev ve yetkilerine sahiptir.

Vakıf Mütevelli Heyeti, çoğunlukla toplanır ve çoğunlukla karar alır. Karar almada oylar eşit çıktığı takdirde, başkanın oyu iki sayılır (Vakıf resmi Senedi, 1986: md.11). Kanunda belirtilen üyelerin mütevelli heyet toplantılarına bizzat katılmaları gerekmektedir. Mütevelli heyet üyeleri her toplantı için Devlet memuru maaş katsayısının 30 göstergesi ile çarpımı kadar Huzur Hakkı alabilir. Ayda 10 toplantıyı geçmemek üzere ve Huzur Hakkının tavanı belirtilen miktarı aşmamak kaydıyla Mütevelli Heyet tarafından tespit edilir. Mütevelli heyet fahri çalışmaya karar verebilir (Vakıf Resmi Senedi, 1986: md.12).

2.3.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Ekonomik Yapısı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının üstlendikleri görevleri yerine getirebilmeleri için yeterli ekonomik kaynaklarının bulunması gerekmektedir (Canbolat, 1993: 13). Zira Türk Medeni Kanununa göre, vakfedilen mal veya paranın, vakfın amaçlarını gerçekleştirebilecek miktar ve nitelikte olması zorunludur (Türk Medeni Kanunu: 2001).

2.3.3.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Gelirleri

Her vakıf, amaçlarını gerçekleştirmek üzere vakfın kuruluşuna esas olan ve başlangıçta vakfedilen mal veya parasal değerden başka diğer bazı faaliyet ve yollarla çeşitli gelirler elde etmektedir, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelirleri şunlardır (3294 Sayılı Kanun, 1986: md.8);

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılacak miktardan,
- İşletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden,
- Diğer gelirlerden, teşekkül edeceği hüküm altına alınmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları gelirlerinin çoğunu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan periyodik paylar oluşturmaktadır.

Periyodik paylar, il/ilçe nüfusu ile Türkiye İstatistik Kurumu tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi esas alınarak hesaplanan periyodik kaynak aktarımı, vakıfların aylık kullanılabilir kaynak mevcutları dikkate alınarak gönderilmektedir (SYDGM, 2009: 12).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelirleri arasında işletme ve iştiraklerden elde edilen gelirlere yer verilmiştir. Bu gelirler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına geniş bir alanda faaliyette bulunma imkanı sağlanmış, böylelikle gelirlerin devamlılığı ve sürekliliğinin sağlanması ile gelir elde etme olanaklarının artırılması amaçlanmıştır (Toker, 1990: 126; Saran,1990: 41; Canbolat, 1993: 13, Bozkuş: 2009: 91).

Bu bilgiler ışığında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının çeşitli gelir kalemleri bulunmaktadır. Bu gelirlerle vatandaşların ayni ve nakdi ihtiyaçlarını, karşılamaktadır. Vakıfların gelirleri yanında giderleri ve sağlanan muafiyetleri de yer almaktadır.

2.3.3.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Giderleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının giderlerini; Vakıf yönetim giderleri, faaliyet giderleri ve amacına yönelik giderler olmak üzere sınıflandırmak mümkündür.

Yönetim giderleri; personel giderleri, sosyal sigorta primleri, vergi ödemeleri, tazminatlar, harcırahlar, kiralar, kırtasiye, ısıtma, PTT pul masrafları, temizlik malzemeleri gibi yönetim için ödeme yapılan kalemlerden oluşmaktadır.

Faaliyet giderleri ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının faaliyet alanı içerisinde oluşan gider kalemlerinden oluşmaktadır; kağıt baskı giderleri, tanıtım-reklam giderleri, yardım toplama giderleri, araç yakıt giderleri, araç giderlerinden oluşmaktadır.

Vakıf amacına yönelik giderleri ise vakfın amacı doğrultusunda ayni ve nakdi her türlü yapılan yardımlar oluşturmaktadır. Ayrıca vakfın amacını gerçekleştirmesine yardımcı olabilecek, yurt, okul gibi bina ve tesislerin yapım ve onarım giderleri de amaca yönelik giderler arasında yer almaktadır (Uçarcı, 2003: 48-49).

2.3.3.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına Sağlanan Muafiyetler

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kuruluşları itibari ile bazı vergi kalemlerinden muaf tutulmuştur. Bunlar (3294 Sayılı Kanun, 1986: md.9);

- Kurumlar Vergisinden (iktisadi işletmeler hariç),
- Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle Veraset ve İntikal Vergisinden,
- Sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ve yapacakları tüm muameleler dolayısıyla her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan,
- Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğüne vakıflardan tahsil edilen teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarından,
- Her türlü döner sermaye ücretlerinden, Muafıtır.

Vatandaşların bağış ve yardım yapmaya özendirilmesi, bu yolla vakıflara olan desteğin artırılması amacıyla Vakfa yapılacak bağış ve yardımlar da her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuştur (Saran, 1997:439). Bu bağış ve yardımlar Kurumlar ve Gelir Vergisi matrahından indirilebilir (3294 sayılı Kanun, 1986: Md.8).

2.3.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Sunduğu Yardım Faaliyetleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları dezavantajlı gruplara farklı yardım programları ile yardım faaliyetinde bulunmaktadır. Bu yardımlar Devletin bekasını yücelten, Devletin vatandaşlarının yanında olduğunu hissettiren, sosyal denge ve sosyal adalet sistemini sağlayan en önemli yardımlardır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının sunmuş olduğu bu yardımlar başlıklar altında açıklanacaktır.

Tablo 3 : Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Sunduğu Yardım Faaliyetleri

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ SUNDUĞU YARDIM FAALİYETLERİ			
1)Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Tarafından Bağlanan Düzenli Merkezi Yardımlar		2)Aile, Sağlık, Eğitim ve Özel Amaçlı Yardımlar	3) Proje Destekleri
1.1. 2022 Kapsamındaki Düzenli Merkezi Yardımlar	1.2. Diğer Düzenli Merkezi Yardımlar	-Temel Gıda Yardımları	-Gelir Getirici Projeler
Yaşlı Aylığı	Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım	-Temel Barınma Yardımları	-Sosyal Hizmet Projeleri
• %40-69 Engelli Aylığı	• Öksüz Yetim Aylığı	-Yakacak Yardımları	-Aile Destek Merkezi Projesi
• %70 ve üzeri Engelli Aylığı	• Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	-Eğitim Yardımları	-Sosyal Dayanışma Merkezi Projesi
• 18 Yaş Altı Engelli Aylığı	• Tüberküloz	-Sağlık Yardımları	-Yaşlı Ve Engellilerin Bakımı Projesi
• Silikozis Aylığı	• Şartlı Eğitim Şartlı Sağlık Yardımı	-Özel Amaçlı Yardımlar	

Kaynak: Yazar Tarafından Düzenlenmiştir

2.3.4.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Tarafından Bağlanan Düzenli Merkezi Yardımlar

2022 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir yardım alabilmek için öncelikle genel şartları sağlamak zorundadır, genel şartları sağlamayan kimseler yardımların özel şartlarını sağlasalar dahi bu yardım programından faydalanamayacaktır. Bu anlamda genel şartlar şunlardır (2022 Sayılı Kanun Kılavuzu, 2018: 3)

- 2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanan aylık başvuruları kişilerin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa yapılır.
- Aylıklara ilişkin tüm iş ve işlemler Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemi kullanılarak yapılır.
- Eksik belge ile yapılan başvurular kabul edilmez ve aylık başvurusu belgelerin tamamlanmasını müteakip sisteme işlenir.
- 2022 sayılı Kanun kapsamındaki aylıklardan Türk vatandaşları yararlanabilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından bağlanan 2022 sayılı kanun kapsamında ki bu yardımlar ise şunlardır;

- Yaşlı Aylığı,
- %40-69 Arası Engelli Aylığı,
- % 70 ve Üzeri Engelli Aylığı,
- 18 Yaş Altı Engelli Yakını Aylığı,
- Silikozis Aylığıdır.

Ayrıca 2022 aylıkları kapsamında sayılmayan ancak düzenli merkezi ödeme kapsamında düzenli yardım sayılan yardımları da bu bölümde ele alınacaktır. Bunlar;

- Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım
- Öksüz, Yetim Yardımı
- Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı
- Muhtaç Asker Ailesi Yardımı
- Tüberküloz ve SSPE Aylığı
- Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımı
- Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı
- Elektrik Tüketim Desteği

2.3.4.1.1 Yaşlı Aylığı

2022 sayılı Kanun kapsamında Yaşlı Aylığı alabilmek için özel şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar (2022 Sayılı Kanun Kılavuzu, 2018: 4);

- 65 yaşını doldurmuş olan,
- Nafaka bağlanmamış veya nafaka bağlanması mümkün olmayan,

- Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dâhil olmak üzere sürekli bakımı yapılmayan veya yaptırılmayan,
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık almayan,
- Sosyal güvenlik kurumlarından bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan,
- İsteğe bağlı prim ödemeyen,
- Uzun vadeli sigorta kollarına tabi olacak şekilde çalışmayan,
- Aynı hanede ikamet edip etmediklerine bakılmaksızın kendisi ve eşi dikkate alınmak suretiyle kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden (2019 Ocak-Aralık dönemi için 609,66-TL) az olan Türk vatandaşlarına bağlanır.

Yaşlı aylığı bağlananlardan %70 ve üzeri oranda engelli olduklarını engelliler için sağlık kurulu raporu ile kanıtlayanların aylıkları hane içinde kişi başına düşen gelir şartını sağlaması halinde başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli aylığına dönüştürülür. 65 yaşını doldurmuş ve %70 ve üzeri engelli sağlık kurulu raporuna sahip kişiler başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli aylığına başvurabilir. Ancak %40 ila %69 arası oranda engelliler için sağlık kurulu raporuna sahip 65 yaşını doldurmuş vatandaşlara sadece yaşlı aylığı bağlanır.

65 yaşın doldurulmasından önce engelli aylığı bağlanmış olanların aylıkları aynı şekilde ödenmeye devam olunur. 65 yaşın doldurulmasından önce %40-69 arası engelli aylığı bağlanmış olanlar, aylıkları herhangi bir sebeple durdurulmuş veya kesilmiş ise, 65 yaşını doldurmuş olsa dahi, tekrar %40-69 arası engelliler için sağlık kurulu raporu ile aylık başvurusunda bulunabilirler.

Yapılacak muhtaçlık değerlendirmelerinde; Yaşlı aylığında, aynı hanede ikamet edip etmediklerine bakılmaksızın aylık bağlanacak kişinin kendisine ve eşine ait her türlü gelirler hesaba katılmaktadır.

2.3.4.1.2 %40-69 Arası Engelli Aylığı

2022 sayılı Kanun kapsamında %40-69 Arası Engelli Aylığı alabilmek için özel şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar (2022 Sayılı Kanun Kılavuzu, 2018: 5);

- 18 yaşından büyük ve 65 yaşından küçük olan,

- %40-%69 arası engelli olan,
- Talebine rağmen İŞKUR tarafından işe yerleştirilememiş olan,
- Nafaka bağlanmamış veya nafaka bağlanması mümkün olmayan,
- Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dâhil olmak üzere sürekli bakımı yapılmayan veya yaptırılmayan,
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık almayan,
- Sosyal güvenlik kurumlarından bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan,
- İsteğe bağlı prim ödemeyen,
- Uzun vadeli sigorta kollarına tabi olacak şekilde çalışmayan,
- Hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden (2019 Ocak-Aralık dönemi için 609,66-TL) az olan Türk vatandaşlarına bağlanır.

Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik gereğince engelliler için sağlık kurulu raporu vermeye yetkili hastaneden alınan Sağlık Kurulu Raporu talep edilir. Engelli aylıklarında hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı hesaplanmaktadır.

2.3.4.1.3 % 70 ve Üzeri Engelli Aylığı

2022 sayılı Kanun kapsamında %70 ve üzeri Engelli Aylığı alabilmek için özel şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar (2022 Sayılı Kanun Kılavuzu, 2018: 5);

- 18 yaşından büyük olan,
- %70 ve üzeri engelli olan,
- Nafaka bağlanmamış veya nafaka bağlanması mümkün olmayan,
- Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dahil olmak üzere sürekli bakımı yapılmayan veya yaptırılmayan,
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık almayan,
- Sosyal güvenlik kurumlarından bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan,
- İsteğe bağlı prim ödemeyen,
- Uzun vadeli sigorta kollarına tabi olacak şekilde çalışmayan,

- Hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden (2019 Ocak-Aralık dönemi için 609,66-TL) az olan Türk vatandaşlarına bağlanır.

Aylık başvurusunun, kanunî temsilciler tarafından yapılması halinde mahkemeden alınmış karar örneği, vekil tarafından yapılması hâlinde vekaletname örneği istenir.

2.3.4.1.4. 18 Yaş Altı Engelli Aylığı

2022 sayılı Kanun kapsamında 18 yaş altı Engelli Aylığı alabilmek için özel şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar (2022 Sayılı Kanun Kılavuzu, 2018: 6);

- Aynı hanede ikamet etmek şartıyla fiilen bakımını gerçekleştirdiği, kendisine bakmakla yükümlü bir yakını bulunan 18 yaşından küçük, en az %40 ve üzeri engelli yakını olan,
- Nafaka bağlanmamış veya nafaka bağlanması mümkün olmayan,
- Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dâhil olmak üzere sürekli bakımı yapılmayan veya yaptırılmayan,
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık almayan,
- Sosyal güvenlik kurumlarından bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan,
- İsteğe bağlı prim ödemeyen,
- Uzun vadeli sigorta kollarına tabi olacak şekilde çalışmayan,
- Hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden (2019 Ocak-Aralık dönemi için 609,66-TL) az olan Türk vatandaşlarına bağlanır.

18 yaş altı engelli aylıklarında, anne ve babanın evli olması halinde aynı hanede yaşamasalar dahi hem annenin hem de babanın sosyal güvenceli olmaması gerekmektedir. Boşanma durumunda ise velinin veya aylık sahibinin sosyal güvenceli olmaması gerekmektedir.

18 yaşından küçük engelli yakınlarına aylık bağlanabilmesi için kanuni velisi olan anne ya da baba başvuruda bulunabilir. Boşanma durumunda velayetin verildiği kişi tarafından mahkemeden alınmış olan velayet belgesi ile başvuruda bulunulabilir. Bununla birlikte, engelli ile aynı hanede ikamet eden,

fiili bakımı gerçekleştiren ve velayet belgesi bulunan herhangi bir yakını da aylığa başvuru yapabilir.

Kişinin yaşlı veya %40-69 arası engelli aylığı alması, fiilen bakımını üstleneceği engelli yakını bulunması durumunda 18 yaş altı engelli yakını aylığı bağlanmasına engel teşkil etmez. Ancak %70 ve üzeri engelli aylığı alan kişi bu aylık türüne başvuramaz.

2.3.4.1.5. Silikozis Aylığı

Bu aylık türünde yeni başvuru yapılamamaktadır. Ancak 25.05.2011 tarihine kadar başvurularını yapmış bulunanlardan işlemleri henüz tamamlanmamış olanların işlemlerinin yürütülmesine devam edilmektedir. Silikozis aylığı (2022 Sayılı Kanun Kılavuzu, 2018: 7):

- 25.02.2011 tarihinden itibaren 3 aylık süre içerisinde talepte bulunan,
- Sosyal güvenlik kurumlarından ya da yabancı bir ülke sosyal güvenlik kurumundan bir gelir veya aylık almayan,
- Sosyal güvenlik mevzuatına tabi olarak çalışmayan,
- Silikozis hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünü en az % 15 kaybettiğine Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kurulunca meslek hastalıkları tespit hükümleri çerçevesinde karar verilen kişilere bağlanır.

2022 sayılı Kanun kapsamındaki yaşlı ve engelli aylıkları açısından aylık bağlama şartları arasında yer alan; kişi başına düşen gelirin belirli bir düzeyin altında olması, nafaka bağlanmamış olması, nafaka bağlanması mümkün olmama gibi şartlar silikozis aylıkları açısından bulunmamaktadır.

2.3.4.1.6 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım

Düzenli nakdi sosyal yardım programı çerçevesinde muhtaç durumdaki eşi vefat etmiş kadınlara şartları devam ettiği süre içerisinde 2019 yılı itibariyle aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir. Bu anlamda 2022 kapsamındaki aylıklara nazaran daha düşük tutulmuştur. Dezavantajlı bu gurubun mağduriyeti fazla olduğu için aylıklarında düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir. Bu aylık türünde yardım alanların talebi de bu yöndedir. Başvuru işlemleri için gerekli şartlar şunlardır.

- Bu yardımdan faydalanabilmek için resmi nikâhlı eşinin vefat etmiş olması gerekmektedir,
- Sosyal güvenlik kurumlarından ya da yabancı bir ülke sosyal güvenlik kurumundan bir gelir veya aylık almayan,
- İkamet edilen il/ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuru yapılmaktadır.
- Aynı kişi Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı (EVEK) ile 2022 sayılı Kanun kapsamındaki aylıklardan aynı anda faydalandırılmaz.

2.3.4.1.7 Öksüz, Yetim Aylığı

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu kapsamında annesi veya babası vefat etmiş 18 yaşından küçük çocuklardan muhtaç durumda olanlara yapılan nakdi yardımdır. 2019 yılı aylık ödeme tutarı 100 TL'dir. İkamet edilen il/ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuru yapılmaktadır. Muhtaçlık sınırının altında olması durumu göz önüne alınarak Vakıf Mütevelli Heyeti Kararı ile yardımın kabul edilmesi durumunda Düzenli Merkezi Yardımı almaya hak kazanılır.

2.3.4.1.8 Muhtaç Asker Ailesi Yardımı

Vatani görevini yerine getirmekte olan askerlerimizin, sosyal güvencesi olmayan ve ihtiyaç sahibi ailelerinin askerlik görevi süresince desteklenmesi için 2019 yılı itibarı ile aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir. İkamet edilen il/ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuru yapılmaktadır. Muhtaçlık sınırının altında olması durumu göz önüne alınarak Vakıf Mütevelli Heyeti Kararı ile yardımın kabul edilmesi durumunda Düzenli Merkezi Yardımı almaya hak kazanılır.

2.3.4.1.9 Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında muhtaç durumda olan ve babası askerde olan 18 yaşından küçük çocuklara yapılan nakdi yardımdır. 2019 yılı itibarı ile aylık ödeme tutarı 100 TL'dir. İkamet edilen il/ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuru yapılmaktadır. Muhtaçlık sınırının altında olması durumu göz önüne alınarak Vakıf Mütevelli Heyeti Kararı ile yardımın kabul edilmesi durumunda Düzenli Merkezi Yardımı almaya hak kazanılır.

2.3.4.1.10 Tüberküloz ve SSPE Aylığı

Psiko-Sosyal ve Mali Kayıp Yaşayan Tüberküloz ve SSPE Hastalarına Yönelik Düzenli Nakdi Yardım Programı kapsamında aylık bağlanmaktadır. 2018 yılında gelen bir aylıktır. Hastaların ağırlık durumuna göre ödenen miktarlar değişiklik göstermektedir. İkamet edilen il/ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuru yapılmaktadır. Muhtaçlık sınırının altında olması durumu göz önüne alınarak Vakıf Mütevelli Heyeti Kararı ile yardımın kabul edilmesi durumunda Düzenli Merkezi Yardımı almaya hak kazanılır.

2.3.4.1.11 Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımı

Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardım Programları (ŞESY) kapsamında yapılan yardımlar, fayda sahibi kişinin önceden belirlenmiş birtakım şartları yerine getirmeleriyle ile sağlanan düzenli ve nakdi yardım programlardır. Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardım Programları (ŞESY) kapsamında, diğer yardımlardan farklı olarak, şartlılık ilkesi ile yoksul kişilerin temel eğitim ve temel sağlık hizmetlerine katılımları sağlanarak kronik yoksulluk ile daha etkin bir şekilde savaşabilmek amaçlanmaktadır. Dünyanın birçok farklı ülkesinde de örnekleri olan Şartlı Nakil Transferi yardım programları, bu özelliği ile diğer yardım programlarından farklılaşmaktadır (Düzenli Merkezi Yardım Uygulama Kılavuzu, 2014: 7).

Şartlı Eğitim Yardımı, nüfusun ekonomik güçlükler nedeniyle temel eğitim hizmetlerinden yararlanamayan, herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ailelere yönelik verilen şartlı yardımlardır. Bu yardımda okula devam etme zorunluluğu esastır. Okula başlayan çocuğun ilköğretimden liseye kadar, öncelik anne yoksa baba veya vasisin, bakımını üstlenen kimseye verilir.

Şartlı Sağlık Yardımı ise okul çağına gelene kadar çocukların bakımının giderilmesi için herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ailelere yönelik verilen şartlı yardımlardır. Bu yardımda çocuğun sağlık bakımlarının yaptırılması şartıyla verilen yardımlardır. Annesine verilen yardım ise Şartlı Gebelik Yardımıdır. Annede çocuğu dünyaya gelene kadar gebelik kontrollerini yaptırma şartıyla verilen yardım türüdür.

Her iki yardım türünde de ikamet edilen il/ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuru yapılmaktadır. Muhtaçlık sınırının altında olması durumu göz önüne alınarak Vakıf Mütevelli Heyeti Kararı ile yardımın kabul edilmesi durumunda Düzenli Merkezi Yardımı almaya hak kazanılır.

2.3.4.1.12 Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı

Sosyal Uyum Yardımı, Avrupa Birliği(AB) tarafından finanse edilen ve Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı(WFP),Türk Kızılay'ı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında oluşturulan ortaklıkla uygulanan bir yardım programıdır. Yardım programına başvurular, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince her il ve ilçede kurulu bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) veya seçili il/ilçelerde kurulmuş olan Kızılay Hizmet Merkezleri aracılığıyla alınmaktadır. (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 2018: 1)

Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardım (SUY) Programından geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden ve muhtaçlık, hanede sosyal güvence olmaması ve demografik kriterlerden en az birine uyması şartlarını sağlayan 99 ile başlayan kimlik numarasına sahip Suriyeliler ve diğer tüm yabancılar faydalanabilmektedir. Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programında, şartları sağlayan hak sahibi kişilere, kişi başına aylık 120 TL olmak üzere ayda bir düzenli nakdi ödeme yapılır.

SUY programı kapsamında hak sahibi veya fayda sahibi olan kişilerin, SUY programından faydalandırıldıkları sürece Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) kaynakları ile yapılan düzenli sosyal yardım programları ile proje desteklerinden faydalandırılmaması kararı alınmıştır. Alınan bu karar SUY fayda sahibi veya hak sahibi olan yabancı uyruklu kişileri etkilemekte olup, SUY almadığı halde yalnızca yabancılara yönelik Şartlı Eğitim Yardımından faydalanan yabancılara kapsamamaktadır (Fon Kurulu Kararı, 2018).

2.3.4.1.13 Elektrik Tüketim Desteği

Resmi Gazete’de yayımlanan 27/2/2019 tarihli ve 795 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan elektrik tüketim desteği programı, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca Türk vatandaşlarından aylık veya düzenli sosyal yardım almaya ilişkin verilmiş hak sahipliği kararı devam eden haneleri kapsamaktadır. (Elektrik Tüketim Desteği Usul ve Esasları, 2019: md.2)

Elektrik tüketim desteği tahakkuk ettirilecek kişilerin destek programından faydalanabilmesi için (Elektrik Tüketim Desteği Usul ve Esasları, 2019: md.5);

- Türk vatandaşı olmak,
- SYD Vakıflarınca, aylık veya düzenli sosyal yardım almaya ilişkin verilmiş hak sahipliği kararı devam eden hanelerde bulunmak,
- Ödenecek faturanın serbest olmayan tüketici ya da son kaynak tedariki kapsamındaki mesken abone grubuna ait olmak, kriterlerini birlikte sağlaması gerekir.

Herhangi bir Türk vatandaşının Elektrik Tüketim Desteği alabilmesi için yukarıda açıkladığımız 2.3.4.1 bölümünden itibaren açıkladığımız 10 Düzenli Merkezi Yardımlardan (Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı hariç) En az bir tanesini alması bu hak sahipliğini kazanmasına yeterli bir sebeptir.

Fon adına PTT nezdinde elektrik tüketim desteği ödeme hesabı açılır. Destek programının finansmanı, öncelikle Fon kaynakları kullanılarak yapılır.

Fon kaynaklarının yeterli olmaması durumunda ödeme için ihtiyaç duyulan tutar Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmet Bakanlığı bütçesine konacak ilave ödenekten karşılanmaktadır (Elektrik Tüketim Desteği Usul ve Esasları, 2019: md.6).

Genel Müdürlük tarafından destek programından yararlanacak hak sahiplerinin listesi ilgili ödeme dönemi öncesi hazırlanarak, elektronik ortamda PTT'ye her ayın son iş günü bildirilir. Elektrik tüketim desteği ödeme hesabında hak sahibi adına her ay;

- 1-2 kişilik hanelere aylık 75 kilovatsaat,
- 3 kişilik hanelere aylık 100 kilovatsaat,
- 4 kişilik hanelere aylık 125 kilovatsaat,
- 5 ve daha fazla kişilik hanelere aylık 150 kilovatsaat, karşılığı tutarınca kaynak bulundurulur.

Aktarılan tutarlar PTT şubelerince sadece destek programı için kullanılır. Elektrik faturasında yazılı tutarın tamamının ödenmesi esastır. Fatura bedelinin bu miktara karşılık gelen tutarı aşması halinde hak sahibi tarafından kalan kısım ödenecektir.

2.3.4.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Verilen Diğer Yardımlar

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarıyla karşılanan ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürütülen yardımlardır. Bu yardımların amacı muhtaç durumda bulunan ve toplumun ekonomik açıdan toplumun en dezavantajlı kesiminde yer alan kişilerin, en temel insan ihtiyaçlarının (eğitim, sağlık, yiyecek, giyecek, yakacak ve barınma gb.) karşılanarak bu kişilerin muhtaçlık halinin ortadan kaldırılması ve ekonomik ve sosyal açıdan desteklenerek üretken hale geçirilmesidir.

Yapılan yardımlar niteliği ne olursa olsun karşılıksızdır. Yardım türünün ve miktarının belirlenmesinde, vakfın mali imkânlarının elverdiği ölçüde, kişinin muhtaçlık durumunun giderilmesi esas alınır. Bu anlamda bu yardımlar aynı veya nakdi yardımlar olabilmektedir. Kendisine yardım yapılacak kişinin ihtiyacının karşılanması için yardımın kendisine para olarak sağlanması halinde “nakdi”; istediği mal veya hizmetin vakıf tarafından doğrudan satın alınarak

kendisine sağlanması halinde ise “ayni” yardım söz konusu olacaktır (Özdemir, 1989:66). Bu yardımların yapılabilmesi için genel şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar (Yazar Tarafından Derlenmiştir);

- Bu yardımlar için başvuran kişilerin, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Vakfa, başvuru yapılması gerekir.
- Bu yardımlara ilişkin tüm iş ve işlemler Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemi kullanılarak yapılır.
- Aynı hanede ikamet edip etmediklerine bakılmaksızın kendisi ve eşi dikkate alınmak suretiyle kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3’ünden (2019 Ocak-Aralık dönemi için 609,66-TL) az olan Türk vatandaşlarına yardım yapılır.
- Mütevelli heyeti tarafından uygun görülen yardımlar yardım sahiplerine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla ödeme yapılır.

2.3.4.2.1 Aile, Eğitim, Sağlık ve Özel Amaçlı Yardımları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürütülen bu yardımlar için vakfa başvuru esastır. Yapılan yardımlar insanın en temel ihtiyaçlarını karşılanması amacıyla yapılmakta ve devletin her zaman vatandaşlarının yanında olduğu hissini vermektedir. Aile yardımları, Eğitim yardımları, Sağlık yardımları ve Özel amaçlı yardımlar bu konu başlığı altında ele alınacaktır.

2.3.4.2.1.1 Temel Gıda Yardımları

İhtiyaç sahibi ailelerin gıda, giyim vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla her yıl alınan Fon Kurulu Kararı ile Ramazan ayı ve Kurban Bayramı öncesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına (merkez nüfusu olmayan büyükşehir vakıfları hariç) birer periyodik pay tutarında kaynak aktarılması şeklinde yürütülen yardım programıdır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

Vakıfların periyodik paylarından yıl içerisinde yaptıkları gıda yardımları da dikkate alındığında Türkiye de ortalama 650 bin haneye yardım yapılmıştır. (AÇSHB Faaliyet Raporu; 2016: 50).

2.3.4.2.1.2 Temel Barınma Yardımları

Oturulamayacak derecede eski, bakımsız ve sağlıksız evlerde yaşayan ihtiyaç sahibi vatandaşlara evlerinin bakım-onarımı ve ev eşyası alımı için aynı veya nakdi olarak yapılan yardımlardır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları barınma yardımları kapsamında periyodik paylarından ev onarım yardımı, ev yapımı, ev eşyası yardımı, kira yardımı vb. türde yardımlar da yapabilmektedir.

Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminden alınan istatistiklere göre tüm barınma yardımları kapsamında ortalama 20 bin hane için yardım yapılmıştır (AÇSHB Faaliyet Raporu; 2016: 50).

2.3.4.2.1.3 Yakacak Yardımı

2003 yılından itibaren, Türkiye Kömür İşletmelerinden sağlanan kömür, SYD Vakıflarınca belirlenen ihtiyaç sahibi ailelere en az 500 kg olmak üzere ve standartlara uygun torbalanarak evlere teslim edilmek suretiyle bedelsiz olarak ulaştırılmaktadır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>). Uygulama da ise Vakıf Mütevelli Heyeti kararı ile en az 500 kg. olmak üzere kömür miktarı iklim şartları da göz önüne alınarak artırılabilir.

Kömürün illere kadar ulaştırılması Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Kömürün ihtiyaç sahibi ailelere dağıtımı ise Valiliklerin sorumluluğunda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından gerçekleştirilmektedir.

2.3.4.2.1.4 Eğitim Yardımları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, ekonomik ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan ailelerin eğitim çağındaki çocuklarına yönelik olarak eğitim yardımında bulunabilmektedir. Bu anlamda yukarıda açıkladığımız

Şartlı Eğitim Yardımı ve okumakta zorluk çeken muhtaç vatandaşlarımıza Diğer Eğitim Yardımı adı altında vakıflar tarafından yardım yapılabilmektedir.

2.3.4.2.1.5 Sağlık Yardımları

Sosyal güvencesi olmayan vatandaşların, Genel Sağlık Sigortası olsa bile ödeme güçlerini aşan sağlık harcamalarının/tedavi giderlerinin karşılanması için yapılan yardımlardır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından; yukarıda düzenli yardımlarda açıkladığımız Şartlı Sağlık, Şartlı Gebelik yardımlarının yanında, Diğer Sağlık Yardımları modülüyle ödeme gücünü çeken vatandaşlara sağlık yardımı yapmaktadır. Diğer Sağlık Yardımı için doktorlar tarafından verilmiş, hasta olduğuna dair belge başvuru esnasında alınmaktadır.

Sağlık Yardımları kapsamında Genel Sağlık Sigortası(GSS) önem arz etmektedir. Yeşil kart kaldırılmış yerine GSS getirilmiştir. 01.01.2012 tarihinden itibaren Genel Sağlık Sigortası Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılmaktadır. Genel sağlık sigortalısının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlıklı kalmaları; hastalanmaları halinde sağlıklarını kazanmaları; iş kazası ile meslek hastalığı, hastalık ve analık sonucu tıbben gerekli görülen sağlık hizmetlerinin karşılanması, iş göremezlik hallerinin ortadan kaldırılması veya azaltılması, iş kazası ve meslek hastalığına, kazaya, hastalıklara veya konjenital (doğuştan) nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan durumlarda vücut bütünlüğünün sağlanması amacıyla Kanununda sayılan sağlık hizmetlerinin finansmanı Kurumca sağlanmaktadır

Vatandaşlar kimliği ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına başvuru yapmaktadır. Hesaplama yöntemi uygulanarak vatandaşlardan gelirleri ve bazı gider hesapları düşülerek hanedeki kişi başına düşen gelir hesaplanmaktadır. Kişi başına düşen gelir; brüt asgari ücretin 1/3'ünün altında olanların gelir kodu G0, brüt asgari ücretin 1/3'ü ve fazlası olanların gelir kodu G1 çıkmaktadır. Gelir kodu G0 olanların primi Devlet tarafından ödenirken, gelir kodu G1 çıkanlar ise primlerini kendileri ödemektedir. Örneğin 2019 yılı verilerinden hareketle brüt asgari ücret tutarı asgari ücret komisyonu tarafından 2.558,40 TL olarak belirlenmiştir. Hanede kişi başına düşen gelir 852,79 TL'den (Brüt ücretin 1/3'ü) az çıkan kimselerin gelir kodu G0 olacağı için primi devlet tarafından karşılanacaktır. Geliri 852,79 TL ve üzeri olanlar ise gelir kodu G1

olup bakanlığı belirlediği tutar olan 76,75 TL'yi her ay yatırmak zorunda olacaktır.

Ayrıca Genel Sağlık Sigortası kapsamında gelir kodu G0 (sigorta primi devlet tarafından ödenen vatandaşlar) Gelir Testine sahip vatandaşlar; hastane muayene ücreti ve ilaç katkı paylarını Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına başvurarak geri almaktadırlar.

2.3.4.2.1.6 Özel Amaçlı Yardımlar

Özel amaçlı yardımlar kapsamında ise sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları aşevi faaliyetleri başta olmak üzere, afetlerden ve terörden zarar gören vatandaşlara yönelik yardımlar yürütülmektedir (Etki Analizi Raporu,2007:161).

İşsizliğin ve yoksulluğun belirgin olarak yaşandığı yerlerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan kaynak aktarılmak suretiyle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca işletilen aşevleri aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlara günlük sıcak yemek verilmektedir. Terör nedeniyle mağdur olan ve 3294 sayılı Kanun kapsamında olan vatandaşlarımıza mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik yapılan yardımlar da özel amaçlı yardımlar kapsamında yer almaktadır (Etki Analizi Raporu, 2007:161).

Vakıflar kendilerine aktarılan periyodik paylarla Aile, Sağlık, Eğitim ve Özel Amaçlı Yardımları gerçekleştirmektedirler. Son yıllarda ise Proje Destekli Yardım Programları gittikçe yaygınlaşmıştır. Bu projeler sayesinde vatandaşların toplumsal ihtiyaçlarının karşılanarak topluma entegre olmaları ve ekonomide aktif üretken duruma geçmesi amaçlanmıştır. Son olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla Proje Destekleri ele alınacaktır.

2.3.4.2.2 Proje Destekleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla sağlanan proje desteklerinden Gelir getirici projeler ve Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi geri ödemeli olarak verilmektedir. Bu sayede, yardım alan vatandaşların üretim sürecine katkıda bulunarak, yardıma alışmadan kendi emekleriyle geçimlerini temin etmeleri sağlanmaktadır (Güneş, 2008:4). Projeler kapsamında fayda sahiplerine verilen

destek faizsiz olup; fayda sahipleri bu projelerde ilk iki yıl ödeme yapmamakta üçüncü, dördüncü ve beşinci yıl üç eşit taksit halinde geri ödeme yapmaktadırlar (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>). Ayrıca Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi, İstihdam Eğitimi Projeleri, Geçici İstihdam Projeleri Desteklenmediği için tezimizde bunlar için başlık açılmamıştır.

2.3.4.2.2.1 Gelir Getirici Proje Yardımları

Yoksul birey ya da hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmaları, gelir elde etmeleri ve başlattıkları çalışmalarını uzun süre devam ettirebilmeleri için verilen iş kurma destekleridir. 18 yaşını dolduran her aile üyesi başvurabilir. Projenin mahiyetine göre sertifika istenebilir. Bireysel projelerde projeye göre değişmekle birlikte 15.000 TL'ye kadar Grup projelerde koyunculuk için azami 50.000 TL, süt sığırcılığı için azami 150.000 TL verilmektedir. Proje kapsamındaki emtianın alımını müteakip ödenir (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

Fon'dan kaynak talep edilmemektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kendi kaynakları ile yürütmektedir.

2.3.4.2.2.2 Sosyal Hizmet Projeleri

Dezavantajlı grupların dışlanma riskinin azaltılması, sosyal adaletin sağlanmasına katkı sağlanması, sokakta çalışan/yaşayan çocuklara, engellilere, yaşlılara, korunmasız kadın ve erkeklere, işsiz gençler ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılmasıdır. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla Genel Müdürlüğe talepte bulunurlar (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

Tutar Projeye göre Fon Kurulu tarafından belirlenir. Projede belirlenen dönemlerde ödeme yapılmaktadır.

2.3.4.2.2.3 Aile Destek Merkezi (ADEM)

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamındaki kadınlarımızın Devlet ve millet kaynaşmasını sağlamak üzere, psikososyal, sosyokültürel, mesleki ve kişisel yönden gelişimleri ile toplumsal entegrasyonlarını sağlamaya yönelik faaliyet gösteren merkezlerdir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu projeyi yapmaktadırlar. 2019 yılı itibariyle yeni açılan Merkezler için azami 300.000 TL, devam eden Merkezler için azami 250.000 TL kaynak verilmektedir. Vakfın talebi doğrultusunda, bir takvim yılı içerisinde azami 4 dilim halinde ödeme yapılır. Mütevelli heyeti kararı ile online olarak bütünleşik sistemden başvuru yapılmaktadır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

2.3.4.2.2.4 Sosyal Dayanışma Merkezi (SODAM)

Roman vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı yerlerde 3294 sayılı Kanun kapsamındaki vatandaşlarımızın toplumsal entegrasyonlarını sağlamak üzere, psikososyal, sosyokültürel, mesleki, sanatsal ve kişisel gelişimlerini sağlamaya yönelik olarak faaliyet gösteren merkezlerdir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu projeyi yapmaktadırlar. 2019 yılı itibariyle yeni açılan Merkezler için azami 300.000 TL, devam eden Merkezler için azami 250.000 TL kaynak verilmektedir. Vakfın talebi doğrultusunda, bir takvim yılı içerisinde azami 4 dilim halinde ödeme yapılır. Mütevelli heyeti kararı ile online olarak bütünleşik sistemden başvuru yapılmaktadır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

2.3.4.2.2.5 Yaşlı ve Engellilerin Bakımı Projesi

Yaşlı ve engelli vatandaşlarımızın ev temizliği, kişisel bakımları, temel ve zaruri ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu projeyi yapmaktadır. Azami tutar, Vakıf periyodik payının iki katı tutarındadır. Vakfın talebi doğrultusunda, bir takvim yılı içerisinde azami 3 dilim halinde ödeme yapılmaktadır (<https://www.ailevecalisma.gov.tr>).

2.3.5 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Personel Yapısı

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerine dayanılarak kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları personelinin norm kadro standartları, iş tanımları, nitelikleri, özlük hakları ile çalışma şartları; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları personelinin norm kadro standartları, iş tanımları, nitelikleri, özlük hakları ve çalışma şartlarına ilişkin esaslar ile belirlenmiştir.

Vakıfların, il/ilçe nüfusları, kırsal nüfusları, sosyoekonomik gelişmişlik durumları ve iş yoğunluğuna göre, norm kadro sayıları tespit edilmiş ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu sayılara göre gruplandırılmıştır ve ihtiyaç duyulan hallerde Fon Kurulu Kararıyla yeniden belirlenmektedir.

2.3.5.1 Personel Alımında Aranacak Şartlar

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına personel alımında aranacak genel ve özel şartlar şu şekildedir (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 2).

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- Medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip olmak,
- 18 yaşını bitirmiş olmak ve 35 yaşını doldurmamış olmak,
- Askerlik görevini yapmış veya muaf olmak ya da askerlikle ilişkisi bulunmamak,
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak,
- Görevin özelliğine göre eğitim, yaş, tecrübe gibi özel şartları taşımak,
- Vakıflarda ilk defa istihdam edilecek Muhasebeci, Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi ile Büro Görevlisinde, 4 Yıllık Yükseköğretim

Kurumlarının her bir unvanın iş tanımında belirtilen bölümlerinden mezun olmak,

- ÖSYM tarafından yapılan geçerli Kamu Personeli Seçme Sınavında KPSSP3 puan türünde en az 60 puan almış olmak şartları aranır,
- İhtiyaç duyulması halinde Mütevelli Heyeti tarafından yabancı dil bilmek, bilgisayar programları kullanabilmek vb. özel şartlar da aranabilir.
- Yardımcı Hizmetli kadrosunda KPSS şartı aranmamaktadır.

Görüldüğü üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları personel alımları, Devlet memuru alımındaki şartlarla aynı özellikleri taşımaktadır.

2.3.5.2 Personel Unvanları ve Personel İstihdamı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında belirsiz süreli olarak istihdam edilecek personele üst unvandan alt unvana doğru sırasıyla (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 2);

- Vakıf Müdürü,
- Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi,
- Muhasebeci,
- Büro Görevlisi,
- Yardımcı Hizmet Görevlisi unvanlarından birisi verilir.

Vakıflarda belirli süreli olarak istihdam edilen personele Geçici Personel unvanı verilir. Vakıflar bu unvanlar dışında unvan kullanamaz. Belirsiz süreli personel alımında, belirlenen norm kadro sayıları aşılamaz.

Personelin işe alınması mütevelli heyet kararı ile sistem üzerinden yapılmaktadır. Personel istihdamı için belirli işlemler bulunmaktadır (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 2);

- KPSS şartı bulunan kadrolar için Vakıflarda ilk defa istihdam edilecek personele yönelik Mütevelli Heyeti kararı ile ilana çıkılır. İlan sonucunda alınacak personel sayısının 5 (beş) katı kadar kişi geçerli KPSS P3 puanına göre en yüksek puandan başlayarak sıralanır ve mülakata çağrılır.
- Mülakat neticesinde yeterli görülen aday için, Personel İşe Giriş Bilgi Formu doldurularak sonuç sistem üzerinden girilir.
- İşe alımlarda KPSS şartı bulunmayan Yardımcı Hizmet Görevlisi ve geçici personel, Mütevelli Heyeti kararı ile sistem üzerinden işlemleri

yapılarak istihdam edilir ve işçi sözleşme örneği kullanılarak sözleşme yapılır.

- Geçici personel 9 ayı geçmemek şartıyla iş sözleşmesinin sona ermesinin üzerinden 2 yıl geçtikten sonra tekrar çalıştırılabilirler.
- Aşevi, yurt, iktisadi işletme ve benzeri yerler için, bu işletmelerin faaliyet süreleri ile sınırlı olmak üzere gerekçeli Mütevelli Heyeti kararı doğrultusunda sistem üzerinden işe alım koşullarının uygunluğunun kontrolü ile sözleşme örneği kullanılarak yapılacak işin niteliğine uygun eğitim ve özelliklere sahip geçici personel çalıştırılabilir.
- Mülakat Komisyonu Mülki İdare Amiri başkanlığında, Mütevelli Heyetinin kendi üyeleri arasından seçeceği 2 atanmış ve 2 seçilmiş üye olmak üzere 5 kişiden oluşur.

2.3.5.3 Personelin Çalışma Şartları ve Esasları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personelinin Personel İş Tanımlarında belirlenen çerçevede görevlerini yerine getirmesi esastır. Vakıf personeli başka kurum ve kuruluşlarda hiçbir şekilde görevlendirilemez. Ancak, her türlü afet ve acil durumun oluşması halinde Vakıf personeli, afetten etkilenen bölgelerde bulunan başka bir Vakıfta geçici olarak görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilen Vakıf personelinin yaptıkları harcamalar belgelendirilmek suretiyle çalıştığı Vakıf tarafından kendilerine geri ödenir (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 5).

Vakıf personelinin istihdam edildiği vakıfta çalışması esastır. Ancak başka bir vakıfta görev almak isteyen personel, istihdam edildiği vakıfta en az 1 yıldır görev yapıyor olmak şartıyla, görev almak istediği vakfın personel ihtiyacı ve norm kadro durumuna göre, hâlihazırda çalıştığı ve görev yapmak istediği vakıf mütevelli heyetlerinin uygun görüşüyle vakıf değişikliği yapabilir. Bu şartlara dayanarak geçiş yapan personele kıdem tazminatı ödenmez. Farklı vakıflarda aynı unvanla görev yapan personelin karşılıklı olarak yer değiştirme durumunda da bu fıkrada belirtilen hükümler uygulanır (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 5). Vakıf çalışanlarının bu anlamda pek çok sıkıntı çektiği bir gerçektir. Dava yolu ile kazanımlar çok olduğu için ivedi şekilde hukuksal düzenleme yapılması gereken bir konudur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personellerine şehir içi görevlendirmeler ve sosyal incelemeler nedeniyle ayrıca harcırah ödenmez. Şehir dışı görevlendirmeleri nedeniyle Vakıf personelinin yaptıkları harcamalar belgelendirilmek suretiyle vakıf tarafından kendilerine geri ödenir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personelleri; Personel rejimi bakımından 4857 sayılı İş Kanununa tabiidir ve işçi statüsünde görev yapmaktadır. (Yazar Tarafından Düzenlenmiştir).

Personelin sözleşmesi, 4857 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesi çerçevesinde Mütevelli Heyeti kararı ile sistem üzerinden feshedilebilir (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 6). Ayrıca, taraflar sözleşme gereği deneme süresi içerisinde ihbarsız ve tazminatsız olarak iş sözleşmesini feshedebilirler.

2.3.5.4 Görevin Sona Ermesi Halleri ve Kıdem Tazminatı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personelinin (Personele İlişkin Esaslar, 2018: 6);

- Emeklilik,
- İstifa,
- Ölüm,
- Göreve alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya bu şartlardan herhangi birinin sonradan kaybedilmesi,
- Geçici görevlerde sözleşme süresinin, vakıfların işlettikleri aşevi, yurt, iktisadi işletme vb. yerlerde işletme faaliyetlerinin sona ermesi,
- Sözleşmesinin feshedilmesi, durumlarında görevi sona erer.

Personelin kıdem tazminatı ödemeleri İş Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılır.

2.3.6 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının İdari, Mali ve Hukuki Denetimi

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının denetim mekanizması tek bir kurum tarafından değil bir çok kurum tarafından denetime tabidir. Bu anlamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının ayrı ayrı İdari, Mali ve

Hukuki Denetimi ayrı ele alınacaktır. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, vakıfların denetlenmesi konusunda herhangi bir hüküm içermemektedir.

2.3.6.1. Hukuka Uygunluk Denetimi

Vakıf senetleri mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil ettirilir (3294 Sayılı Kanun, 1986: md.7). Özel hukuk tüzel kişiliğine haiz olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Türk Medeni Kanundaki hükümlere göre kurulduklarından Yeni Vakıf statüsündeki vakıflardandır (Vakıflar Kanunu, 2008: md.3).

Vakıfların amaca ve yasalara uygunluk denetimi ile iktisadî işletmelerinin faaliyet ve mevzuata uygunluk denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır (Vakıflar Kanunu, 2008: md.33). Yeni Vakıf statüsünde olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, mevzuat hükümlerinden de anlaşıldığı üzere Hukuksal denetimi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Ayrıca mülhak, cemaat, esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda iç denetim esastır. Vakıflar; organları tarafından denetlenebileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırabilir. Vakıf yöneticileri, en az yılda bir defa yapılacak iç denetim raporları ile sonuçlarını, rapor tarihini takip eden iki ay içerisinde Genel Müdürlüğe bildirir (Vakıflar Kanunu, 2008: md.33). Hükmü yer almaktadır. Bu nedenle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları da iç denetim yapabilme yetkisine sahiptir. Bu denetim sonuçlarını 2 ay içerisinde Vakıflar Genel Müdürlüğüne bildirmektedir.

2.3.6.2 İdari Yönden Denetim

Bakanlık merkez birimlerinin, bağlı kuruluşlarının, Bakanlığın denetim ve gözetimi altında bulunan kuruluşların, il ve ilçe kuruluşlarının, il özel idareleri, belediyeler ve köylerle bunlara bağlı ve bunların kurdukları veya özel kanunlarla kurulan birlik, işletme, müessese ve teşebbüslerin çalışmalarını, işlemlerini ve hesaplarını teftiş etmek ve denetlemek (İç İşleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü, 1985: md.18) yetkisi müfettişlere verilmiştir. İl ve İlçe Sosyal

Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının başkanı durumunda bulunan vali ve kaymakamlar, mülki hizmetler kapsamına giren ve mülki idare amiri sıfatıyla yürüttükleri bu görevleri nedeniyle İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin denetimine tabidirler.

Bu bilgiler dahilinde, İl ve İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının idari yönden denetimi İç İşleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

2.3.6.3 Mali ve Yerindelik Denetimi

Yukarda “2.2.1 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün Görev ve Sorumlulukları” konu başlığı bölümünde saydığımız esaslar çerçevesinde, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri alma ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak ve incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının kriterlerini belirleme yetkisi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Bu anlamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının mali ve yerindelik denetimi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

2.3.7 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Sona Erme Halleri

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri çerçevesinde her il ve ilçede kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının sona erme halleri mevzuatta yer almamaktadır. Ancak zıt kanıt yöntemi kullanarak bir şey hangi işlem ile kurulursa o işlem ile kaldırılır hükmü gereği, kanunla kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kanun ile kaldırılabilir. Mevcut bir ilçenin/ilin kaldırılması veya başka bir ilçe/il ile birleşmesi halinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları da sona erecektir.

Özel hukuk tüzel kişiliğine haiz olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Türk Medeni Kanun hükümlerine göre kurulduklarından Yeni Vakıf statüsünde olması(Vakıflar Kanunu, 2008: md.3), Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan, vakıflar hakkındaki mevzuat hükümlerine tabi olacağı anlamını taşımaktadır. Gayesinin gerçekleşmesi imkansız hale gelen vakıf kendiliğinden dağılmış olur. Vakfın idare organı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü vakfın gayesinin gerçekleşmesinin imkansız hale geldiği kanısına varırsa dilekçe ile yetkili mahkemeye başvurarak durumun mahkeme siciline tescilini ister. Yetkili mahkeme, gereğine göre, Vakıflar Genel Müdürlüğünün veya vakfın idare organının yazılı düşüncesini alarak istemi karara bağlar. Mahkeme, vakfın dağıldığı sonucuna varırsa durumu tescil eder (Vakıflar Hakkında Tüzük, 1991: md.30).

Aşağıda işleyeceğimiz Çüngüş Vakıf Senedinin 17. Maddesinde de “Vakıf amacının gerçekleşmesi imkansız hale geldiğinde, Türk Medeni Kanununa Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük hükümlerine göre infisah eder ve tasfiyesi yapılan vakıf mal ve nakit varlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’na intikal eder” (Çüngüş Vakıf Senedi, 1986: md.17) hükmü yer almaktadır.

Görüldüğü üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının sona erme halleri mevzuat anlamında değişik yorumları beraberinde getirmiştir. Yeni Vakıf statüsünde olan Vakıflar, Türk Medeni Kanununa göre sona erebilir ancak kanunla kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu hükümler çerçevesinde sona erme hallerini gerçekleştiremeyecektir.

3. BÖLÜM

ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tezimizin ana konusunu oluşturmaktadır. Bu anlamda Diyarbakır ili Çüngüş ilçesini kısa bir tarihçesi açıklanacak olup, daha sonra Çüngüş Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının işleyişi, yerine getirdikleri iş ve işlemleri açıklanacak olup, faaliyet raporlarının yıllara göre karşılaştırılmalı ve açıklamalı bir şekilde analiz edilecektir.

3.1 ÇÜNGÜŞ İLÇESİNİN TARİHÇESİ

Diyarbakır, Malatya, Elazığ ve Adıyaman İllerinin sınır keşişim noktasında bulunan Çüngüş ilçesi Diyarbakır'a 117 Km. uzaklıkta olup, köklü bir kültürel geçmişe sahiptir. Çüngüş nüfusu; TÜİK verilerine göre 2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemine kayıtlı 11.927 nüfusa sahiptir. (<http://tuik.gov.tr>).

Şekil 1: Diyarbakır İl Haritası

Kaynak: (http://cografyaharita.com/haritalarim/41_diyarbakir_ili_haritasi.png).

Çüngüş ilçesinde yörenin dağlık olması, verimli topraklarının bulunmaması ve ulaşım zorluğu gibi nedenlerle yerleşim tarihi çok eskilere

uzanmamaktadır. Yörede ilk belirli hareket 1040 yılında Türkmen boyları tarafından yapılan akınlarda görülmeye başlanmıştır. Çüngüş 1183 tarihinde Artukluların eline geçmiş ve Hindistan'a giden İpek Yolu güven altına alınmıştır. 1475 yılında ilçede Tekkale, Kömeağaç, Pegler adında üç mahalle kurulduğu ve manastır yapıldığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. Çüngüş te devlet otoritesini sağlayan Kapıkıran Mehmet Ali paşa yöreyi Çün-Guş tutarsız olarak nitelemiş ve yöreye bu adın verilmesine sebep olmuştur. Yörede daha çok Ermenilerin yaşadığı bilinmektedir. Ancak Ermeni isyanlarından sonra Ermeniler bölgeden ayrılarak Lübnan tarafına göç etmişlerdir (<http://www.cungus.gov.tr/ngs-ilemizin-tarihesi>).

Çüngüş 1085 yılında Diyarbakır bölgesine egemen olan Büyük Selçuklu devletinin etki alanı içine girmiş daha sonra yöre Suriye Selçuklularının topraklarına katılmıştır. Bugünkü Çüngüş yöresi 1183 yılında Güneydoğuda hakimiyet kuran ve ilk Türk beyliklerinden sayılan Artukluların egemenliği altına girmiştir. Çüngüş bu sıradaki konumu nedeniyle ipek yolu üzerinde bulunduğundan gün geçtikçe önemi daha da artmıştır. Hatta Artuklular Çüngüş'ün konumu nedeniyle ipek yolunun önemli bir kısmını güvence altına almışlardır, İpek yolu üzerinde bulunması yöreyi cazip hale getirmiş yapılan İmar faaliyetleri, küçük çaplı imalathaneler sayesinde yöreye canlılık gelmiş nüfus artmıştır (<http://www.cungus.gov.tr/ngs-ilemizin-tarihesi>).

Çüngüş kasabasının Osmanlı Devletinin ilk dönemlerinde Kale, Pekler ve Kömeağaç yerleşimlerinin birleştirilmesiyle kurulduğu tarihi kaynaklardan anlaşılmaktadır. Şemsettin Samı, Kamusül Alanı' da Çüngüş'ten, Diyarbakır vilayetinin Ergani Madem sancağının Çermik kazasına bağlı bir bucak olarak söz eder. 1518' de tutulan ilk Osmanlı tahrir defterinde Diyarbakır eyaletinin on iki sancağı kayıtlıdır. Ergani Maden Sancağı da bunlardan biridir. 1596 Yılında yanındaki maiyeti ile birlikte Çüngüş'e gelen Osmanlı Paşası Kapıkıran Mehmet Ali Paşa yörenin kalkınması için büyük çaba sarf etmiş dağınık Çüngüş yerleşmesine son vererek toplu bir şehir gömmüşü kazandırmıştır. Mehmet Ali Paşa yöredeki yerli ermeni ve Türklerle bütünleşmiş yaptığı çalışmalarla yörede içme suyu ve ulaşım şebekesinin temelini atmıştır.

Yöredeki birçok yerleşim biriminin isminin Ermenice oluşu Ermenilerin Türklerle uzun süre beraber yaşadıklarını göstermektedir. (Eylos, Ağut, Arguna gibi) Kurtuluş savaşı ve Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusu iyice azaldığı için

köy statüsüne indirilen Çüngüş, 1934'te tekrar bucak statüsü kazanmış ve Diyarbakır iline bağlanmıştır. 3 Mart 1953 tarihli Resmi gazetede yayımlanan 6068 Sayılı Kanunla ilçe olmuştur (<http://www.cungus.gov.tr/ngs-ilemizin-tarihesi>).

3.2 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKFININ KURULUŞU

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, 1986 yılında 3294 sayılı kanunun 7'inci maddesi gereği Türkiye'deki tüm il ve ilçelerde olduğu gibi vakıf senediyle kurulmuştur. Asliye Hukuk Mahkemesinde dönemin Kaymakamı Levent Günçal tarafından 29.07.1986 tarihinde vakfin tescili yaptırılarak Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kurulmuştur. Vakıf senedinde vakfin amacı, kapsamı, vakfin organları, açıkça belirtilmiştir (Diyarbakır 1. Noterliği 31506 sayılı Dosya numaralı Vakıf Senedi).

Şekil 2:Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Vakıf Senedi Örneği

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Y. No: 31506
C. No: 31506

ÖRNEKTİR

RE'SİN VAKIF SENEDİ

Bindokuzyüzsекsenaltıyıla Temmuz ayının yirmi dokuzuncu günü,29.7.1986

Ben aşağıda imza ve mühür bulunan ve T.C.Kanunla-
ranın bana verdiği yetkilere hâiz Diyarbakır 1. Noterlik
Noterlik
daresinde görevim bağında iken yanama gelen
amiri kimlik olduğuna göre:

in kamui ehliyeti olduğuna anladıktan sonra duse-
leme Re'sna şeklinde Vakıf senesinin tasnim ve tes-
dikini istedi ve Çüngüş İlçesi Sosyal Yardımlaşma
ve Dayanışma Vakfı Başkanına safiatiyle şübe başlıyarak

(1- VAKFIN ADI VE MERKEZİ

Maddde 1- Vakfın adı "Çüngüş İlçesi Sosyal Yardım-
laşma ve Dayanışma Vakfı"dır". Şübe konusu vakıf iş bu
senette "Vakıf" kelimesi ile anılacaktır.

Maddde 2- Vakfın merkezi Çüngüş İlçe merkezidir.
Vakfın adresi Çüngüş Kaymakamlığı binasıdır.

VAKFIN AMACI

Maddde 3- Bu vakfın amacı şifakrı saruret içinde
ve muhtaç durumda bulunan kamui kurulu sosyal gü-
venlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlar-
dan aylık ve gelir almayan (2022 sayılı kanuna göre
aylık olan kişiler dahil) vatandaşlar ile geçici ola-
rak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkanı
sağlanacağı halinde topluma faydala hale getirilecek
üretken durumda geçirilebilecek kişilere yardım etme
ve sosyal adaleti pekiştirici tedbirler almak sure-
tiyle, gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi
edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışma
ya teşvik etmektir.

VAKFIN MAL VAPLİĞİ

Maddde 4- Vakfın kuruluştaki mal varlığı sosyal
yardımlaşma ve dayanışma teşvik fonundan ayrılan
ve derhal faaliyete geçmeye yeter şekilde tahsis ed-
ilen 1.000.000.- (Bir milyon) TL'lik nakittir.

VAKFIN GELİR KAYNAKLARI

Maddde 5- Vakfın kaynakları, 3294 sayılı Sosyal
Yardımlaşma ve dayanışmaya teşvik kanununun 8 nci
maddesinde sayılan gelirleri ile nakdi ve aynı mer-
kul ve gayrimenkul olmak üzere iltisadi değeri olan
hak toberenlerdir.

29 TEMMUZ 1986

Harc damga vergisi
ve değerlendirme
bedelleriyle sair ücretler
mabuzisi tahsil
edilmiştir.

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının amacı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Resmi Senedinin 3'üncü maddesinde açıkça ortaya konmuştur. “Fakru zaruret (yoksulluk ve çaresizlik, şiddetli fakirlik) içinde ve muhtaç durumda bulunan, Kanunla kurulan sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkanı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken hürurumu geçirilebilecek kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek amacıyla kurulmuştur.”

3.3 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ HUKUKİ YAPISI

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, yukarıda Şekil 2’de yer alan Vakıf Senedi Örneği ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuştur. Bu sebepten ötürü Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı özel hukuk tüzel kişiliğine sahip, özerk bir kuruluştur.

Kanun koyucu bilinçli olarak Kamu Tüzel Kişiliği vermemiş, özel hukuk tüzel kişisi olarak faaliyet göstermesini istemiştir. Bunun altında yatan sebep ise “1.4.2.2 Osmanlı Devletinde Vakıfların Toplumsal Önemi” bölümünde açıkladığımız üzere Türk-İslam toplumundaki vakıfların öneminden kaynaklanmaktadır.

3.4 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ İDARİ YAPISI

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının idari teşkilat yapısı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 7. maddesinde belirtilen usuller çerçevesinde Vakıf Başkanı ve Vakıf Mütevelli Heyeti olmak üzere ikili bir idari yapıya sahiptir.

3.4.1 Vakıf Başkanı

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının başkanı Çüngüş ilçe Mülki Amiri olan Kaymakamdır. Kaymakamın Vakıf Başkanı olarak Görevleri Şunlardır;

- Kanunlara uygun olarak vakfın kurulmasını sağlamak,
- Vakfın kuruluşu için gerekli olan tescil iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak,
- Mütevelli Heyeti adına vakfı yönetmek,
- Mütevelli Heyetini toplantıya çağırarak,
- Mütevelli Heyetinin başkanlığını yapmak,
- Vakfın iş ve işlemlerinin yürütülmesi için yetki ve görevleri vermek,
- 3294 sayılı kanun hükümlerine göre vakfın sürdürdüğü faaliyetlerden sorumlu olmaktır.

3.4.2 Mütevelli Heyeti

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının yönetim ve temsil etmeye yetkili organı Vakıf Mütevelli Heyetidir. Vakıfların iş ve işlemlerinin yerine getirilmesi için vakıf mütevelli heyeti kararı gerekmektedir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Mütevelli Heyeti, Kaymakam Başkanlığında; Belediye Başkanı, Mal Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Sağlık Bakanlığının İlçe üst görevlisi, İlçe Tarım Müdürü, İlçe Müftüsü, 2 Mahalle Muhtarı, 1 Sivil Toplum Kuruluşu üyesi ve 2 hayırsever vatandaştan oluşmaktadır.

Çüngüş Vakıf Mütevelli Heyeti, çoğunlukla toplanır ve çoğunlukla karar alır. Karar almada oylar eşit çıktığı takdirde, başkanın oyu iki sayılır. Kanunda belirtilen üyelerin mütevelli heyet toplantılarına bizzat katılmaları gerekmektedir. Çüngüş Mütevelli Heyeti fahri çalışmakta olup huzur hakkı almamaktadır.

3.5 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ EKONOMİK YAPISI

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, üstlendikleri görevleri yerine getirebilmeleri için yeterli ekonomik kaynaklarının bulunması gerekmektedir. Bu anlamda Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gelir ve giderleri iki bölüm şeklinde ele alınacaktır.

3.5.1 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Gelirleri

Her vakıf, amaçlarını gerçekleştirmek üzere vakfın kuruluşuna esas olan ve başlangıçta vakfedilen mal veya parasal değerden başka diğer bazı faaliyet ve yollarla çeşitli gelirler elde etmektedir, Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gelirleri şunlardır;

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan periyodik pay (2019 yılı itibariyle 97.000 TL).
- İşletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirleri bulunmamaktadır.
- Diğer gelirlerden (Bağış vb.)

3.5.2 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Giderleri

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Yönetim giderleri; personel giderleri, sosyal sigorta primleri, vergi ödemeleri, tazminatlar, harcırahlar, kiralar, kırtasiye, ısıtma, PTT pul masrafları, temizlik malzemeleri gibi yönetim için ödeme yapılan kalemlerden oluşmaktadır.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Faaliyet giderleri ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının faaliyet alanı içerisinde oluşan gider kalemlerinden oluşmaktadır; kağıt baskı giderleri, tanıtım-reklam giderleri, yardım toplama giderleri, araç yakıt giderleri, araç giderlerinden oluşmaktadır.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının amacına yönelik giderleri ise vakfın amacı doğrultusunda aynı ve nakdi her türlü yapılan yardımlar oluşturmaktadır.

3.6 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINA SAĞLANAN MUAFİYETLER

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, kuruluşları itibari ile bazı vergi kalemlerinden muaf tutulmuştur. Bunlar (3294 Sayılı Kanun, 1986: md.9);

- Kurumlar Vergisinden,
- Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle Veraset ve İntikal Vergisinden,
- Sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ve yapacakları tüm muameleler dolayısıyla her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan,
- Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğüne vakıflardan tahsil edilen teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarından,
- Her türlü döner sermaye ücretlerinden, Muaftır.

3.7 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ PERSONEL YAPISI

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının norm kadro sayısı 5'tir. Bu sayı ve pozisyonlar Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. 2019 yılı itibariyle Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında bu norm kadro dağılımı ise şu şekildedir; 1 Vakıf müdürü, 2 Sosyal Yardım ve inceleme Görevlisi, 1 Büro Görevlisi ve 1 Yardımcı Hizmet Görevlisinden oluşmaktadır. Ayrıca 1 Geçici Personel de istihdam edilmiştir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı personeli arasındaki hiyerarşi ise Vakıf Müdürü, Sosyal İnceleme Görevlisi, Varsa Muhasebe Görevlisi, Büro Görevlisi ve Yardımcı Hizmetli sıra şeklindedir (Personele İlişkin Usul ve Esaslar).

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında İş Kanunu hükümleri çerçevesinde vakıf personelinin işvereni vakıf mütevelli heyetidir. Her Vakfın Müdürü, çalışmakta olduğu vakıfta işveren vekilidir. Vakıf Müdürü Mütevelli Heyetinin aldığı kararlardan sorumludur. Yardımların karar noktasında yetkili olmamakla birlikte ödemelerde ve idari bütün işlemlerde imza

yetkilisidir. Vakıfta yapılan hiç bir işlem tek imza ile yapılamamaktadır. Mutlaka Kaymakamın onay imzası gerekmektedir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personelinin Personel İş Tanımlarında belirlenen çerçevede görevlerini yerine getirmesi esastır. Vakıf personeli başka kurum ve kuruluşlarda hiçbir şekilde görevlendirilemez. Ancak, her türlü afet ve acil durumun oluşması halinde Vakıf personeli, afetten etkilenen bölgelerde bulunan başka bir Vakıfta geçici olarak görevlendirilebilmektedir.

3.8 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ DENETİMİ

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı; hukuki işlemleri yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğüne, idari yönden İçişleri Bakanlığı denetimine, yürüttükleri yardım programları ile proje uygulamalarının hesap ve yerindelik yönünden denetiminde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'ne tabidir.

3.9 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA ve DAYANIŞMA VAKFININ SUNDUĞU YARDIM PROGRAMLARI ve FAALİYET RAPORLARININ ANALİZİ

Yardım faaliyetlerini incelemeye geçmeden önce çalışmanın kapsamı ve gerekliliği ile ilgili bilgi verilmesi uygun olacaktır. Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının 2016 yılından 2018 yılına kadar gerçekleştirmiş olduğu yardımlar inceleneceği için bu bölümde, inceleme yapılacak yıllar seçilirken Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBHS) yardımıyla ve yakın dönemlerin veri olarak alınması daha sağlıklı olacağı düşünüldüğü için bu tarihler seçilmiştir.

Bahse konu veriler Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kaynakları kullanılarak elde edilmiştir. Kaynaklar Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBHS) kullanıcı kodu girilerek ulaşılabilen verilerdir. Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gerçekleştirmiş olduğu yardımlar

ile ilgili hazırlanan tablolarda yardımların niteliğine göre yararlanıcısı kişi olabileceği gibi (sağlık, özel amaçlı yardım, eğitim vb.) haneyi etkileyen yardımlar (gıda, kömür ve aile yardımları vb.) olması da mümkündür. Bir haneye yapılan yardımdan kaç kişinin fayda sahibi olduğu yardımın etki alanını anlamak açısından önemlidir.

Tablolarda görülecek olan kişi ve hane sayıları bu durum dikkate alınarak hesaplanmıştır. Tablolardaki değişim bir önceki yıla göre yüzdelerle ifade etmektedir. Örneğin:

Tablo 4 : Çüngüş Nüfus Oranı

Yıl	Çüngüş Nüfusu	Yüzdelerle Artış	Yüzdelerle Azalış
2018	11.927	0.76	
2017	11.836		1.86
2016	12.061	-	-

Kaynak: TÜİK Verilerine Göre Yazar Tarafından Tablolaştırılmıştır.

Tablo 4’ te Çüngüş ilçesi Nüfus sayısı yıllara göre dalgalı bir seyir izlemiştir. 2017 yılında %1,86 nüfusta azalma meydana gelirken bir sonraki yıl ise 0,76 nüfus artışı görülmüştür.

Tablo 5: Çüngüş SYDV Yıllara Göre Hane Sayısı

Yıl	SYDV Kayıtlı Hane Sayısı	Yüzdelerle Artış
2016	1850	-
2017	2025	9.4
2018	2584	27.6

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı

Tablo 5’te Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının yıllara göre hane sayısı ise nüfus artış veya azalışından etkilenmeden sürekli bir artış göstermiştir. Hane sayısının artması vakıftan faydalanan insan sayısının artmasına neden olduğu için vakıf giderlerinin artmasına sebep olmuştur.

Tablo 4 ve Tablo 5’ten edindiğimiz bilgiler ışığında nüfusun azalmasına rağmen, Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfındaki hane sayısının artması, ilçede yaşayan ihtiyaç sahibi insan sayısının arttığını göstermektedir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan yardımlar Tablo 6’da sıralanmıştır. Yapılan yardımlara ilişkin açıklamalar yapılacak olup tablolar eşliğinde veriler yorumlanacaktır.

Tablo 6: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yardımları

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Yardımlar	
Düzenli Yardımlar	Diğer Yardımlar
Şartlı Eğitim Yardımı	Diğer Aile Yardımı
Şartlı Sağlık Yardımı	Diğer Eğitim Yardımı
Şartlı Gebelik Yardımı	Gıda Yardımı
Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	Ev Eşyası Yardımı
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım	Ev Yapımı Yardımı
Engelli Yakını Aylığı	Tek Seferlik Yardım
Engelli Aylığı	TKİ Kömür Yardımı
Yaşlı Aylığı	Katılım Payı Yardımı
Öksüz Yetim Yardımı	Ev Onarım Yardımı
Yabancı Yardımı	Betonarme Ev Yapım Yardımı
	Diğer Sağlık Yardımı
	Prefabrik Ev Yapım Yardımı
	Kira Yardımı

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporlarından Alınarak Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.1 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Düzenli Yardımlar

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan düzenli yardımlar Tablo 6’da belirtilmiştir. Yardımlar tek tek açıklanacak olup, Faaliyet raporları yorumlanacaktır.

3.9.1.1 Şartlı Eğitim Yardımı(ŞEY):

Çocukların temel eğitim hizmetlerine ulaşımını arttırmak amacıyla çocukların eğitime devam etmesi şartına dayanan yardım türüdür. Yoksulluk riski altındaki ailelerin çocuklarını düzenli okula göndermelerini hedefleyen nakdi bir sosyal yardım programıdır. Yardım programına ilişkin tutarlar (2019 yılı itibariyle);

- İlköğretim (1-8'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 35 TL, kız öğrenci için aylık 40 TL
- Lise (8-12'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 50TL, kız öğrenci için aylık 60 TL dir.

Tablo 7:Şartlı Eğitim Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Şartlı Eğitim Yardımı	2016	NAKDİ	995	568	284.051,70
	2017	NAKDİ	1036	586	326,980,00
	2018	NAKDİ	1054	577	299,720,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından kabul edilen Şartlı eğitim yardımı alan kişi sayısı Tablo 7'de görüldüğü üzere sürekli artmıştır. Bu da eğitim çağında olan kimselerin düzenli olarak okula gönderilme sayısının arttığını göstermektedir.

3.9.1.2 Şartlı Sağlık Yardımı (ŞSY)

Nüfusun en yoksul kesiminde yer alan ailelere 0-6 yaş arası çocuklarını düzenli olarak sağlık kontrollerine götürmeleri şartı ile düzenli yardım yapılmaktadır. Ayrıca, gebe kadınların doğumlarını hastanede gerçekleştirmeleri

ve düzenli olarak doktor kontrolüne gitmeleri şartıyla gebelik yardımları yapılmaktadır.

Tablo 8:Şarhlı Sağlık Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Şarhlı Sağlık Yardımı	2016	NAKDİ	733	510	228.830,00
	2017	NAKDİ	699	500	207.060,00
	2018	NAKDİ	687	482	197.330,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Çüngüş SYDV tarafından kabul edilen şartlı sağlık yardımları tablo 30 da gösterilmiştir. Yıllara göre ŞSY hem kişi sayısı hem de hane sayısında azalma olduğu görülmektedir. Buradan çıkan sonuç ise ailelerin doğum oranlarında azalma meydana geldiği saptanmıştır.

3.9.1.3 Şarhlı Gebelik Yardımı:

Gebe kadınların doğumlarını hastanede gerçekleştirmeleri ve düzenli olarak doktor kontrolüne gitmeleri şartıyla gebelik yardımları yapılmaktadır.

Tablo 9:Şarhlı Gebelik Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Şarhlı Gebelik Yardımı	2016	NAKDİ	58	58	8.940,00
	2017	NAKDİ	54	54	7.670,00
	2018	NAKDİ	63	63	8.035,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 9’da görüldüğü üzere yıllık gebe sayısı ortalama olarak belli bir standart göstermektedir. Gebelik yardımı başvurusunda bulunan kişilerin sayısına göre yapılan yardım tutarları değişiklik göstermektedir.

3.9.1.4 Muhtaç Asker Ailesi Yardımı

Vatani görevini yerine getirmekte olan askerlerimizin, sosyal güvencesi olmayan ve ihtiyaç sahibi ailelerinin askerlik görevi süresince desteklenmesi için 2019 yılı itibariyle aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir.

Tablo 10:Muhtaç Asker Ailesi Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	2016	NAKDİ	77	77	86.250,00
	2017	NAKDİ	48	48	67.025,00
	2018	NAKDİ	40	40	86.350,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 10'da görüldüğü üzere askerlerimize yıllar itibari ile kişi sayısı azalsa da vakfımız tarafından yardım yapılmaktadır.

3.9.1.5 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım

Düzenli nakdi sosyal yardım programı çerçevesinde muhtaç durumdaki eşi vefat etmiş kadınlara şartları devam ettiği süre içerisinde aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir.

Tablo 11:Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardımın Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı	2016	NAKDİ	254	252	710.000,00
	2017	NAKDİ	248	246	715.700,00
	2018	NAKDİ	225	224	493.075,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 11’de yıllara göre eşi vefat etmiş kişi sayılarında azalma meydana gelmektedir. Bunun sebebi ise 65 yaşını dolduran eşi vefat etmiş kimseler yaşlı aylığının(610 TL) fazla olmasından dolayı 65 yaş aylığına bağlanmalarını talep etmeleridir.

3.9.1.6 Engelli Yakını Aylığı Yardımı

Ergin olmamış ailesinin yanında olan engelli çocuklarımıza vasi aracılığı ile engelli yakını aylığı bağlanmaktadır.

Tablo 12:Engelli Yakını Aylığının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Engelli Yakını Aylığı	2016	NAKDİ	35	30	114.361,24
	2017	NAKDİ	33	28	119.375,50
	2018	NAKDİ	29	25	98.760,22

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 12’de görüldüğü üzere engelli çocuk kişi sayısında azalma meydana gelmiştir. Bunun sebebi ya 18 yaşını doldurması münasebetiyle engelli yakını aylığı kesilip engelli aylığına çevrilmesidir ya da çocuk raporları genelde süreli olduğu için rapor süresi dolan engelli çocuklarımızın aylıkları kesilmektedir.

3.9.1.7 Engelli Aylığı

Genel olarak “engelli aylığı” olarak bilinen 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun" ilgili maddelerine göre bağlanan aylıktır. "Ekonomik yoksunluk içinde bulunan; 18 yaşından büyük engelli bireyler ve kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunan Türk Vatandaşlarına" aylık bağlanmaktadır. Aylık olarak ödenen yardımlardır. Aylığın miktarı engel oranına göre değişmektedir (<http://www.mevzuat.gov.tr>).

Tablo 13: Engelli Aylığının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Engelli Aylığı	2016	NAKDİ	286	265	1.285.543,39
	2017	NAKDİ	287	265	1.442.839,84
	2018	NAKDİ	315	291	1.489.303,83

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 13'te görüldüğü üzere yıllara göre engelli aylığı alan kişi sayısı artmıştır. Bunun sebebi ya sonradan rapor alan vatandaşlar olmuştur ya da tablo 39'da açıkladığımız 18 yaşını dolduran engelli çocuklarımızın engelli aylığına çevirmesi olarak açıklanabilir.

3.9.1.8 Yaşlı Aylığı

Yaşlı vatandaşlarımıza ilişkin olarak yapılan muhtaçlık değerlendirmesinde hane yaklaşımı terk edilmiş olup bundan böyle yaşlının lehine olarak kendisi ve eşinin geliri dikkate alınmaya başlanmıştır. Böylelikle yaşlı vatandaşlarımız kimin yanında yaşarsa yaşasın aylıkları kesilmeyecek sadece kendisinin ve eşinin geliri üzerinden muhtaçlık değerlendirilmesi yapılacaktır.

65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarının "65 yaş aylığı" alabilmeleri için 2022 sayılı kanunun 1'inci maddesine göre "her ne nam altında olursa olsun kendisine ve eşine ait her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden fazla olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olan kişiler muhtaç kabul edilemez ve kendilerine aylık bağlanamaz". Kanun kapsamında olduğu SYD Vakıflarınca tespit edilen kişiler aylık olarak yine kanunun belirlediği oranda aylık alırlar (2019 itibari ile bu tutar 610 TL olarak belirlenmiştir).

Tablo 14:Yaşlı Aylığının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Yaşlı Aylığı	2016	NAKDİ	433	307	1.128.257,22
	2017	NAKDİ	438	309	1.239.279,23
	2018	NAKDİ	597	466	2.393.109,91

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 14’te görüldüğü üzere yaşlı aylıkları sürekli artmaktadır. 2018 yılındaki artışın sebebi ise vakfımızda daha önce yaşlı aylığı ile Eşi vefat etmiş kimselere aynı tutarda aylık maaş ödenmekteydi. 2018 yılında yaşlı aylıkları hem arttırılıp hem de aylığa çevirilince 65 Yaşındaki Eşi vefat etmiş kimseler aylığına bağlanmak için talep etmişlerdir.

3.9.1.9 Öksüz Yetim Yardımı

Öksüz/yetim yardım programında, ilgili kılavuzda şartları sağlayan hak sahibi kişilere, 2019 yılı itibariyle 18 yaşını doldurmamış her çocuk için aylık 100 TL olmak üzere her iki ayda bir düzenli nakdi ödeme yapılır.

Tablo 15:Öksüz Yetim Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Öksüz Yetim Yardımı	2016	NAKDİ	55	28	49.600,00
	2017	NAKDİ	50	24	48.100,00
	2018	NAKDİ	40	18	41.800,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.1.10 Yabancı Yardımı

Sosyal Uyum Yardımı, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve BM Dünya Gıda Programı (WFP), Türk Kızılayı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında oluşturulan ortaklıkla uygulanan bir yardım programıdır. Geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden ve muhtaçlık, hanede sosyal güvence olmaması ve demografik kriterlerden en az birine uyması şartlarını sağlayan 99 ile başlayan kimlik numarasına sahip Suriyeliler ve diğer tüm yabancılar faydalanabilmektedir. Kızılay Merkezleri bu konuyla ilgili alan çalışmaları yapmakta olup, kızılai merkezlerinin olmadığı vakıflarda SUY yardımı vakıf tarafından yapılmaktadır.

Tablo 16:Yabancı Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Yabancı Yardımı	2016	NAKDİ	8	0	2.800,00
	2017	-	-	-	-
	2018	NAKDİ	1	1	1.200,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.2 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Diğer Yardımlar

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan Diğer Yardımlar Tablo 6'da belirtilmiştir. Yardımlar tek tek açıklanacak olup, Faaliyet raporları yorumlanacaktır.

3.9.2.1 Diğer Aile Yardımı:

Ailelerin gıda, giyim vb. giderleri dışında ailelere verilen nakdi yardımlardır. İhtiyacı olan kimselerin vakıfa bireysel başvuru yoluyla herhangi bir ihtiyacını karşılamak üzere talep ettikleri nakit tutarlardır.

Tablo 17:Diğer Aile Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Diğer Aile Yardımı (Aile Yardımları)	2016	NAKDİ	2797	681	388.860,00
	2017	NAKDİ	2896	745	312.100,00
	2018	NAKDİ	1765	415	307.750,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 17’de görüldüğü üzere diğer aile yardımları yıllara göre faydalanan kişi sayısı, hane sayısı ve ödenen tutarlarda düzensizlik görülmektedir. Vakıf heyeti tarafından kabul edilen diğer aile yardımları tutarları sürekli azalmıştır.

3.9.2.2 Diğer Eğitim Yardımı

Üniversite öğrencilerine yılda iki kez olmak üzere bahar ve güz dönemlerinden burs olarak verilen yardımlardır.

Tablo 18:Diğer Eğitim Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Diğer Eğitim Yardımı (Eğitim Yardımları)	2016	NAKDİ	95	94	49.000,00
	2017	NAKDİ	300	271	164.400,00
	2018	NAKDİ	126	123	59.850,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 18’de görüldüğü üzere 2016 yılında 95, 2017 de 300, 2018 yılında 126 üniversite öğrencisine, üniversite burs desteği verilmiştir. Mütevelli heyeti tarafından verilen diğer eğitim yardımları yıllara göre değişkenlik göstermiştir.

Bunun sebebi hane muhtaçlık sınırı aşan kimselere yardım yapılamaması gösterilebilir.

3.9.2.3 Gıda Yardımı

Ramazan ve Kurban Bayramlarında SYDTF tarafından vakıflara 1 periyodik pay tutarında aktarılan tutarlar Vakıf tarafından ailelere ayni veya nakdi olarak verilmektedir.

Tablo 19:Gıda Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Gıda Yardımı (Aile Yardımları)	2016	NAKDİ	1596	450	136.350,00
	2017	NAKDİ	1764	494	294.450,00
	2018	NAKDİ	3609	1048	299.600,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 19’da hem kişi hem de hane sayısında vakfa başvurular yıllara göre artmış bunun sonucunda ise vakıfın gerçekleşen harcamaları doğru orantılı bir şekilde artmıştır. 2017 ile 2018 yılları arasında başvuran hane sayısı 2 kata yakın artış görülmüştür.

3.9.2.4 Ev Eşyası Yardımı

Yoksul kimselere yerinde tespit edilerek ev eşyası yardımı vakıf tarafından yapılmaktadır. Daha önceleri ihale yoluyla yapılan alımlar hizmetin gecikmesine neden olduğu için vatandaşa fatura karşılığında ödeme yapılmaya başlanmıştır.

Tablo 20:Ev Eşyası Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Ev Eşyası Yardımları (Barınma Yardımları)	2016	NAKDİ	78	17	17.300,00
	2017	NAKDİ	65	16	16.050,00
	2018	NAKDİ	60	16	13.100,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 20’de görüldüğü üzere yıllara göre ev eşyası yardımı alan kişi sayısında ve harcamalarında azalma meydana gelmiştir. Bunun sebebi ya vatandaş tarafından başvuru gelmemekte ya da başvurular heyet tarafından uygun görülmemektedir.

3.9.2.5 Ev Yapımı Yardımı

Çüngüş SYDV tarafından evsiz kimselere mütevellî heyeti kararıyla ev yapımı yapılmaktadır.

Tablo 21:Ev Yapımı Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Ev Yapımı Yardımları (Barınma Yardımları)	2016	NAKDİ	7	2	50.000,00
	2017	NAKDİ	-	-	-
	2018	NAKDİ	-	-	-

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 21’de görüldüğü üzere 2016 yılında 2 haneye ev yapımı yardımı yapılmıştır. 2017 ve 2018 yıllarında ev yapımı yapılmamıştır. Ev yapımı için başvurularımız olsa da SYGM’nin ve SYDTF’nun onayı gerekmekte olup bu onay gelmediği için 2017 ve 2018 yıllarında ev yapım yardımı olmamıştır.

3.9.2.6 Tek Seferlik Yardım

Tek sefere mahsus olan bu yardımlar aciliyet ve ivedilik taşıyan durumlarda yapılan yardımlardır.

Tablo 22: Tek Seferlik Yardımın Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Tek Seferlik Yardım	2016	NAKDİ	2	0	800,00
	2017	NAKDİ	8	0	3.000,00
	2018	NAKDİ	1	0	300,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.2.7 TKİ Kömür Yardımı

2003 yılından itibaren, Türkiye Kömür İşletmelerinden sağlanan kömür, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenen ihtiyaç sahibi ailelere en az 500 kg olmak üzere ve standartlara uygun torbalanarak evlere teslim edilmek suretiyle bedelsiz olarak ulaştırılmaktadır.

Tablo 23: TKİ Kömür Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
TKİ Kömür Yardımı (Yakacak Yardımı)	2016	-	-	-	-
	2017	NAKDİ	6	1	300,00
		AYNİ	5475	1341	513.155,60
	2018	NAKDİ	0	0	0,00
		AYNİ	3953	968	460.840,74

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 23'te görüldüğü üzere 2016 yılına ait veriler bulunmamaktadır. 2016 yılında vakfımız mütevelli heyeti kararıyla kömür talebi girilmediği için vatandaşlarımıza kömür dağıtımını yapılmamıştır. Kömür dağıtımları aynı olarak yapıldığı için 2017 ve 2018 verilerinde aynı yardım olduğu belirtilmiştir

3.9.2.8 Katılım Payı Yardımı

Katılım payı, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60/c-1(eski adıyla yeşil kartlılar) ve 60/c-3 (2022 sayılı yasa kapsamında olanlar) kapsamındaki genel sağlık sigortalısı sayılanlar ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilerin hastane, ilaç, reçete, optik vb. katılım payı muhteviyatında ödemiş oldukları tutar olup katılım payları, bu kapsamdaki kişilerin talepleri halinde, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerine göre kendilerine geri ödenmektedir.

Katılım payı almak için ikametinin bağlı bulunduğu SYD Vakfına başvuran 5510 sayılı yasanın 60/C-1 maddesi kapsamındaki (eski adıyla yeşil kartlılar) müracaatçının, aile (aynı hane içinde yaşayan eş, evli olmayan çocuk, ana ve babayı kapsar) içindeki kişi başına düşen gelirin aylık tutarının, müracaat tarihinde geçerli olan brüt asgari ücretin üçte birinden az olması gerekmektedir. Ve Katılım payı almak için ikametinin bağlı bulunduğu SYD Vakfına başvuran 5510 sayılı yasanın 60/C-3 maddesi kapsamındaki (2022 sayılı yasadan yararlananlar) müracaatçının, hane (aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın adres kayıt sistemindeki kayıtlara göre aynı konutta ya da aynı konutun bir bölümünde yaşayan bir kişiyi veya birden fazla kişiden oluşan topluluğu kapsar) içindeki kişi başına düşen gelirin aylık tutarının, müracaat tarihinde geçerli olan net asgari ücretin üçte birinden az olması gerekmektedir. (<https://alo183.ailevecalisma.gov.tr/bilgi-bankasi/katilim-payi-odemeleri>)

Tablo 24:Katılım Payı Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Katılım Payı Yardımı	2016	NAKDİ	10	4	488,31
	2017	NAKDİ	51	28	6.235,86
	2018	NAKDİ	24	21	4.950,72

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.2.9 Ev Onarım Yardımı

Çüngüş SYDV tarafından muhtaç kimselere evlerinde oluşan hasar vb. durumlarda müteveli heyeti tarafından ev onarım yardımı yapılmaktadır.

Tablo 25:Ev Onarım Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Ev Onarım Yardımı(Barınma Yardımı)	2016	NAKDİ	99	22	66.850,00
	2017	NAKDİ	71	18	49.800,00
	2018	NAKDİ	54	15	46.300,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.2.10 Betonarme Ev Yapım Yardımı

Çüngüş SYDV tarafından muhtaç kimselere gerek duyulması halinde betonarme ev yapım yardımı yapılmaktadır. Ancak müteveli heyetinin tek başına karar alması yeterli değildir. AÇSHB bağlı SYGM nünde onay vermesi gerekmektedir.

Tablo 26: Betonarme Ev Yapım Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Betonarme Ev Yapım Yardımı(Ev Yapım Yardımı)	2016	NAKDİ	10	2	50.000,00
	2017	NAKDİ	1	1	2.000,00
	2018	NAKDİ	8	1	2.500,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 26’da görüldüğü üzere 3 yıl içerisinde 4 hanemize betonarme ev yapım yardımı verilmiştir.

3.9.2.11 Diğer Sağlık Yardımı

Çüngüş SYDV tarafından, muhtaç vatandaşlarımızın tedavi masraflarını karşılamak üzere verilen harçlıklardır. Ayrıca GSS kapsamında 3.012 kişi GSS yaptırmıştır.

Tablo 27: Diğer Sağlık Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Diğer Sağlık Yardımı(Sağlık Yardımları)	2016	NAKDİ	18	17	11.050,00
	2017	NAKDİ	46	44	43.100,00
	2018	NAKDİ	49	46	34.150,00

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.2.12 Prefabrik Ev Yardımı

Betonarme ev yapım yardımının maliyetli ve zor olan bölgelerde prefabrik ev yardımı vakfımız tarafından yapılmaktadır.

Tablo 28:Prefabrik Ev Yapım Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Prefabrik Ev Yapım Yardımı(Ev Yapım Yardımı)	2016	NAKDİ	2	1	20.000,00
	2017	NAKDİ	-	-	-
	2018	NAKDİ	-	-	-

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.2.13 Kira Yardımı

Zarar görmüş ve evlerinde oturulmayacak derecede riskli olan muhtaç vatandaşlarımıza kira yardımı yapılarak başka evlerde oturulması sağlanmaktadır.

Tablo 29:Kira Yardımının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Kira Yardımı (Barınma Yardımı)	2016	NAKDİ	3	1	800,00
	2017	NAKDİ	-	-	-
	2018	NAKDİ	-	-	-

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

3.9.3 Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Tarafından Yapılan Proje Yardımları

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından birçok proje yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Tablo 30'da görüldüğü üzere fon

destekli ve vakfın öz kaynaklarıyla yaptığı projeler bulunmaktadır. Bu projeler ele alınacaktır.

Tablo 30:Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Projeleri

ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI TARAFINDAN YAPILAN PROJELER	
Fon destekli yapılan projeler	Vakfın özkaynaklarıyla yapılan projeler
Gelir Getirici Proje Yardımları	Biz Anadoluyuz Projesi
ADEM	Kadın Sağlığı ve Hijyen Eğitimi

Kaynak : Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı

3.9.3.1 Gelir Getirici Proje Yardımları

Yoksul birey ya da hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmaları, gelir elde etmeleri ve başlattıkları çalışmalarını uzun süre devam ettirebilmeleri için verilen iş kurma destekleridir. Bu projelerde sıfır faiz politikası benimsenmiş olup geri ödeme yöntemleri taksit şeklindedir.

Çüngüş ilçesinde 44 tane değişik alanlarda proje yapılmış olup, 11 proje kabul edilmiştir. 11 proje Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Mütevelli Heyeti tarafından kabul edilmiş, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından Fon'dan karşılanmak üzere projeler için kaynak aktarılmıştır. Kabul edilen 11 projenin sadece 3 projesi vakfa geri ödemesini yapmış olup, 8 projeden ise verilen kaynak yardımı vakfa geri ödenmesi yapılmamış izlenme sürecinde yer almıştır.

Geri dönüşü olmayan 8 proje izleme sürecine alındığı için, bu projelerden sonra yapılan 33 projenin reddedilmesine neden olmuştur. Şu anda yapılan bütün projeler Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından reddedilmektedir.

3.9.3.2 Aile Destek Eğitim Merkezi (ADEM)

Kadınlarımızın, Devlet ve millet kaynaşmasını sağlamak üzere, psikososyal, sosyokültürel, mesleki ve kişisel yönden gelişimleri ile toplumsal entegrasyonlarını sağlamaya yönelik faaliyet gösteren merkezlerdir.

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından, 2018 yılı içerisinde ADEM projesi kapsamında 300.000 TL kaynak aktarımı

gerçekleştirilmiştir. Bölgenin kadınlarına yönelik toplamda 23 kurs açılmış olup, 545 kursiyere ulaşılmıştır. Hali hazırda devam eden 2019 ADEM projesi için Kaynak aktarılmış, 7 kursta, 89 kursiyer eğitim görmektedir.

3.9.3.3 Biz Anadoluyuz Projesi

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından kendi imkanlarıyla yapmış olduğu projedir. 2019 yılında Biz Anadoluyuz Projesi kapsamında 160 öğrenci Çanakkale ve İstanbul gezilerine, Milli Eğitim Müdürlüğü ile koordineli çalışılarak ekonomik destek sağlanmıştır.

3.9.3.4 Kadın Sağlığı ve Hijyen Eğitimi

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kendi imkanlarıyla, 2018 yılında toplum sağlık merkezi ile koordineli çalışılarak 400 kadına hijyen ve sağlık eğitimi verilmiş olup araç, personel ve katılımcı kadınlarımıza hediye paketleri verilmiştir.

3.10 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINİN ÖZKAYNAKLARINDAN YAPTIĞI YARDIMLAR ve MERKEZİ ÖDEMELER TABLOSU

3.10.1 Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardımlar

Vakıflara her ay gönderilen periyodik paylardan yapılan nakdi yardımlardır. Mütevelli heyeti tarafından karar verilmektedir. Vakfın en önemli gider kalemini oluşturmaktadır. Periyodik paylar, vakfın büyüklüğü, bulunduğu bölge, nüfus vb kriterler dikkate alınarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu tarafından hesaplanır. Vakfın talep ettiği ilave kaynaklar yine Fon Kurulu tarafından incelenir ve uygun görülürse vakfa kaynak aktarılır. Bu kaynaktan yapılan bütün yardımlar süreklilik arz etmeyen o anki durum değerlendirilerek yapılan anlık yardımlardır.

Tablo 31:Çüngüş Vakfının Öz Kaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Vakfın Öz Kaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı:	2016	NAKDİ	3534	935	794.298,31
		AYNİ	329	262	17.820,00
	2017	NAKDİ	3666	1049	892.835,86
		AYNİ	5475	1341	513.155,60
	2018	NAKDİ	4253	1253	768.500,72
		AYNİ	3953	968	460.840,74

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Tablo 31’de görüldüğü üzere yıllık tutarlar en büyük ödemeleri oluşturmaktadır. 2016-2019 yılları arasında ortalama 7.344 kişiye 3.368.695,07 TL yardım yapılmıştır. Kişi Başına Ortalama 458.70 TL yardım yapıldığı tespit edilmiştir. Vakıf Mütevelli Heyetinin en rahat hareket alanı bulunduğu yardım alanlarıdır. Meblağların yüksek olması bu alanın serbestliğinden kaynaklanmaktadır.

3.10.2 Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar

2022 sayılı kanun kapsamındaki; Yaşlı Aylığı, Engelli Aylığı, Engelli Yakını Aylığı, Slikosiz Aylıklarından oluşan yardımlardır. Merkezi ödeme kalemlerin toplamını oluşturur. Bu yardımlar Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından finanse edilen yardım türleridir. Bu yardımlar Vakıflar Tarafından bağlanmaktadır. İnceleme Görevlisinin tuttuğu tutanak ve mütevelli heyetinin kararı ile bu kişilere merkezi yardım verilmektedir.

Tablo 32:Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamının Yıllara Göre Dağılımı

Yardım Türü	Yıllar	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutarı(TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamı:	2016	NAKDİ	2858	1450	3.895.833,55
	2017	NAKDİ	2820	1442	4.174.029,57
	2018	NAKDİ	2826	1417	5.108.783,96

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

Bu yardımlardan faydalanan kişi sayısında pek fazla değişiklik olmadığı Tablo 32’de görülmektedir. Ortalama 2.835 kişi Merkezi Yardımlardan faydalanmaktadır.

3.11 ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFINİN YÖNETİM ve PERSONEL GİDERLERİ

Vakıfta çalışan personellerin ve yönetim giderlerinin(kira, su, aydınlatma, yakıt, kırtasiye, demirbaş vb.) toplamıdır. Vakfa gönderilen periyodik paylardan ödeme yapılmaktadır.

Tablo 33:Personel Giderlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yönetim Giderleri	Yıllar	Kişi Sayısı	Tutarı(TL)
Personel Giderleri	2016	4	182.777,77
	2017	5	224.393,34
	2018	5	400.644,79
Kira, su, aydınlatma, yakıt, kırtasiye, demirbaş vb. giderler	2016		95.548,85
	2017		78.651,14
	2018		108.711,05

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

2019 yılı itibariyle personel sayısı üçü geçici personel olmak üzere 8 personel görev yapmaktadır.

Tablo 34:Yıllara Göre Toplam Kişi, Hane ve Yardım Tutarları

YIL	HANE SAYISI	KİŞİ SAYISI	TUTAR
2016	1.718	5.128	4.707.951,86 TL
2017	2.067	7.117	5.580.021,03 TL
2018	1.870	6.361	6.338.125,42 TL

Kaynak: Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporları, Yazar Tarafından Düzenlenmiştir.

SONUÇ

Batılı devletlerin ürünü olan Modern Sosyal Devlet anlayışı, Türkiye’de de etkisini göstermiş ve sosyal yardımların sunumu alanında yapısal bir dönüşüm yaşamıştır. Türk-İslam kültüründe sosyal devlet ve sosyal yardım anlayışı; tamamen sivil odaklı olup devlet bu alana karışmamış, sivil vatandaşlar bu alanı dini ve toplumsal bir vazife olarak benimsemiş ve sivil irade tarafından yerine getirilmiştir. Osmanlı Devletinin zayıflama dönemi sonrası sivil odaklı vakıflar tarafından yapılan, sosyal yardım anlayışı da zayıflamış ve yetersiz kaldığı görülmüştür. Batılı devletlerin modern sosyal devlet anlayışı, Osmanlı devletini de etkileyerek bu alana yönelik devlet kurumlarının kurulmasına yönelik reform hareketleri yaşanmıştır.

Bu dönüşüm Türkiye’de yaşanmaya devam etmiş ve Sosyal Devlet anlayışı ilk olarak 1961 Anayasasında ve sonrasında 1982 anayasasında yerini almış, anayasal bir hak haline gelmiştir. 1986 yılında 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kanunu çıkarılarak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulmuştur. Devlet eliyle kurulan bu oluşum, modern Sosyal Devlet anlayışının getirdiği bir anlayış olduğu için Türkiye’de yaşanan bu dönüşüm sürecini açıklamaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulurken, Türk-İslam kültürünün en iyi örneğini teşkil eden vakıf sistemine benzer bir yapılanma öngörülmüş ve geleneksel o kültürü yaşatma amacı güdülmüştür. Türk-İslam toplumlarının sivil iradeye dayalı yardım anlayışı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında da devam etmesi için; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yardım ve bağış yapılabilmesi yolu kanunla hüküm altına alınmış ve geleneksel yapı sürdürülmeye çalışılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları; Türkiye’nin bütün il ve ilçelerinde faaliyet gösteren geniş kapsamlı bir oluşumdur. Her il ve ilçede kurularak devletin belirlediği yardım politikalarını sahada yürüten, muhtaç durumda olan insanlara yardımcı olan, dezavantajlı gruplara maddi- manevi hizmet sunan hassas bir kuruluştur. Devletin vatandaşa en yakın olduğu hizmet birimidir. Vakıflar bu anlamda devletin vatandaşa uzanan eli olarak bilinmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, toplumun dezavantajlı ve mağdur kesimine sunduğu hizmetler bakımından önemli bir kuruluştur. İnsan onuruna yakışır bir hayat düzeyi sağlamak için gerekli çalışmaları halka en yakın biçimde yürütmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personelleri yardım hizmetlerini birebir vatandaş ile iletişim kurarak yerine getirmektedir.

İletişim düzeyi yüksek olduğu için; vatandaşların devletten beklentilerini, devletin sunduğu yardımların memnuniyet düzeyini, yapılan yardımların insan hayatında nasıl etkiler doğurduğunu, yapılan yardımlar sonucunda vatandaşın devlete bakış açısını değiştirip değiştirmediği, vatandaşa yapılan harcamaların yerine ulaşip ulaşmadığını vb. durum analizlerini ortaya koyması açısından vakıf personelleri önemli bir görev üstlenmektedir.

Mağdur durumdaki vatandaşlarla yapılan birebir görüşmelerde, yardım faaliyetlerinden memnun kaldıklarını, yapılan yardımların durumuna göre insan hayatında geçici veya kalıcı etki doğurduklarını açıklamaktadırlar. Yukarıda açıkladığımız Düzenli Merkezi Yardım alan kimselerin hayatında kalıcı etki doğururken, Diğer Yardım Türlerinden faydalanan vatandaşlar üzerinde ise geçici etkiler doğurduğu saptanmıştır. Geçici etki doğuran kimselerde oluşan beklenti ise devletin kendilerine iş imkanı yaratması-sunması olmaktadır.

Yapılan yardımlarla vatandaşların devlete olan güveni ve bağlılığı artmakta, devletin mağdur vatandaşlarının yanında olduğu hissiyatını vermekte, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf personellerini devlet memuru olarak gördükleri için devletin memurlarının ayaklarına gelip hizmet ettiklerini beyan ederek devlete olan şükür borcunu, bağlılıklarını ve sadakatlerini dile getirmektedirler. Yapılan yardımlardan sonra bu yardımın yerine ulaşip ulaşılmadığı vakıf personelleri tarafından yerine getirildiği için bu konuda hak kaybı yaşanmamakta ve yardımlar yerine ulaşmaktadır.

Böylesi vicdani sorumluluğu olan, hassas bir görevi yerine getiren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Devletin vatandaşa uzanan eli görevini layıkıyla yerine getirmekte ve devletin bekasını düşünerek yardım faaliyetlerini sürdürmektedirler. Vatan toprağının en ücra yerlerinden şehir merkezlerine kadar uzanan örgütlü ve kapsamlı yapısıyla, mağdur ve dezavantajlı vatandaşların ihtiyaçlarını gidermekte, sosyal adaleti pekiştirmekte, vatandaşların devlete olan bağlılığın artmasına sebebiyet vermekte, yoksul insanların insan hayatına yaraşır bir hayat sürmesine vesile olmaktadır.

Yukardaki bölümlerde açıklandığı üzere Türk-İslam kültürünün en önemli toplumsal kurumları olan vakıf örgütlenmesinin, günümüzde tezahürü olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 3294 sayılı kanunla kurulmuştur. Kuruluşunun Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre yapılması, kendisine özel bir nitelik atfetmiş, özel hukuk tüzel kişiliğine haiz özerk bir kuruluş olarak kurulması amaçlanmıştır. Bu yapılanma şekli ile olumlu ve olumsuz durumlar ortaya çıkarmıştır. Tez açısından bu durumların açıklanması gerçeklikle olan bağlantısını kanıtlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının; her il ve ilçede kurulması, örgütsel yapısında devlet memurları(Vali-Kaymakam, Daire amirleri), sivil üyeler (STK temsilcileri, hayırsever vatandaşlar) ve seçilmiş üyeler(Belediye Başkanı, Muhtarlar) bulunması nedeniyle sosyal yardımların dağıtılmasında önemli avantajlar sağlamaktadır.

Bu yapı sayesinde hizmette yerellik anlayışı (Subsidiarite) benimsenmiştir. Vatandaşların sorunları; yerel düzeyde, halka en yakın hizmet birimi olarak ivedi bir şekilde giderilmekte, hızlı ve esnek yapısıyla hızlı karar alınabilmektedir. Örgütsel yapısında sivil üyelerinde olması yeni kamu yönetimi anlayışı olan yönetim ilkesinin önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Kararların tek bir merkezden değil o bölgede yaşayan sivil insanların karar mekanizmasında olması sorunların tespit edilmesinde ve çözümünde etkili olmaktadır.

Örgütsel yapısının içerisinde yerelde en üst düzey amirlerin(Vali-Kaymakam-Belediye Başkanı) ve daire amirlerinin olması diğer kamu hizmetleri ile iletişim sorununu ortadan kaldırmakta, vatandaşların sorunlarını tespit etmede zaman kaybını önlemektedir. Ülkede yaygın olan bu yapı sayesinde vatandaşlara çözüm noktasında önemli kolaylıklar sağlanmaktadır. Bu yapı sayesinde mağdur vatandaşların tespiti kolaylaşmakta, sorunlar ivedi şekilde çözüme kavuşturulmakta ve mağduriyetlerin oluşmasını engellemektedir.

Bu olumlu durumların yanında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını etkileyen olumsuz durumlarda mevcuttur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının iş ve işlemlerinden kaynaklanan hukuksal, sosyal ve ekonomik sorunları bulunmaktadır. Bu olumsuz durumların açıklanması, sorunların çözümü ve giderilmesi noktasında bilgi mahiyeti taşımaktadır.

Ekonomik anlamda; Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları eliyle yürütülen yardımlar, zamanla yoksul vatandaşlarca yardım bağımlılığı oluşturduğu, yoksul vatandaşları tembelleğe ittiği ve çalışmaktan alıkoyduğu gerekçesiyle uygulanan ekonomik yardım politikaları eleştirilmektedir.

Ekonomik yardımların etkinliği elbette yadsınamaz bir gerçektir. Çocukların eğitim harcamalarına, çalışamayacak durumda olan kimselere, yaşlılara, engellilere, eşi vefat etmiş kimselere, Şehit ve Gazi yakınlarımıza yapılan yardımların önemi büyüktür. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan ekonomik yardımlar, yoksulluğu ortadan kaldırmayan, sadece asgari geçim koşullarına cevap vermeye çalışan, geçici çözüm noktasında işlevsel olan uygulamalardır. Fakat bu şekilde mağduriyetin giderilmesi söz konusu olmayacaktır.

Bu nedenden ötürü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından verilen Proje Destekli Yardımlar önem verilmesi gerekmektedir. Kendi işini kuran dezavantajlı kişiler, asgari geçim standardında kazanç elde edebilmektedirler. Tembel ve üretken olmaktan uzak, pasif bir şekilde yardım almaktansa çalışkan, üretken ve aktif bir duruma geçmelerine yardımcı olan bir yardım programıdır. Proje destekli yardımlar, geleceğe yönelik yoksullukla mücadele etme ve istihdam yaratma odaklı olduklarından daha kesin çözüm unsurları sunmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kuruluş, işleyiş ve personel bakımından özel hukuk tüzel kişiliğine haiz bir kuruluştur. Devlet, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını kurarken bilinçli olarak kamu tüzel kişiliği vermemiş ve farklı bir yapılanma yolu seçmiştir. Bunun altında yatan önemli sebep daha önce açıklandığı üzere Türk-İslam Kültürünün yaşatılması fikri olmuştur. Özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olması, kendine ait özerk bir bütçesinin olmasını, vakıf senedinde yer alan kendine ait amaçları gerçekleştirmeyi, kendine ait personelinin olmasını, kendisine ait bir işyeri olmasını vb. sonuçları beraberinde getirmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kullandıkları kaynaklar yukarıda ilgili bölümde açıklandığı üzere fondan aktarılan kamu kaynaklarıdır. Sadece yapılan yardım ve bağışlar şahsi kaynaklar olmakla birlikte vakıfların gelirlerine bakıldığında bu oranın ne denli az olduğu anlaşılacaktır. Vakıflar

kamu kaynaklarını kullanarak hizmetlerini sürdürmektedir. Vakfın gider kalemlerinde en yüksek payı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından Fondan aktarılan, periyodik paylarla yapılan yardımlar olduğu tablolı analiz kısmında açıklanmıştır. Özel hukuk tüzel kişiliğine sahip vakıfların kamu kaynağı kullanması hukuksal anlamda tezatlık yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün görev alanına giren ve bir kamu hizmeti niteliğindeki sosyal yardım faaliyetleri taşra örgütü şeklinde faaliyette bulunan vakıflar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Ancak vakıfların özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olmasının kamu kuruluşu ve bağlı kurum olmasını ortadan kaldırmadığı bilinen bir gerçektir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının, vakıf tüzel kişiliği olarak kurulmuş olsalar da sosyal yardımların ülke genelinde yürütülmesi ve ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının taşra örgütü gibi faaliyet gösterdiği ve idari örgütlenme olarak Bakanlık taşra teşkilatı içerisinde yer almaktadır.

Sayıştay'ın 2018 yılı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı raporlarında da bu durum ele alınmıştır. 2022 sayılı kanun kapsamındaki Düzenli Merkezi Yardımların, başvurularının değerlendirilerek sonuçlandırıldığı yerler İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıdır. Bu vakıflar özel hukuk tüzel kişisi olarak kurulmuş olup, genel bütçe ödeneklerinden yapılan giderlerin gerçekleştirme işlemlerinin anılan vakıflar tarafından yerine getirilmesi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanununda da kurulan sorumluluklara ilişkin yapıya aykırı olduğu açıklanmıştır. Bu yardımları gerçekleştiren Vakıf Görevlisinin de sorumlu tutulamayacağı ve bunun Sayıştay yargılamasına aykırı olduğu tespit edilmiştir.

Yani genel bütçe ödeneklerinden gider yapılmakta, ancak giderin gerçekleştirme işlemleri özel hukuk tüzel kişiliğine sahip Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yerine getirilmektedir. Bu durum yanlış veya usulsüz ödemelerde sorumlularının tespiti noktasında sorunlar yaratacağı belirtilmiştir. Bu sebeplerle, genel bütçeden ödemesi yapılan söz konusu aylık ödemelerinin gider gerçekleştirme işlemlerinin kanunlara uygun hale getirilmesi, mükerrer çalışmaların engellenmesi, koordinasyonun sağlanması ve iç

kontrollerin doğru yapılandırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Vakıflarda çalışan işçilerin işe giriş, işten çıkış gibi kimi özlük işlemleri Vakıf Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarında çalışan işçiler üzerinde yönetim yetkisi bulunmaktadır. Vakıflarda çalıştırılacak personelin sayısı ve unvanları, taşınması gereken nitelikleri norm kadro uygulaması adı altında fon kurulu kararı ile Bakanlık sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmekte, işe alınacak personel genel müdürlüğün işlemleri ve onayı ile işe başlatılabilmekte ve tip sözleşmeler imzalatılmakta, çalışma koşulları Genel Müdürlük tarafından belirlenmektedir. Genel Müdürlüğün Vakıf personeli üzerinde yönetim yetkisi bulunduğu açıkça ortaya konmuştur.

Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıfların denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Ancak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını; iş ve işlemlerinden dolayı Vakıflar Genel Müdürlüğü, idari yönden İçişleri Bakanlığı, mali ve yerindelik denetimini Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından denetime tabi tutulmaktadır. Tüm bu maddi ve hukuki olgulara göre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kamuya bağlı ve kamu yetkilerini kullanan bir kuruluş olduğu açıklanmıştır.

2018 yılında yapılan düzenleme ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 7. Maddesine eklenen fıkra ile "Vakıfların, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce imzalanacak işletme düzeyinde toplu iş sözleşmesi kapsamında işyerleri" olduğu belirtilmiştir. Değişiklik ile Vakıfların, işletme toplu iş sözleşmesi kapsamındaki önceden beri kamu işyerleri olup, İşverenin Bakanlığın Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü olduğu ilan edilmiştir. Bu kanun değişikliği ile işverenin Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü olduğu açıkça belirtilmesine rağmen, Genel Müdürlüğün hukuki sonuçları tanımayarak, ısrarla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları personellerinin işvereni olmadığını ispata girmesi hukuksal anlamda çatışma doğurmaktadır.

Sayıştay'ın ve Yargı Kararlarının açıkça ortaya konan, hukuksal ve sosyal karmaşıklığı gidermek için yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu

anlamda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarını yasal düzenleme yoluyla “Kamu Kurumu” haline dönüştürüp, çalışan personellerini de “kamu işçisi” sıfatıyla kendi bünyesine alması gerekmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması en önemli ve ilk öncelik olmalıdır. Bunun tespiti ise denetim yoluyla olacaktır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları denetimleri ilgili bölümde açıklandığı üzere farklı kurumlarca yapılmaktadır. Bunun yerine tek bir kurum denetimine bırakılması ve sorumlu kılınması daha etkin ve daha sağlıklı bir denetim mekanizması yaratacaktır.

Mütevelli heyeti tarafından kabul edilen bu yardımların keyfiyetten uzak, adil, eşit ve tarafsız olarak kullanılması sağlanmalıdır. Dağıtılan kaynaklar üzerinde Türk vatandaşı olan her insanın hakkı olduğu gerçeği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaş, Aziz: Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye’de Cumhuriyet’in İlanından Günümüze Sosyal Yardım Analizi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Aktan, Can: Sosyal Refah Devleti. İstanbul: Okutan Yayınları, 2008.

Aktan, Coşkun Can, Gerçek Liberalizm Nedir? İstanbul: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. Ve San. Ltd. Şti, 1994.

Aktan, Coşkun Can ve Özkıvrak, Özlem: Sosyal Refah Devleti, İstanbul: Okutan Yayınları, 2008.

Alkan, Mustafa, “Tanzimattan Sonra Vakıfların İdaresinde Yeniden Yapılanmaya Dair Bir Örnek: Adana Evkaf Müdürlüğü” Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi, S:19, 2006.

Ay, Hakan, Akan,Recep: . Yüzyılda Eğitim Ve Toplum, Cilt 6, 2017, Sayı 18 Kış 21.

Ay, Hakan; Akan, Recep: Tarihsel Süreçte Sosyal Yardımların Gelişimi, Cilt:6, 2017, Sayı:18.

Aydın, M. K: Sermayenin Küreselleşmesi, İstanbul: Değişim Yayınları, 2003.

Berger, Johannes: Market And State İn Advanced Capitalist Societies, Current Sociology, 1990, 103-132.

Beşer, Faruk; İslam’da Sosyal Güvenlik, Seha Neşriyat, İstanbul, 1988.

Bozkuş, Ahsen: Genel Esaslarıyla Türk Hukuku’nda Vakıf Müessesesi ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları. Uzmanlık Tezi, 2009.

Cahit; Toplumsal Politika, İmge, Ankara, 1990.

Canbolat, Talat: “Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun Uygulaması,” Çimento İşveren, Cilt: 7, 1993, Sayı: : 5-14.

Çakmak, Eyüp Ensar: Sosyal Devlet Pratiği Üzerine Bir İnceleme Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Çelik, Aziz, AB Sosyal Politikası, Uyum Sürecinin Uyumsuz Alanı, İstanbul 2006.

Çetin, H.: “Liberalizmin Temel İlkeleri, C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi”, Cilt 2, Sayı 1, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi, 2001.

Erdoğan, E. ve Ak, M. Z. “Neo-Liberal Ekonomik Dönüşüm Ve Sendikalar, “Kamu-İş Dergisi, Cilt No 7, 2003, Sayı 2, Http://Www.Kamuis.Org.Tr/Pdf/7327.Pdf. (Erişim Tarihi: 30.12.2019).

Esping-Andersen, G: The Three Worlds Of Welfare Capitalism, NJ: Princeton University Press, 1990.

Fidan, Ali: Sosyal Politikaya Katkısı Açısından 5393 Sayılı Belediye Kanunu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

Gözler, Kemal: Türk Anayasa Hukuku, Bursa Ekin Kitabevi Yayınları, 2015, Www.Anayasagen.Tr.

Gül, S.S. “Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa, Yeni Liberalizm ve Muhafazakarlık Kıskaçında Refah Devleti”, Ankara: Ebabil Yayınları, 2006.

Gümüş T. “Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü”, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2010.

Hacımahmutoğlu, Hande, Türkiye’de Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü DPT Uzmanlık Tezi, Ankara, 2009.

Hannesson, R: Debt, Democracy And The Welfare State: Are Modern Democracies Living On Borrowed Time And Money New Jersey: Princeton University Press, 2015.

Kapani, Münci, “Sosyal Bir Devletin Belirgin Özellikleri ve Ekonomik ve Sosyal Alanlardaki Başlıca Ödevleri, Çağdaş Anayasalarda Ekonomik ve Sosyal Haklar ve Ödevler”, İstanbul: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1982.

Kazıcı, Ziya: Osmanlı Döneminde Yerel Yönetimler, İstanbul, 2007.

Keten, Abdüssamed, Demografik Dönüşüm Sürecinde Yaşlılara Yönelik Uygulanan Sosyal Yardım ve Hizmetler: Güney Avrupa ve Türkiye Mukayesesi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Koray, Meryem : Sosyal Refah Devleti: Kimi İçin Umut, Kimi İçin Kaygı Kaynağı, Sosyal Demokrat Yaklaşımlar, SODEV-TÜSES Yay, İstanbul, 2003.

Koray, Meryem: Sosyal Politika, Ankara: İmge Kitabevi, 2005.

Koray, Meryem: Sosyal Politika, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000.

Muyan, Yusuf: Sosyal Devlet ve Türkiye’de Sosyal Devlet Uygulamalarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Örs, H. B : “19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler”. 4. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010.

Özbek, Nadir, Cumhuriyet Türkiye’sinde Sosyal Güvenlik Ve Sosyal Politikalar, İstanbul, 2006.

Özbişgin, Mustafa Yücel ve Hatipoğlu, M. Doğan: “Mülki İdare Amirlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına İlişkin İcraatlarının Değerlendirilmesi Ve Denetlenmesi”, (İnceleme Raporu), Türk İdare Dergisi, 1987, Sayı: 376: 98-101.

Özdemir, Mansur İsmail: Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal Devlet Ve Sosyal Hizmetler, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

Özdemir, Mansur: Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı (Ankara İli Keçiören Örneği). Uzmanlık Tezi. Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara, 1989.

Özdemir, S: Başlangıcından Günümüze Refah Devletlerinde Sosyal Harcamaların Analizi. Sosyal Siyaset Konferansları (Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'a Armağan Özel Sayısı) 2006, 50, 153-204.

Özdemir, S: Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası, 2007.

Öztürk, Şahin: Sosyal Yatırım Devleti. Konya: Çizgi Kitabevi, 2015.

Öztürk, Nazif; ‘Bir Sosyal Siyaset Kurumu Olarak Vakıflar’, Cumhuriyetin 80. Yılında Uluslararası Vakıf Sempozyumu, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2004, Ankara.

Pierson, Paul: “Coping With Permanent Austerity Welfare State Restructuring In Affluent Democracies”. Paul Pierson (Ed.), The New Politics Of The Welfare State İçinde. Oxford: University Press. 2001. 239-274.

Pierson, C: Beyond The Welfare State: The New Political Economy Of Welfare. Cambridge: Polity Press, 2006.

Sallan Gül, S: Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa 2. Baskı. Ankara: Ebabil Yayıncılık, 2006.

Saran, Mehmet Ulvi: Vakıf Statüsünün İşlev ve Gerekleri Açısından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları. Uzmanlık Tezi. Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara, 1990.

Saran, Mehmet Ulvi: “Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Ve Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları,” Vakıflar Dergisi, Sayı:XXVI, 1990: 428-440.

Serter, Nur: Devlet Görevlerindeki Gelişmelerin Sonucu Olarak Sosyal Devlet, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İstanbul, 1994.

Sözer, Arif Nazım: Türkiye’de Sosyal Hukuk: Sosyal Tazmin, Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım, Sosyal Teşvik, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.

Şaylan, G: Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2003.

Talas, Cahit; Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1992.

Tanör, B. "Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar", İstanbul: May Yayınları, 1978.

Taşkesen, Mustafa Özcan: Osmanlı Döneminde Sosyal Refah Sistemi Olarak Vakıflar. Abs.Mehmetakif.Edu.Tr/Upload0992_2086_Dosya.Pdf. Erişim Tarihi, 2018.

Topak, O: Refah Devleti Ve Kapitalizm: 2000'li Yıllarda Türkiye'de Refah Devleti, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.

Uçarcı, Refik Ali: "Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Fonu Ve Vakıflar", Türk İdare Dergisi, Sayı: 438:48-52, 2003.

Yay, Serdar: Tarihsel Süreçte Türkiye'de Sosyal Devlet, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

Yediyıldız, Bahaeddin, "Osmanlı Toplumu", Ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, Osmanlı Devleti Tarihi, C:2, Yayınlayan: Feza Gazetecilik A.Ş., İstanbul, 1999.

Zeybek, Şeyma: Sosyal Devlet İlkesi Bağlamında Devlet Yardımlarının Analizi: 2002 Sonrası Antakya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Zeydan, Abdülkerim; İslam Hukukunda Ferd Ve Devlet: İslam Anayasa Hukuku; Çev. Aksay Öncel, Nizam Yayınevi, İstanbul, 1980.

Wallerstein, I. "Bildiğimiz Dünyanın Sonu" Çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları, 2000.

Wedderburn, Drothy: Facts And Theories Of The Welfo State, Socialist Register Cilt II, 1965.

Başbakanlık Genelgesi, 17.07.1986, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19167.pdf>.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/19.5.1.pdf>.

Çüngüş İlçesinin Tarihçesi, <http://www.cungus.gov.tr/ngs-ilemizin-tarihesi>

Diyarbakır İl Haritası http://cografyaharita.com/haritalarim/41_diyarbakirilli-haritasi.png.

Düzenli Merkezi Yardım Uygulama Kılavuzu, 2014, https://akcaabat.meb.gov.tr/meb_ıys_dosyalar/2015_04/02024246_artlietmklavuzu.pdf.

İhtiyaç Sahibi Hanelere Elektrik Tüketim Desteği Verilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar, 2019, 795 Sayılı Cumhurbaşkan Kararı.

İl Ve İlçe Nüfuslar, 2018: [Http://Tuik.Gov.Tr](http://Tuik.Gov.Tr).

İl Ve İlçe Sayısı, 2019: [Https://Www.E-İcisleri.Gov.Tr/Anasayfa/MulkiidariBolumleri.aspx](https://Www.E-İcisleri.Gov.Tr/Anasayfa/MulkiidariBolumleri.aspx).

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, SUY Alanların Düzenli Yardımlardan Faydalandırılmaması Hakkında E.14445 Sayılı Yazı, 2018.

SYD Vakıf Personeli Norm Kadro Standartları, Tanımları, Nitelikleri ve Özlük Hakları ve Çalışma Şartlarına ilişkin Esaslar 2012.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Sosyal Yardım ve Proje Faaliyetlerinin Etki Analizi Araştırma Raporu. 2007. Ankara.

Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2005 [Http://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Metin.aspx?Mevzuatkod=7.5.9330&Mevzuatilisiki=0&Sourcexmlsearch=http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/hakkimizda/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/tarihce](http://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Metin.aspx?Mevzuatkod=7.5.9330&Mevzuatilisiki=0&Sourcexmlsearch=http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/hakkimizda/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/tarihce).

Türk Medeni Kanunu, 08.12.2001, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>.

Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük, 1970 [Http://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/2.5.71066.Pdf](http://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/2.5.71066.Pdf).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, R.G. 17863/09.11.1982.

Vakıflar Kanunu: 2008, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5737.pdf>
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, R.G. 17863/09.11.1982.

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli Ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete Tarihi: 25.01.2013 Resmî Gazete Sayısı: 28539.

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik, 2013.

2022 Yaşlı ve Engelli Yardımları Modülü , <http://ailevecalisma.gov.tr/moduller2/2022-yasli-ve-engelli-yardimlari-modulu/> (Erişim Tarihi: 11.05.2019).

2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun. Kanun Tertip:5 Resmî Gazete Tarihi: 10.07.1976 Sayısı: 15642.

3152 Sayılı içişleri Bakanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun, R.G. 18765/23.02.1985.

3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, RG:14.06.1986, 19134.

5263 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, R.G. 25665/09.12.2004.

https://www.ailevecalisma.gov.tr/SYGM/PDF/Turkiyenin_Butunlesik_Sosyal_Yaridim_Sistemi.Pdf.

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Tr-Tr/Raporlar/Yillik-Faaliyet-Raporlari/>

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Sygm/Programlarimiz/Proje-Destek-Programlarimiz/>.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/Vakif>.

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Sygm/Genel-Mudurluk/Hakkinda/Tarihce/>.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?Mevzuatkod=7.5.9330&Mevzuatliski=0&Sourcexmlsearch=Sosyal%20yard%C4%B1mla%C5%9Fma%20ve%20dayan%C4%B1%C5%9Fmay%C4%B1%20te%C5%9Fvik%20fonu>.

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Sygm/Genel-Mudurluk/Sosyal-Yardimlasma-Ve-Dayan%C4%B1smayi-Tesvik-Fonu/>.

EKLER

ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI BAŞKANLIĞI DİYARBAKIR

Sayı: 2019- 135
Konu: Tez için gerekli yasal izin

20.08.2019

ÇÜNGÜŞ KAYMAKAMLIĞINA

Personellerimizden Fatih Hakan DOĞAN'a ait dilekçe ekte sunulmuştur. Gerekli yasal izinlerin verilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Mehmet PAMUK
Vakıf Müdürü

17/08/2019
Mehmet DURGUT
Kaymakam
Vakıf Başkanı

ASLI GİBİDİR
17.08.2019
Mehmet PAMUK
Vakıf Müdürü

20.08.2019

ÇÜNGÜŞ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI BAŞKANLIĞINA
ÇÜNGÜŞ

Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi olarak çalışmaktayım. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim dalında tezli yüksek lisans öğrencisiyim tez konum olan Çüngüş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı için gerekli olan bilgi, belge ve dökümanların tez yazımında kullanılması için gerekli izinlerin verilmesi hususunu;
Bilgilerinize arz ederim.

Fatih Hakan DOĞAN

